

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1982 г.

София, 2013

Библиография

[Разклонение във времето](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ж. Клайн. Преведе от руски и сравни с оригинала Мирабела Гълъбова. Библиотека „Космос“ № 1/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 1 от 1982 г.

[Изпитание чрез огън](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Леонид Панасенко. Преведе от руски Александър Кючуков. Библиотека „Космос“ № 2/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 2 от 1982 г.

[На брега](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Маршал Кинг. Преведе Вихра Арабаджиева. Библиотека „Космос“ № 3/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 3 от 1982 г.

[Учител](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор А. Горбовски [Така е в оригинала. Действителният автор е Игор Росоховатски.]. Преведе Наталия Дюлгерова. Библиотека „Космос“ № 4/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 4 от 1982 г.

[Игра за деца](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Уилям Тен. Преведе Емануел Икономов. Библиотека „Космос“ № 4/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 4 от 1982 г.

[Игра за деца](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Уилям Тен. Преведе Емануел Икономов. Библиотека „Космос“ № 5/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 5 от 1982 г.

[Морски свинчета](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Анри Тройа. Преведе от руски Д. Борисова. Библиотека „Космос“ № 6/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 6 от 1982 г.

[Лошият пример](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Клифърд Саймък. Библиотека „Космос“ № 8/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 8 от 1982 г.

[Дезидерата](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Наталия Соколова. Преведе Мария Георгиева. Библиотека „Космос“ № 9/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 9 от 1982 г.

[Лошият пример](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Клифърд Саймък. Библиотека „Космос“ № 9/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 9 от 1982 г.

[Дезидерата](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Наталия Соколова. Преведе Мария Георгиева. Библиотека „Космос“ № 10/1982. Приложение към списание „Космос“, брой 10 от 1982 г.

Разклонение във времето

Научно-фантастичен разказ

Ж. Клайн

Двата телефона зазвъняха едновременно. Жером Боск¹ се колебаеше. Такива неприятни съвпадения се случваха доста често. Но никога толкова рано в девет и пет сутринта, когато току-що си дошъл в кантората и без още нищо да правиш, гледаш сивата скучна стена срещу бюрото и картината, цялата в абстрактни петна, дотолкова бледи и безформени, че даже не подхранват въображението.

Съвсем друго е положението в единадесет и половина; работата вече кипи и всички се стараят по-бързо да приключат различните ангажименти, за да спестят някоя и друга минута в повече за обедната почивка; в този час линиите са претоварени, телефоните звънят навсякъде и автоматичните телефонни централи даже и в дълбочините на своите прохладни подземия сигурно вибрират, димят и се разтапят от напрежение. Но не толкова рано!

При този едновременен звън можеше да постъпи различно. Или да отговори на единия, а другият да чака, докато му омръзне, или да вдигне едната слушалка, да попита кой е, да се извини, да свали втората

слушалка, да попита кой е, да избере този, който е по-важен, или онзи, чието име е по-дълго, във всички случаи да изслуша първо жената, ако единият от тях е жена, а след това мъжа. По служебни въпроси жените са по-делови. Най-сетне можеше да вдигне и двете слушалки едновременно.

Жером Боск избра последното. Звъненето веднага прекъсна. Той погледна дясната си ръка със стисната в нея слушалка, черна и студена. След това погледна и лявата ръка, с точно същата малка и почти безтегловна слушалка. И му се прииска да ги удари една в друга, или още по-добре да ги сложи върху бюрото на кръст – слушалките срещу микрофоните. И нека двамата си поговорят, току виж нещо излезе от това.

„Но аз във всеки случай няма да спечеля нищо. Аз съм само посредник. Затова и седя тук. За да слушам и да говоря. Аз съм само филтър между слушалката и микрофона, бележник между две писма.“

Той долепи и двете слушалки до ушите си.
Два гласа:

– Жером, обаждаха – Аз съм пръв, нали?
ли ти се вече? Отговорете! Кажете!

Глас отчетлив, уверен. Глас развълнуван,
на границата на отчаянието. И двата
учудващо еднакви, те си приличаха като ехо.

– Ало – каза Жером Боск. – С кого говоря?

Въпросът е съдържано внимателен,
безличен, даже малко нелеп, но за кой дявол
хората не си казват имената по телефона?

– Много е дълго да	– Не... не... не
се обясни... Могат да	трябва... под ка-
ни прекъснат... невъз-	къвто и да е пред-
можно е да се свържа	лог... аз... не... В
отново с теб. Слушай	никакъв
внимателно, това е	.....
единственият ти шанс	.....
в живота. Казвай „да“	.....
и заминавай! (Изпук-	.....
ване, шум, тракане на	.....
ситни камъчета по же-	.....
лезен покрив)... без вся-	.....
какви колебания!	.....

– Кой сте вие? – извика Жером Боск и в
двете слушалки.

Мълчание.

Шум от смущения от двете страни.
Отдясно – трясък на смачкван метал. Отляво

– рев на мотор. Отдясно – хрущене на
яйчена черупка. Отляво – скърцане на пила
по стъклото.

– Ало! Ало! – напразно викаше Жером
Боск.

Трак-трак. Сигнал. Тишина. Сигнал.
Тишина.

Отляво и отдясно. Двоен сигнал, че
линиите са свободни.

Той остави слушалката на левия телефон.
Другата няколко секунди продължи да държи
в дясната ръка, притискайки я към ухото си и
вслушвайки се в печалната механична
музика от две ноти – звук и тишина, звук и
тишина – като че ли тревожна сирена висше
в дълбочината на черупката от черна
пластмаса.

След това остави и дясната слушалка.
През отворения прозорец виждаше
задименото бледо небе с прелитащи градски
птици и потъмнялата от времето тухлена
стена, която закриваше повече от
половината хоризонт. Вътре в стаята до
самия прозорец висеше календар с картинки,
рекламен подарък от фирмата за електронни
калкулатори. Сега над таблицата с дните на
месеца блестеше репродукцията на доста
странната картина „На гости на носорога“.
Носорогът с недоволен вид стоеше с лице
към зрителите очевидно за да угоди на

ценителите на изкуството. От другата страна на доста ниска решетка – дама с дълга рокля и полумаска, арлекин и две момичета с панделки са забавляваха, като разглеждаха животното.

А гласът беше един и същ. Но как един човек би могъл да говори едновременно по два телефона, по две различни линии, като при това произнася едновременно напълно различни думи?

И все пак на мен този глас ми е познат. Вече някъде съм го чувал.

Той започна да си припомня гласовете на приятели, на клиенти, гласове на хора, с които някога се е сблъсквал, просто ей тъй, макар и да не са му приятели. Гласовете на чиновници, лекари, продавачи, телефонистки, всевъзможни гласове, които чуваш по телефона, без да имаш ни най-малка представа за това как изглежда събеседникът... Гласове мазни, гласове високомерни или сухи, гласове насмешливи, весели, язвителни, гласове металически, прегракнали, сурови, натегнати, изискани, гласове претенциозни и простовати, пиянски, мрачни и сладкодумни, едва ли не благоуханни, оскърбителни, обидени, гневни, заядливи, огорчени и сардонични.

Едно му беше ясно: от двете слушалки се чуваше един и същи мъжки глас.

„Те пак ще се обадят – си каза Боск. – По-точно: той пак ще позвъни. Това явно бе един и същ човек, макар по левия телефон гласът му да звучеше уверено, ясно, настоятелно, почти тържествуващо, а по десния изглеждаше приглушен, изплашен, едва ли не плачещ. Удивително е колко много може да се научи за човек само от гласа му по телефона!“

Той се залови за работа. Топче бяла хартия, малка кутийка с кламери, три разноцветни химикалки и купчина най-различни бланки – всичко това му беше подръка. Трябваше да напише едно писмо, да прегледа някакво дело, да състави отчет, да провери няколко числови сведения. Предостатъчно за първата половина на деня. Може би над отчета ще се наложи да работи и следобед. Трябваше да реши и къде да отиде през обедната почивка – в стола или в едно от близките ресторанчета. И както обикновено, ще отиде в стола. През първите две години от работата си той винаги избираше един или друг ресторант, тъй като столът го подтискаше. Подсещаше го, че живее не в този свят, който сам би избрал, и когато успяваше поне символично да се измъкне, му се струваше, че всичко това е само временно, за малко, че е един неприятен период като училището или

казармата, който просто трябва за са преживее. В крайна сметка не е чак толкова страшно. Работата му често беше интересна, а колегите – мили и културни. Някои от тях даже бяха чели една или друга от книгите му.

„Сигурно някой е решил да се пошегува с мен с помощта на магнетофон. Та ние даже не разговаряхме. Аз само виках „ало“ и питах кой е. Безсмислена шега, без начало и без край.“

Той започна да работи. Интересно, но и когато работеше не можеше са спре да мисли за това какво би искал на напише, за разказите, над които дълго седеше вечер в своя ярко осветен дом. Той не обичаше потъването в тъмнината при прехода от една стая в друга. Още по-интересно беше, че през вечерните часове мислеше за служебните си задължения, продължаваше да се безпокои за някоя незавършена работа, да мисли как ще възприемат несвързаните му обяснения, ще подготви ли навреме отчета и за ред други въпроси, които би трябвало да преминат на заден план, да се разтопят в тишината и да го оставят насаме с образите, създадени от въображението. Човек не може изцяло да се отдаде на две толкова различни работи, си казваше той. Ще се стигне дотам, че ще започне раздвояване на личността и когато тези две „аз“ влезнат в

непримирима борба помежду си, тогава ще полудее.

Той грабна слушалката и избра номер по вътрешния телефон.

– Мадам Дюпор? Да, Боск е. Как сте?... Благодаря, всичко е наред... Донесете ми, моля, марсилското досие... Благодаря.

Един ден той ще пише от сутрин до вечер, само ще пише! Но при тази мисъл сърцето му изведнъж се сви. Дали ще може да пише, да измисля разни истории, да намира думи, различни от тези, които стоят в отчетите и деловите писма?

На вратата се почука.

– Влезте.

Жената беше млада и хубава. Имаше кръгло лице с остро после. „Интересно, какво би правила – помисли си той, – ако не беше длъжна да подшива дела, да пише на машина? Какво би правила: ще рисува, шие, ще се разхожда, ще флиртува, ще увеличава броя на победите си?“ Такъв въпрос той никому никога няма да зададе. А жалко, това е тема за истинска анкета, наистина ценна анкета. Просто трябваше да се питат хората по улиците, в кафенетата, кината и театрите, в метрото и автобусите, и даже в собствените им къщи какво биха правили, ако бяха абсолютно свободни, как биха използвали най-скъпоценното от

съкровищата, името на което е „време“. По какъв начин биха пунали да изтекат през пръстите им броевите песъчинки на живота. Той си представяше тяхното объркване, недоверието, колебанието, паническият страх. Какво всъщност ви засяга? Не знам, не, честна дума не знам, никога не съм мислил за това. Почакайте, аз може би...

Тя забеляза, че се е замислил, остави досието на бюрото и мълком излезе.

Той взе досието, разтвори го.

Левият телефон иззвъня.

– Ало – каза той.

– Ало. Жером Боск?

Това бе същият отчетлив глас.

– Да, слушам.

– Аз ти се обадох преди два дена. Много лошо се чуваше. Сега добре ли ме чуваш?

– Да. Но това беше току-що, а не преди два дена. Ако това е глупава шега...

– За мен това беше преди два дена – прекъсна го гласът. – И това съвсем не е шега.

– Вижте какво! – възмути се Жером Боск. – Преди два дена или току-що съвсем не е едно и също. А освен това защо ми говорите на „ти“?

– Аз изгубих два дена, за да намеря необходимия номер, по-точно, да улуча съпадението на благоприятни условия. Не е

толкова просто да се обадиш по телефона от едно време в друго.

– Извинете, какво казахте?

– От едно време в друго! Предпочитам веднага да ти кажа цялата истина. Аз се обаждам от бъдещето. Аз съм ти, но остарял с... Не, не е важно... Колкото по-малко знаеш за това, толкова по-добре.

– Нямам време за шеги – каза Боск, без да откъсва поглед от досието.

– Това съвсем не е шега – възрази гласът, спокоен и разсъдителен. – Първоначално не исках да ти казвам истината, но ти не би ме изслушал. Винаги трябва да ти се обяснява, да се уточнява...

– И на теб също, тъй като ти си аз – каза Жером Боск, влизайки в играта.

– Но аз в това-онова се промених – каза гласът.

– И как се чувствуваш?

– Далеч по-добре от теб. Върша работа, която ми харесва, и мога да пиша по цели дни. Имам куп пари, във всеки случай от твоя гледна точка. Една вила в Ибица, друга в Акапулко. Имам жена и две деца. Доволен съм от живота и съм щастлив.

– Поздравявам те.

– И всичко това, разбира се, е твое, по-точно, ще бъде твое. Само трябва да

заложил на вярна карта. За това ти се обаждам.

– Ясно. Новини от утрешните вестници. Сведения за курсовете на борсата. Или печелившия номер от лотарията, която ще се тегли след седмица. Или...

– Слушай! – раздражено го прекъсна гласът, – Тази сутрин в дванадесет без две минути ще ти се обади един човек – много важна клечка. Ще ти направи делово предложение. Трябва да го приемеш. Да отхвърлиш съмненията и още същата вечер да тръгнеш за другия край на света. Без всякакви колебания.

– Ще бъде ли поне почтено предложението? – иронично попита Жером Боск.

Гласът в слушалката зазвуча оскърбено:

– Разбира се, напълно почтено. Това е предложение, което чакаш от години. И говоря сериозно, дявол да те вземе! Това е единственият шанс в живота ти, друг такъв няма да имаш. Големият бос често мени решенията си. На се бави, за да не се откаже! Веднага се съгласявай. Чака те плодотворна и блестяща кариера.

– Но защо ми се обаждаш, щом вече си преуспял?

– Аз ще преуспея само в случай, че ти се съгласиш. А ти си свикнал да се съмняваш, да отлагаш. Освен това...

Телефонът отдясно иззвъня.

– Търсят ме на другия телефон. Дочуване!

– На затваряй! – замоли гласът. – Не за...

Той остави слушалката.

Почака, като се вслушваше в звъна на другия телефон и изведнъж временно забави хода си. Звънците се разтягаха на километри от секунди, а тишината между тях беше като просторен оазис от покой и свежест. Ивица. Акапулко. Имена на картата. Бяла вила, червена вила на склоновете на зелени хълмове. Цялото време само за писане.

Жером Боск се сети кога за пръв път беше чувал този глас. Той звучеше от говорителя на магнетофона. Това бе неговият собствен глас. Телефонът, разбира се, го променяше, обезличаваше, приглушаваше, но все пак това беше неговият глас. Не онзи, който беше свикнал да чува, а другия, възпроизвеждания от магнетофонния запис. Онзи, който чуваха другите хора.

Телефонът отдясно звънна за четвърти път.

Той взе слушалката.

Отначало му се стори, че никой не се обажда, чуваше се само измамната тишина, изпълнена с шумолене и слаби отзвучи,

механични шумове, далечни-далечни, като че ли микрофонът едва улавя дишането на обширна пещера дълбоко под земята, където ставаха микроскопични свличания, ромоляха ручейчета, пърхаха невидими насекоми. След това, още без да разбира думите, той чу глас, който нещо неясно и дълго ломотеше без прекъсване.

– Много лошо се чува! – извика в слушалката Жером Боск.

– Ало, ало, ало, ало! – повтаряше гласът, сега малко по-ясен. – Не летете за там... В никакъв случай... Жером, Жером, чувате ли ме? Чуйте, моля ви се.. В името на всичко най-свято! Не трябва...

– Говорете по-високо, ако обичате – помоли той.

Гласът се напрегна докрай, започна да се прекъсва.

– Откажете се, откажете се... по-късно...

– Вие да не би да сте болен? Да съобща ли на някого? Къде сте? Кой сте вие?

– А-а-з съм т-т-т-т.... – задъха се гласът. – Аз съм ти!

– Още един! – промърмори Боск. – Но другият глас казваше, че...

– ...от бъдещето... не се съгласявайте... още по-лошо... разберете...

На вратата плахо се почука.

– Влезте – каза Боск, за секунда откъсвайки слушалката от ухото си, като машинално прикри микрофона с длан.

Влиза новият куриер. Той беше тръгнал току-що на работа и се отнасяше много почтително към всички мъже и жени, които, седейки в кабинетите си, изписват купища хартия. Изчервяваше се лесно и винаги беше облечен безупречно. Носеше сутрешния вестник и писмата.

– Благодаря – кимна с глава Жером Боск. Вратата се затвори.

Той отново притисна слушалката до ухото си. Но гласът бе изчезнал, бе се загубил в лабиринта на жиците, опасали целия свят. Щракване. Къси сигнали.

Замислено остави слушалката. Нима и това е неговият глас, както и онзи, първият? В това не бе сигурен. И същевременно и двата гласа, този отляво и този отдясно, имаха нещо общо. „Два разни момента от бъдещото, два различни гласа от идното се опитват да се свържат с мен“.

Той отвори писмата. Нищо интересно. Отбеляза върху тях датата и ги сложи в кошницата за кореспонденция. Пликовете хвърли в кошчето за боклук. После прелисти вестника, като бързаше да стигне до икономическата част. Както винаги сутрин се спря и върху прогнозата за времето. Не

защото особено го интересуваше. Просто метеокартата, украсена с всякакви символични знаци, привличаше вниманието му. Прочете:

„В района на Париж се очаква прохладно време с незначителни...“

Прескочи няколко реда.

„Атмосферните смущения, предизвикани от циклон над Антилските острови, са разпростират на североизток... Трябва да се очаква...“

Погледът му се премести в горната половина на страницата, плъзна се по борсовите курсове и цените на основните суровини. Цените бяха устойчиви, но сключените договори бяха малко. Дигаше се цената на среброто. Беше спаднала незначително тази на какаото. Абсолютно нищо интересно. Боск захвърли вестника.

Зае се с първия документ от делото. Четири пъти препрочете първия параграф и нищо на разбра. Нещо не беше наред, и то не в текста, а с главата му. Мислите му се въртяха в пълен хаос.

Той вдигна слушалката на левия телефон и набра телефонната централа.

– ...слушам ви – каза безличен глас.

– Току-що два пъти ми се обаждяха. Бихте ли проверили дали тези хора случайно не са си оставили номерата?

Телефонистите от централата обикновено регистрираха всички обаждания и не заради някаква полицейщина, а за да може по-бързо да се възстанови връзката, ако разговорът бъде прекъснат по някакви причини.

– Номерът ви?

– 413.

– ...ще погледна. Не затваряйте...

От другата страна на линията се чуваше неясно мърморене.

След това друг глас, женски, любезен:

– Мосю Боск, днес още никой не ви е търсил. Във всеки случай – не от града.

– Обаждяха ми се четири пъти.

– Може би по вътрешния телефон? И може би на друг номер?

– Аз през цялото време бях в стаята си.

– Уверявам ви...

Той се изкашля.

– Прощавайте, а може ли да ми се обадят от града без помощта на централата?

Телефонистката се поколеба:

– Не мога да си представя как може да стане това.

С безпокойство:

– Никъде не съм ходила!

Внимателно, но хладно:

- Вие можете да се оплачете...

– Не, не – каза Боск. – Може би ми се е сторило.

Остави слушалката и прекара ръка по влажното си чело.

Значи това е било шега. Те са използвали един от магнетофоните на секретариата и даже не са счели за нужно да използват градската мрежа. А сега сигурно си умират от смях в съседния кабинет. Маршиор е майстор по имитиране на чужди гласове.

Тишина. Тракане на пишеща машина, заглушено от двойната врата. Отдалечени стъпки. Градски шум, проникващ през отворения прозорец, шум от минаващи отдолу коли.

Той гледаше двата телефона пред себе си, като че ли ги виждаше за първи път в живота си. Това е невъзможно! Всеки телефон имаше два различни сигнала: остър при повикване от града и глух – за вътрешните линии. Острият звън, който предхождаше всеки от четирите днешни разговора, още беше в ушите му.

Стана така рязко, че едва не обърна креслото, в което седеше. Коридорът беше празен. Блъсна полуотворената врата на съседния кабинет, след това на втория, на третия. Всички стаи бяха празни, по масите нямаше нито една хартийка, която да напомня, че там някой работи. В последната стая той вдигна телефонната слушалка,

натисна копчето за вътрешни разговори и завъртя своя номер. Глухият звън от кабинета му се разнесе из коридора. Системата за различни сигнали работеше нормално, никой не бе я променял.

Той пресече коридора, почука и влезе в приемната; секретарката се обърна към него, ръцете ѝ замръзнаха над клавишите на пишещата машина.

– Какво става, днес никой ли няма?

– Започнаха отпуските – отвърна тя. – Освен мен сте останали само вие и помощник-директорът... А също така и куриерът – добави тя след пауза.

– А, вярно! Съвсем забравих.

– Моята отпуска започва от другата седмица. – Секретарката размърда пръсти във въздуха. – Да не забравите! Сигурно ще трябва някой да ме замества.

– Не знам – каза той объркано. – Попитайте в дирекцията.

Облегна се с рамо на вратата.

– Как ви се струва, господин Боск, ще се стабилизира ли времето?

– Нямам представа, да се надяваме.

– Сутринта по радиото говореха за циклон над Атлантика. Значи ще има още дъждове?

– Надявам се, че не – каза той.

– И вие трябва да починете, господин Боск.

– Да, скоро ще изляза в отпуска. Само да приключа някои неща. Между другото, да сте чували тази сутрин телефонен звън в стаята ми?

Тя кимна утвърдително.

– Два или три пъти. Какво има? Нямахте ли ви? Може би трябваше аз да се обадя?

– Не, тук бях – каза Боск, чувствайки се глупаво и неловко. – Обаждах се. Благодаря ви. А къде отивате?

– В Ландите – отвърна тя, поглеждайки го с любопитство.

– Пожелавам ви хубаво време.

Жером Боск излезе, притвори след себе си вратата и няколко мига постоя в тишината на коридора, Тракането на машината се възстанови. Успокоен, той се завърна в кабинета си.

Зае се отново с папката с документите.

Телефонът отдясно зазвъня.

Погледна часовника си. Беше точно дванадесет без две минути.

– Ало?

– Господин Боск? – попита телефонистката. – Международен разговор. Една секунда.

Щракване. Той просто чу разстоянието, по което преминаваше повикването – танцът на електроните, които пресичаха границите без паспорти, шума на вълните, които заливаха

пространството, отразяваха се от антените на междуконтиненталните спътници над океаните, проникваха през неизброимата плетеница от телефонни кабели, прекарани по дъното на морето.

– Ало! – произнесе мъжки глас. – Господин Боск? Жером Боск?

– Да, на телефона.

– Оскар Вилденщайн. Обаждам ви се от Бахамските острови. Току-що прочетох последната ви книга „Като в безкрайна градина“. Хубаво, превъзходно, скъпи, много оригинално!

Това беше внушителен глас, мъжествен, уверен, с лек чуждестранен акцент, или италиански, или американски, но по-скоро италоамерикански. Глас, който миришеше на скъпи цигари; глас на човек, облечен в бял смокинг, който говори, седнал до прохладен басейн под ясно светлосиньо небе, още необагрено от яростта на слънцето.

– Много ви благодаря – каза Жером Боск.

– Четох цяла нощ. Не бях в състояние да се откъсна. Искам да направя от това филм. С Барбара Силвър в главната роля. Гледали ли сте я? Чудесно. Искам да ви видя. Какво правите сега?

– Работя в една кантора.

– Можете ли да напуснете? Чудесно. Вземете самолета от Париж, летище „Орли“,

четири часа ваше време. Момент... Подказват ми: четири и тридесет. Аз ще поръчам билет. Моят агент в Европа ще ви изпрати на летището. Не взимайте нищо със себе си. В Насо ще се намери всичко, което ви е необходимо.

– Искам да помисля.

– Да помислите? Трябва, разбира се, да се помисли. Не мога да ви кажа всичко по телефона. Подробности ще обсъдим утре сутринта на закуска. Барбара мечтае да се запознае с вас и не може да стои на едно място. Тя сега ще се заеме с вашата книга. Обещава да я прочете до утре сутринта. Трудните места ще ѝ ги преведа. Наташа също иска да се запознае с вас. И Сибила, и Мариел, е, това вече е много...

Гласът като че ли се отдалечи. Но Жером чу смях на жени, след това гласа на Вилденщайн не толкова високо, но напълно ясно, като че ли говореше в съседната стая: „Не, сега не можеш да говориш с него!“

– Съвсем са полудели. Нещо удивително! Те искат да говорят с вас веднага. Но това е невъзможно. Аз им казах да почакаат до утре. Хардинг или Харди, вече не помня, моят представител в Европа, ще се погрижи за всичко. Радвам се, че успях да поговоря с вас. До утре. До утре.

– Всичко хубаво – каза Боск с отслабнал глас.

„Сега колко ли е часът там на Бахамските острови? – помисли той. – Сигурно около шест-седем сутринта. Изглежда наистина е чел цяла нощ. Чел е роман, който е невъзможно да се адаптира за киното. Освен ако сам успея да го извърша. В крайна сметка само аз знам какво съм вложил в него, какво съм заложил. Той е разбрал, че всичките му сценаристи ще си изпочупят зъбите. Това е голям човек. Плодотворна работа, блестяща кариера, две вили – Ибица и Акапулко.“

На вратата се почука.

– Влезте.

Секретарката се спря на вратата със странен израз на лицето си. В ръцете си държеше парче хартия.

– Търсеха ви, господин Боск, докато разговаряхте по другия телефон. Помолиха ме да ви предам.

– Какво? – радостно попита той.

– Не разбрах изцяло. Лошо се чуваше. Изглежда се обаждаха много отдалече. Извинете, господин Боск.

– Е, какво има?

– Аз разбрах само няколко думи. Той каза: „Ужасно... ужасно“, два или три пъти, а след това като че ли „нещастие“. Ето, аз записах...

– Не каза ли кой се обажда?

– Не, господин Боск, не си остави номера. Надявам се, че ще се обади пак. Надявам се във вашето семейство не се е случило нищо страшно. Нещастие... господи, няма нищо по-лесно от това да те сгази кола в такова време!

– Мисля, че няма за какво са се безпокоим

– каза Жером Боск, като взе донесения от секретарката лист хартия. Погледът му се плъзна по стенографските йероглифи, след това се задържа върху трите разшифровани думи: „Ужасно... ужасно... нещастие.“

Последната дума беше подчертана, а над нея бе поставен въпросителен знак.

– Благодаря ви, госпожа Дюпор. Не се безпокойте. Аз не знам с кой от моите роднини би могло да се случи нещастие. Аз нямам такива.

– Може би е грешка?

– Разбира се, че е грешка.

– Е, тогава отивам да обядвам.

– Приятен апетит.

Когато тя затвори вратата след себе си, той помисли дали си струва да чака, докато тя се върне, или са излезе веднага. Обикновено се договаряха някой да остане в случай че има спешни обаждания. Но сега беше време на отпуските. Надали някой ще позвъни.

Освен един от тази два гласа.

Той сви рамене и погледна накриво рисунката с носорога. Сега главното беше да се реши. Дявол да го вземе, сега е времето на отпуските и той би могъл за изчезне за една седмица, без да дава обяснения на никого. Пък било и на Хавайските острови. Ами ако агентът на Вилденщайн изобщо не се появи? Ако това позвъняване беше само един мимолетен каприз на милиардер, който също така внезапно ще изчезне? Някой там, на Бахамските острови, е прочел книгата му или е научил, че се приказва за нея и е решил да чуе гласа му, да провери съществува ли той наистина?

Боск пхна сутрешния вестник в джоба си. Няколко мига гледа телефоните, сякаш очакваше те пак да зазвънят, а след това тръгна по коридора, по изтърканата пътечка с изпъкващите под нея успоредни ивици като сенки на разсъхнал се паркет. И докато се спускаше по широките каменни стъпала, през цялото време си напрягаше слуха, почти учуден, че не го вика обратно настойчивият звън на телефона. Пресече двора и излезе на улицата. Насочи се към малкото испанско ресторантче.

Качи се на балкона, където по това време на годината, както и друг път, почти нямаше клиенти. Листа прегледа по-скоро по навик,

защото го знаеше наизуст, и си поръча салата от домати, пиле а-ла-баск и половинка червено вино.

Вече приближава един часът. На Бахамските острови сега сигурно е около осем сутринта. Вилденщайн закусва, а заедно с него са Барбара, Сибила, Мариел, Наташа и още половин дузина секретарки, над тях е прозрачно-синьо небе, синьо-синьо, сенки на екзотични палми, а той, без да спира закуската си, се обажда по всички краища на света, в различни градове, и гласът му, мъжествен, уверен, звучи навсякъде, тъй като той говори едновременно на три или четири езика за всички книги, които е прочел през нощта.

Боск разтвори вестника.

Но едва започна доматената салата и при него дотича келнерът.

– Вие ли сте господин Боск?

– Да.

– Търсят ви по телефона. Мъжът каза, че сте тук, на балкона. Апаратът е долу до касата.

– Идвам веднага – каза Боск, като се озлоби изведнъж неизвестно на какво.

Нима е пак онзи слаб, далечен, неясен глас, почти заглушен от смущенията?

А може би е другият, който говореше от Акапулко и Ибица? А може би е представителят на Вилденщайн?

Телефонът бе поставен като на трон на едно шкафче между касата и входа към кухнята. Той се напъха в ъгъла, за да не пречи на минаващите келнери.

– Ало – каза, като се опитваше да запуши с длан другото си ухо от звъна на чиниите.

– Не беше лесно да те намеря! Е, разбира се, знаех къде си. Но вече не помня телефона на тази гостилница. Честно казано, никога не съм го и помнил. Не е толкова лесно да намериш нужния номер, когато не знаеш нито името на собственика, нито точния адрес.

Това беше гласът отляво – отчетлив, ясен, обаче май по-тревожен, отколкото сутринта.

– Обажда ли ти се Вилденщайн?

– Да, точно в дванадесет без две минути.

– Ти съгласи ли се?

Гласът бе опънат като струна.

– Още не знам. Трябва да помисля.

– Ти си длъжен да се съгласиш! Длъжен си да заминеш! Вилденщайн е необикновен човек. Веднага ще се разберете и ще се харесате един друг. От пръв поглед. С него ще постигнеш всичко!

– И филмът ли ще бъде успешен?

– Какъв филм?

– Екранизацията на „Като в безкрайна градина“.

Чу се весел смях.

– Няма да има такъв филм. Ти знаеш не по-лошо от мен, че този роман изобщо не става за кино. Ще му предложиш друга тема. Той ще бъде във възторг. Не, не мога да ти кажа темата. Всичко с времето си...

– А Барбара Силвър? Как изглежда тя?

Гласът се смекчи.

– Барбара, о! Барбара. Ще имаш време да я опознаеш. Ще я опознаеш., Защото... Но, извинявай, не мога да ти го кажа.

Пауза.

– Откъде се обаждаш?

– Не мога да ти отговоря. От много почтено, място. Ти нямаш право за знаеш бъдещето си. Иначе много неща могат да се обърнат с краката нагоре.

– Днес имах и други обаждания – рязко каза Боск. – Някой друг, който има твоя глас, по-точно, моя глас, но пресеклив, измъчен. Много лошо го чувах. Той ме убеждаваше да на правя нещо си. Да се откажа от не знам какво. Може би от предложението на Вилденщайн.

– От бъдещето ли се обажда?

– Не знам – Боск помълча. – След това: – Той разказваше за някакъв нещастен случай.

– И какво каза?

– Нищо. Само една дума: „Нещастие“.

– Нищо не разбирам – призна си тъжно гласът. – Виж какво, не обръщай внимание. Заминавай при Вилденщайн и всичко ще се оправи от само себе си!

– Той се обажда много пъти. И сигурно ще звънне пак.

– Не се плаши! – разтревожено каза гласът. – Питай го от кое време се обажда, разбираш ли? Може би някой не иска ти да се издигнеш. Просто от завист към мен. Сигурен ли си, че това е нашият глас? Нали знаеш, че гласовете могат лесно да се фалшифицират.

– Не. Аз съм почти сигурен.

Той почака малко, понеже келнерката се спря точно зад гърба му.

– Може би той се обажда от твоето бъдеще. Сигурно с теб ще се случи нещо лошо и той иска да ме предупреди. Нещо свързано с Вилденщайн.

– Това е невъзможно! – отвърна гласът. – Вилденщайн вече е мъртъв. Ти... ти не трябваше да го знаеш. Забравих! Това нищо не значи. Все едно ти не знаеш кога ще се случи.

– Той... той ще загине при катастрофа, нали?

– При самолетна катастрофа.

– Може би за това е ставало дума. А ти...
ти участвува ли в това?

– По никакъв начин! Вярвай ми!...

Гласът ставаше все по-нервен.

– Слушай, надявам се, че няма да си разваляш бъдещето заради тази безсмислица? Не рискуваш нищо. Аз знам какво те очаква. Вече съм го изживял.

– Но не знаеш бъдещето си.

– Не знам – съгласи се гласът. – Обаче мога да предвиждам и да се съпротивлявам. Аз ще бъда внимателен. С мен нищо няма да се случи. А даже и да се случи, все едно съм много по-стар от теб... не, не мога да ти кажа на колко съм години. Да предположим, че имаш пред себе си още десетина години, ако не и повече. и то чудесни десет години! Аз не бих се отказал от тях даже ако трябваше да умра утре.

– Да умреш утре? – попита Жером Боск.

– Е, това го казах просто така. Знаеш ли – десет години никак не са малко. И се чувствавам като бог! Далеч по-добре, отколкото на твоите години, наистина! Съгласявай се! Заминавай за Бахамските острови! Това с нищо не те обвързва. Обещай, че ще се съгласиш!

– Аз бих искал да разбера едно – бавно каза Боск, – как можеш да разговаряш с мен? Нима във вашето бъдеще сте измислили

машината на времето? Или ти си я измислил сам?

Гласът от другото време се засмя. В смеха му имаше нещо изкуствено.

– Такава машина съществува и в твоето време. Не знам дали трябва да ти казвам. Това е тайна. Много малко хора знаят за нея. Във всеки случай ти няма да можеш да се възползуваш от това. Досега, даже сега никой не е наясно как точно действа. Необходим е късмет, щастливо стечение на обстоятелствата. Тази машина на времето е телефонът.

– Телефонът? – учудено повтори Боск.

– Е, разбира се, не телефонът, който е на бюрото ти. А телефонната мрежа, цялата световна мрежа. Това е най-сложното нещо, създадено някога от човека. По-сложно от най-големите компютри. Помисли за милиардите километри жици, за милионите усилватели, за немислимите плетеници от съединенията в автоматичните централи. Помисли за несметното множество повиквания, обикалящи цялата Земя. И всичко това е взаимно свързано. Понякога в тази бъркотия се случва нещо непредвидено. Телефонът вместо две точки от пространството съединява два момента от времето. Може би някога за това ще заговорят открито. Но аз се съмнявам.

Твърде много неща са непредвидими. И твърде рисковано е. Малцина са запознати с въпроса.

– А ти как разбра за това?

– В бъдеще ти ще имаш много умни приятели, ако приемеш предложението на Вилденщайн. Но аз вече ти казах твърде много. Няма защо да знаеш повече. Съгласявай се! Край.

– Не знам – измърмори тихо Боск и чу тракването на другия край на линията.

Зад него стоеше някой.

– О, извинете! Увлякох се в приказки...

Той се опита да се усмихне. После тръгна нагоре по стълбата, като се опираше на перилото. Докато го нямаше, бяха донесли пилето. Беше почти изстинало.

– Искате ли да го върна да го стоплят? – предложи келнерът.

– Не. И така е добре.

Значи нямат машина на времето, чрез която може да се пътешествува. Открили са ново предназначение на телефона.

И така, телефонът...

Телефонната мрежа покрива цялата планета. Линиите ѝ са се опънали покрай шосетата, съпровождат железопътните линии – горите от правоъгълни дървета-подпорки са пораснали навсякъде. Кабели и каучукови обвивки са положени по дъното на

океани и реки. Те образуват плътна, но същевременно тънка, сложна мрежа. Брънките ѝ се наслагват една върху друга и се преплитат. Днес вече никой няма сили да нарисова пълната диаграма на световната телефонна мрежа. А какво ще бъде след десет години? А след двадесет? Изглежда, че тази мрежа по сложност ще надмине дори и човешкия мозък.

Боск се опита да си представи тъмните и прохладни подземия на бившите телефонни централи, където в тишина и шумове на неуловими смущения кристалните полупроводници ловят и ориентират безброй гласове. Тази мрежа е своеобразен жив организъм. Хората непрекъснато я разширяват, внимателно я ремонтират, безкрайно усъвършенствуват. Телефонните станции започват да приличат на нервни възли. Компютри разделят разговорите на най-малки фрагменти, за да не допуснат покриване на сигналите и същевременно изцяло да запълнят паузата. Та струва ли си да се учудваме, ако телефонът се окаже способен да извършва и други чудеса?

Той се сети за истории, може би даже измислени, които беше чувал за телефоните. Как нощно време било възможно да набереш даден номер и да чуеш непознат глас. И не само глас, а гласове, анонимни безплатни

гласове, които си обменят банални фрази или шаши, или прозрачни намеци, или такива чудовищни признания, каквито не би си позволило нито едно същество, притежаващо човешко лице или поне име. Той се сети за гласовете-призраци, които като че ли с години се лутат по затворения пръстен на мрежата и до безкрай повтарят едно и също. Сети са за говорещите часовници и за пунктовете за подслушване.

Рано или късно, каза си той, всяко нещо в този свят си намира съвсем различно приложение от това, за което е било създадено първоначално. Например, човекът. Преди милиони години скиташе по горите, с голи ръце събираше плодове, ходеше на лов. А сега строи градове, пише стихове, хвърля бомби и са обаждат по телефона.

Същото е и с телефона.

Боск отмести чинията, поръча си кафе, изпи го, плати и излезе на улицата. Найсетне слънцето разпръсна облаците. Заобиколи, за да мине по крайбрежната улица. Но разходките и там станаха невъзможни, улиците бяха завладени от автомобилите. Даже рибарите напуснаха обичайните си места.

„Аз обикалям на място – каза си той. – Познавам тук всяка улица наизуст. Работя и

живея в центъра на един от най-чудните градове в света, но това вече не ме радва и не ме вълнува. Този град нищо не говори на душата ми. Трябва да замина.“

Погледна си часовника. Почти два и половина. Време е да се прибере и да се заеме с работа, да приключи с това, което не бе успял да свърши сутринта. Витрините и даже стените, същите както преди, сега му изглеждаха сиви и някак си прозрачни, изтъркани до прозрачност от твърде внимателни погледи. Наистина, оставаха още жените; смяната на годишните времена, случайностите на пътуванията, на службата или на туристическите пътешествия. Но даже от тази гледна точка годината излезе несполучлива. Ето вече повече от една седмица не беше срещал наистина красиво лице.

А на Бахамските острови Барбара, Наташа, Сибила и Мариел се къпеха в басейна под снизходително-доволния поглед на Вилденщайн. „Той е прав – помисли Боск. – Длъжен съм да се съглася. Друг път няма да имам такъв шанс.“

Вратата към приемната беше открената. Секретарката явно го чакаше. „Пак някой се е обаждал!“ – помисли си той и сърцето му се сви.

Тя са наклони към него.

– Имате посетител, господин Боск. Чака в кабинета ви.

Боск замря, като се опитваше да преглътне бучката в гърлото си. „Никого не чакам! Кой може да бъде? Нима са успели физически да се преместят във времето? Нима не им стигнаха телефонните разговори?“ Пред вратата се поколеба, после си възвърна самообладанието – не, те могат само да се обаждат, да изпращат във времето само телефонни съобщения, само гласове – и влезе в кабинета си.

Очакваше го човек, който никак не приличаше на Боск. Беше седнал на ъгъла на бюрото така, че единият му крак висеше във въздуха, а другият стоеше твърдо върху изтрития килим. Тъмните му коси се спускаха до яката, но бяха добре подстригани. Костюмът му като че ли не беше скъп, но едрите карета и невероятният брой джобове (от горния се подаваше цветна кърпичка), а също и свръхтесните ревери подчертаваха изискаността на кройката. Ризата беше на райе, връзката – на точки, черните обувки бяха със сложна шарка, а чорапите – яркочервени. На масата до дясната му ръка лежеше черна чантичка от блестяща кожа. Накратко, това беше англичанин от горе до долу.

Посетителят се изправи.

– Господин Жером Боск? – попита той. – Много ми е приятно.

Гласът му беше интелигентен, ясен, с лек и без съмнение английски акцент. Боск се поклони.

– Фред Харди – каза англичанинът, като протегна много дълга ръка с късо отрязани квадратни нокти. – Г-н Вилденщайн ми се обади, преди да поръча разговора с вас. Помоли ме да подготвя всички необходими документи.

Харди отвори чантичката и сложи на масата документите.

– Ето ви билета за самолет и специална виза, която е достатъчно просто да се приложи към паспорта ви. Имате паспорт, нали? В този пакет има петдесет лири стерлинги в безименни пътни чекове. Необходим е само подписът ви. Мисля, че за път ще стигнат. А там г-н Вилденщайн ще покрие разходите ви. Това писмо ще представите в митницата на Насо. Губернаторът е личен приятел на г-н Вилденщайн. Не трябва да се безпокоите за нищо. Може би г-н Вилденщайн няма да бъде в Насо, но вас ще ви посрещнат на летището и ще ви закарат до острова на г-н Вилденщайн. Позволете ми да ви пожелаая приятно пътуване.

– Но аз още не съм се съгласил! – възрази Жером Боск.

Харди учтиво се засмя.

– О, разбира се, вие сам ще решите, господин Боск. Всичко това е готово в случай, че се съгласите.

– Много бързо успяхте – каза Боск, гледайки слисано билета, визата, плика с чекове и препоръчителното писмо. – В Париж ли живеете?

– Пристигнах от Лондон. Г-н Вилденщайн обича бързината и ефективността. Г-н Вилденщайн ми препоръча да ви изпратя лично до летището. Още повече че моят самолет излита половин час след вашия. Самолетните връзки между Париж и Лондон са много удобни.

Телефонът отдясно зазвъня. Харди пхна чантичката си под мишница.

– Чакам ви в коридора, господин Боск. Таксито е долу. Времето ще ни стигне за всичко.

Той се усмихна широко, разкривайки два реда безупречни едри зъби, и вратата зад него се затвори.

Боск вдигна слушалката.

– Ало.

Никой, само ехо, като в пещера, като в дълъг тунел. Или като в кладенец.

– Ало! – извика по-високо. Стори му се, че не чува собствения си глас, че микрофонът е погълнал звука му, заглушил го е, унищожил го е.

– От кое време се обаждате? – неуверено попита той. – Какво искате?

Той взе билетите за самолета, разгърна ги. Билет за Париж – Насо през Ню Йорк и Майами. Билет за връщане. Харди бе взел всичко предвид. Каквото и да се случи, ще може да се върне. И Харди е долетял от Лондон само заради него. Значи Вилденщайн му се е обадил в десет и половина, може би даже в единадесет. Харди се е качил на самолета в дванадесет. В един е бил в Париж. А в два без четвърт – в кабинета на Жером Боск. Всичко е крайно просто. Той живее в един свят, в който е нещо обикновено да се прекачват от един самолет на друг, където се носят костюми, които не бият в очи, където обувките се поръчват и е естествено губернаторите да се канят на вечеря. Където се обаждат по телефона по всяко време във всяка част на света. „Не, не мога за го върна в Лондон с празни ръце“ – каза си Боск.

Билетът беше за първа класа. В горния ляв ъгъл имаше печат „VIP“. Отдолу беше добавено на ръка: „From WSD“.

„Особено важно лице.“ „От Вилденщайн.“

Заради него Харди се е разкъсал на части. „Не мога спокойно да му заявя: утре, може би, но не днес, понеже аз, хм, искам да помисля. Той просто ще ми се изсмее в лицето. Макар че не, твърде добре е възпитан. Той ще каже: г-н Вилденщайн ще бъде много огорчен, той очакваше, че ще се срещне с вас утре сутринта. Ще кимне, ще скрие в чантичката си билетите, визата, петдесетте лири стерлинги, писмото до губернатора и ще се върне в Орли да си чака самолета. Колко е часът? Почти три часа. След час и половина излита самолетът Париж – Насо през Ню Йорк и Майами, Няма да седнат да задържат самолета за четвърт час само заради мен!“ р

– Ало – каза Боск в мълчащата слушалка. После отключи чекмеджето, единственото което се заключваше. На дъното под официалните документи намери паспорта си, синя книжка, сложи я пред себе си и я отвори със свободната си ръка. Стара фотография. от преди три или четири години. По онова време той изглеждаше добре – строен, приятен.

– Ало! – каза за последен път и остави слушалката.

Дланите му се изпотиха, пръстите трепереха. „Не бях поспадал в такава история! Не знам какво да правя.“ С дясната

ръка събра билетите, паспорта, визата, парите, писмото. Бързо отвори голямото чекмедже на бюрото и със свободната си ръка напъха в него картички, дела, химикалки и кутийки с кламери.

В края на коридора Харди го очакваше усмихнат, изправен, даже без да се подпира някъде, и небрежно с две ръце държеше чантичката си.

Боск почука и влезе в приемната.

– Принуден съм да отсъствам няколко дена, госпожо Дюпор – каза на секретарката. – Този господин...

– Значи все пак нещастен случай? – прекъсна го тя с изплашен израз.

„Какво си измисля тя? Но как да ѝ кажа истината? Не мога да ѝ кажа, че след един час ще стоя в самолет на път за Бахамските острови.“

– Не – отвърна той с изведнъж пресипнал глас. – Това съвсем не е нещастен случай, даже обратно... Това... са лични работи. Ще отсъствам няколко дена. Струва ми се, че ще бъде по-добре да си потърсите временна заместница. За да... за да отговаря на телефонните обаждания. А аз ще ви изпратя цветна картичка.

Най-сетне той реши да се усмихне.

– Приятен път, господин Боск!

Той се запъти към вратата, след това се спря.

– Ако... ако някой ме потърси, кажете че съм в отпуска. Сега много бързам. Този господин... Накратко, нали ще обясните всичко вместо мен на помощник-директора?

– Не се тревожете, господин Боск! Приятен път.

– Благодаря ви.

В коридора Харди вадеше цигара от червено-златиста кутия. Като очука края ѝ в ключалката на чантичката, той я сложи в устата си, от джоба му се появи запалка, пламна огънче. Харди всмукна дълбоко и пусна тънка струйка дим, почти без да разтваря устни.

– Искате ли цигара, господин Боск?

– Не, благодаря. Аз... аз пуша лула.

Той си опипа джобовете, макар да знаеше, че черната му лула не е там – сутринта я остави в къщи. Лулата вече се беше пукнала и изглежда ѝ оставаше малко живот, но той я предпочиташе пред другите. И ето, беше я забравил. Всъщност, той никога не бе я и взимал в работата си. Пушеше само в къщи, когато пишеше или четеше в тишината и спокойствието на дома си, при светлината на всички запалени лампи.

– Г-н Вилденщайн ще се зарадва на вашето решение, господин Боск. Той ще

бъде щастлив да се запознае с Вас. Г-н Вилденщайн обича хората, които решават бързо и без колебания. Времето е най-скъпото нещо, нали?

Те слязоха по широкото каменно стълбище.

– Може би искате да предупредите някого за заминаването си, господин Боск? – попита Харди. – Можете да се обадите от летището.

Погледна часовника си.

– Вече нямаме време да минем през вас. Всъщност, това не е съществено. Г-н Вилденщайн има горе-долу вашите мерки, а неговият гардероб е богат. А ако е необходимо, ще намерите в Насо всичко каквото ви трябва. Лично г-н Вилденщайн обича да пътува без какъвто и да е багаж.

Чакълът на пътеката скърцаше под краката им.

– Във Франция имате учудващо удобни таксите. Преди отлитането се обадох от Лондон и на летището в Орли ме очакваше кола. Тези таксите са радиофицирани, нали? Нашите лондонските са прекалено старомодни. А в Ню Йорк е много трудно да се договориш с шофьора да те почака. Харесва ли ви времето? Чудесен ден, нали? Сутринта в Лондон валеше дъжд. В Насо времето сигурно ще е още по-хубаво. Но там

небето не е така синьо, няма го този нежен оттенък. Бих искал да поговорим за вашата книга, господин Боск, но за мой голям срам още не съм я прочел. Знанията ми по френски език са много несъвършени. Надявам се, че скоро ще преведат книгата ви. Сигурен съм, че г-н Вилденщайн много ще ви хареса. Той е човек с темперамент. Или, може би, на френски се казва „с характер“?

– А сега накара, бароне? – попита шофьорът, когато седнаха на задната седалка на ситроена.

– В Орли – каза Харди,

– През Распай или през площад Италия?

– По булевард Сен-Жермен, после по булевард Сен-Мишел. Винаги с голямо удоволствие пътувам покрай Люксембургската градина.

– Както искате, но този път е по-дълъг.

По булевардите беше почти празно. Светофарите пред тях веднага запалваха зелена светлина, като че ли шофьорът ги управляваше от разстояние. „На нашата кола – помисли Боск – й липсва само знаме и сирена. Макар че сирената би разкъсала тази мека тишина. Истинското могъщество е скромно. Без шумотевица, без багаж. Най-важното е да си незабележим. И вместо

разни визи и паспорти – само име. Това стига.“

Когато минаваха покрай Люксембургската градина, радиото в колата забръмча. Това беше стар апарат с диск като на телефон. Шофьорът, без да намалява скоростта, вдигна слушалката и я закачи на кука на височината на ухото си.

– Слушам – каза той.

Гъгниво гласче нещо изписука.

Шофьорът погледна в огледалцето.

– Вие ли сте Боск?

– Да, аз съм.

– Извън правилника е, но някой иска да говори с вас. Сигурно е големец, щом операторът се е съгласил да го свърже. Това не е телефонна кабина, а такси. Има разлика! Но щом са ви свързали, взимайте слушалката. За пръв път в таксито ми се случва такова нещо! А аз съм вече двадесет години зад волана, така че сам разбирате...

С пресъхнало гърло Боск пое слушалката. Наложил му се силно да се наклони напред и почти да легне с гърди върху облегалката на предната седалка, тъй като жицата бе твърде къса. Той си подпря брадата на изтърканата тапицерия и каза:

– Ало!

– Жером! – обади се глас. – ...Успях да ви намеря... много трудно... Никъде не

заминавайте, в името на всичко, което ви е скъпо! Наближава...

Смущения. Пукане.

– От кое време се обаждате? – попита Боск, като се стараяше да говори тихо и същевременно твърдо.

– Защо... защо... защо?... – простена гласът, треперещ, печален, плачеш. – От... утре... или други... Не знам.

– Защо не трябва да...

Той млъкна, защото се боеше, че Харди ще го чуе. „Та нали той нарочно е пристигнал от Лондон, за да ме изпрати до самолета!“

– Нещастен случай – каза гласът. Сега той беше много по-близо в сравнение с предишния път, но от това, че стана по-ясен, този глас се стори на Боск още по-жалък и уморен.

– Кой говори с мен?

– Ввв... вие самият – прошепна гласът. – Аз вече...

– Тогава защо говорите с мен на „вие“? – рязко попита Боск.

– Аз съм далеч... толкова далеч – се оплака гласът, като че ли това обясняваше нещо.

Колата увеличи скоростта. Те се носеха, като навлизаха в лявата половина на шосето.

Внезапно догадка зашемети Боск като удар по главата.

– Да не би... да сте болен? – с мъка попита той.

Друго не посмя да каже. Не тук, пред шофьора, пред Фред Харди.

– Не, не, не – заридна гласът. – Не е това... не е това... по-лошо. Това е ужасно! Не трябва...

– Не трябва какво?

– Не трябва да заминавате – ясно произнесе гласът и веднага млъкна като убит от последно, невероятно, отчаяно усилие.

Боск все още се опираше с гърди на облегалката на предната седалка. По челото му се стичаше пот. Слушалката изпадна от ръката му, трепна и увисна, като се люлееше на късия шнур, удряйки ту таблото, ту коляното на шофьора.

– Свършихте ли?

– Да, изглежда да – отвърна Боск почти шепнейки.

– Добре тогава – каза шофьорът и постави слушалката обратно.

Реактивен самолет премина много ниско над шосето.

– Май сте нервен, господин Боск – отбеляза Харди.

– Не, нищо няма – отвърна Боск. – Това са дреболии.

Мислеше си: „Още никъде не съм отлетял. Мога да се откажа. Да кажа, че са ме

повикали обратно. Важна, бърза работа. Да отложи всичко за утре.“

– Въздухът на Насо ще ви бъде от полза, г-н Боск – каза Харди. – Суетнята на големите градове действа лошо на нервите.

– Къде да спра, при „заминаване“ или при „пристигане“? – попита шофьорът.

– При „заминаване“ – отвърна Харди.

Колата спря до тротоара. Като се наведе напред, Боск видя на брояча тризначна цифра. Харди плати. Стъклените врати на летището автоматично се разтвориха пред тях. Минаха покрай опашката пред гишетата за регистриране на пътници и влязоха в малка скромна стая. Боск бръкна в левия вътрешен джоб на самото си, натъпкан с документи: паспорт, билети, чекове, виза и писмо. Формалностите отнеха няколко минути.

– Не, не натам – го спря Харди, когато Боск се насочи към голямата стълба. И го поведе към тесен коридор. Тук мраморът на пода изчезваше пор дебел килим. Вратата безшумно хлътна в стената.

– Вече се завръщате, г-н Харди? – попита служителят в асансьора.

– За съжаление, да – отвърна Харди. – Никога не мога да остана за по-дълго време в Париж.

Те стигнаха горната зала.

– Имате достатъчно време, за да си купите вестници, г-н Боск. Или книга. Полетът до Насо е десет часа, включително с престоите. От Лондон има пряка връзка, но само един път в седмицата.

„Аз мога се откажа – помисли Боск. – Ще благодаря, ще изчакам да замине за Лондон, като обещава да замине утре. Ще кажа, че съм забравил нещо. От кое време ми се обаждаше? Защо каза „утре“? Как може да ми се обажда от утре? Утре аз ще знам толкова, колкото и днес, как да се обаждам от бъдещето. Кой беше той?“

Атмосферата на чакалнята започна да го опиянява.

– Не ми оставихте време даже са си взема шлифера.

– Че защо? В Насо няма да ви трябва. Поскоро ви е нужен тънък костюм. Но там има чудесни английски шивачи. От най-добрите лондонски ателиета.

От другата страна на стъклената стена гигантски машини очакваха пътниците. Някои от тях бяха неподвижни, като че ли вцепенени, а други бавно се търкаляха на дебели колела. Трети, от далечния край на пътеката за излитане, изхвърляйки пламъците на реактивните двигатели, изведнъж се втурваха напред, без да могат

да се откъснат, а след това пак така внезапно, рязко се издигаха във въздуха. „Аз съм в аквариум. Даже звуците не проникват в този стъклен затвор. Но там, оттатък, в синьото небе, е свободата!“

Вниманието на Боск привлече девойката, която се появи в залата в два екземпляра. Близначки. Приличат си като две капки вода. Дълги коси с меден цвят и две еднакви лица, доста банални, но учудващо свежи. Краката им бяха дълги и стройни. Всяка носеше през рамо чантичка от червена кожа. „Снимат се в киното или в рекламата“ – помисли Боск искрено учуден, че не ги разделя витрината на фотоателие или непреодолимата дълбочина на киноекрана, или студеният лак на корицата на списание. Писателската фантазия веднага започна да измисля разказ. Историята на човек, който е влюбен в една от близначките, все едно коя, и не знае коя са избере. А или Б? Той избира А. Скоро открива, че тя има свадлив характер. Става му ясно, че е трябвало са се ожени за добрата и сърдечна Б, която е тайно влюбена в него. Какво да прави? Да се разведе и да се ожени за Б? Тя никога няма да се съгласи. Твърде силно обича сестра си. И тогава той измисля начин да се обажда по телефона през времето. В деня, когато е взел решението, той се обажда сам на себе

си. „Ожени се за Б!“ – отчаяно крещи на неувереното си „аз“ от миналото. Какво ще направи неговото минало „аз“? Ами ако и Б в бъдеще стане също толкова свадлива? „Пълен идиотизъм“ – си каза Боск.

– Това са сестрите Бертоло – чу гласа на Харди. – Представят се за шведки, но всъщност са от Австрия, а може би и от Югославия. Г-н Вилденщайн искаше да ги използва. Но те не умеят да играят. Нищо не излиза. И никаква индивидуалност. Като че ли едната е огледално отражение на другата и обратно. В Холивуд Джонатан Крег твърдеше, че и сянката им е обща. Сега ще участвуват в някакъв малък френски филм.

– Вие, г-н Харди, сигурно срещате по летищата все едни и същи хора?

– О, не, но понякога се срещат познати лица. Особено по линията Париж – Лондон – Ню Йорк. Като в крайградски влак. Днес Лондон е предградие на Ню Йорк, г-н Боск.

– А не е ли опасно да се лети със самолет? – неочаквано за себе си наивно попита Боск. В ушите му звучеше гласът: „Нещастие... Нещастен случай...“

– Разбира се, мосю Боск. Но не толкова, колкото да се кара кола. Има статистически данни. Аз летя поне три пъти в седмицата. А г-н Вилденщайн е член на клуба на милионерите. Сигурно сте чували? Това

означава, че е прелетял над един милион километра. И нито един нещастен случай. Никога ли не сте летели със самолет, г-н Боск?

– Летял съм – отвърна Боск, като изведнъж се засрами от собственото си малодушие. – Два или три пъти до Лондон, един път за Тунис, един път до Ню Йорк. Освен това до Германия, Ница... Но не понасям излитането и кацането.

Прииска му се да разкаже как в Алжир по време на войната беше видял горящ хеликоптер. На няколко метра над земята машината увисна като огромна муха, след това неизвестно защо се разклати, рязко се гмурна и се обърна. Пламъкът беше като при възпламеняване на магнезий. И никакъв взрив, само гъст черен дим и огън, и вой на пожарни сирени, и снежното смъртно покривало на пяната от пожарогасителите над жалкото хълмче малко по-високо от метър – единствено моторът остана от този хеликоптер.

– Времето е чудесно, г-н Боск – каза Харди. – Ще пътувате великолепно. Вижте, обявиха полета ви.

Боск се обърна към светлинното табло, потърси с очи и прочете. „Полет 713. „Боинг“, Париж – Ню Йорк – Майами – Насо, зала 32.“

– Имате достатъчно време – успокои го Харди. – Наистина си струва да си купите вестници, книга, лула, тютюн. Или предпочитате по време на полет да размишлявате? В самолета много добре се мисли, никой не пречи.

Погледът на Боск се плъзна по следващите два реда: „Париж – Лондон. Еър Франс, полет А, зала 57, полет Б, зала 58.“

– Това вашите полети ли са?

Харди погледна таблото.

– Хм, те, следователно, са два!

– Но на кой самолет ще летите вие? – попита изведнъж Боск.

– Няма никакво значение – каза Харди. – Ако за полет А няма места, ще ме настанят за полет Б. Доколкото знам, те пристигат едновременно.

„Но ако със самолета на полет Б нещо се случи – помисли Боск, – може би има смисъл да се поиска място за полет А? Впрочем, от математическа гледна точка шансовете са равни. Как да избереш?“

– Вас ви търсят – каза Харди

– Мене? Кой?

– Викат ви по радиоредбата. Може би г-н Вилденцайн?

Той се усмихна, крепейки леко цигарата с пръсти, елегантен, безукорно облечен, с

черна чантичка, оставена на дръжката на креслото.

Радиоуредбата мълчеше. След това:

– Молим г-н Жером Боск да се яви в приемната на аерогарата, – произнесе някакъв безполов и заедно с това женски глас, по-точно ангелски, твърде сериозен, твърде мек, твърде спокоен.

– Сигурно ви викат на телефона – каза Харди. – Ето тук. Направо. Искате ли да ви купя вестници? Може би и лула? Какъв тютюн предпочитате? Холандски или дънхил?

Но зашеметеният Жером Боск вече се отдалечаваше, като се спъваше. Твърде много шум. Твърде много лица. Дано не се заблуди. Къде е това? Табелки на вратите. Ето я приемната.

Той се улови за гишето като давец се. Разбра. Тази мисъл току-що му дойде в главата. Досега се мяташе като рибка в затворен аквариум. В кръгъл аквариум. Сега той разбра. Вярваше на всичко.

– Аз съм Жером Боск – каза на жената с усмихнатото лице в сиво таке, ловко нахлупено на челото. Очите ѝ бяха неестествено големи, силно гримирани с черен грим, и зъбите също неестествено едри.

– Току-ще ме извикаха – нервно поясни той. – Аз съм Жером Боск.

– Да, разбира се, а-н Боск. Един момент.

Тя натисна скрито копче, каза нещо, изслуша отговора.

– Търсят ви по телефона. Третата кабина. Не, не тук. Кабината вляво.

Вратата зад него се затвори автоматично. Стана тихо. Ревът на самолетите не достигаше до тук. Той вдигна слушалката и без да дочака отговор, каза:

– Не искам да замина.

– Ти не можеш сега да отстъпиш – каза гласът от левия телефон, твърдият и решителен глас.

– Онзи, другият, се обаждаше не от твоето бъдеще. Той се обаждаше от друго бъдеще. С него нещо ще се случи. Той се е качил на самолета, но ще стане катастрофа...

– Ти си откачил! – каза твърдият глас. – Тебе просто те е страх да летиш и измисляш какво ли не. Имай предвид, че аз много добре те познавам.

– Може би си измислям и теб?

– Виж какво, аз и така едвам успях да се свържа с теб. Знаех, че пак ще започнеш да се колебаеш. Но аз не искам да изпускаш тази възможност.

– Ако не полетя, ти няма да съществуващ. Затова настояваш.

– И какво от това? Нали аз съм ти, не е ли така? Всичко ти разказах. Ибица. Акапулко. През цялото време ще можеш да пишеш. И Барбара. Боже мой, не трябваше да ти го казвам, но ти ще се ожениш за Барбара. Нима си в състояние да се откажеш от нея? Ти я обичаш.

– Но аз още не я познавам.

– Скоро ще се запознаеш. Тя ще полудее по теб. Но не всичко наведнъж. Десет години, Жером, имаш пред себе си десет години щастие! Тя ще участва във всичките ти филми. Ти ще бъдеш знаменит.

– Искам малко да помисля – започна да се моли Боск.

– Сега колко е часът?

Боск погледна часовника си.

– Четири и десет.

– Време е да се качваш в самолета.

– Но какво да правя с другия глас, който ми се обажда? Той моли да не летя. Друго бъдеще, друга вероятност. Той казва, че се обажда от утрешния ден.

– Друго бъдеще? – неуверено попита гласът. – Но нали аз съм вече в бъдещето? Качих се на този самолет не ми се случи нищо. Летял съм със самолети стотици пъти. Сега съм член на клуба на милионерите. Ти знаеш ли какво е това? И нито една катастрофа.

– Онзи, другият вече знае, че ще катастрофира – упорито повтори Боск.

Тишина. Пукане. Някакво раче гризе кабела някъде на дъното на океана.

– Да предположим – каза гласът, – че има някакъв риск, но защо да не рискуваш? Виж статистиката. Деветдесет и девет на сто, че ще стигнеш благополучно. Даже повече! Деветдесет...

– Защо трябва да вярвам на теб? – прекъсна го Боск. – Защо не на другия?

– ...едно към две...

– Ало! Лошо те чувам.

– Но даже и шансовете ти да бяха едно към две – сега вече гласът крещеше, обаче ставаше все по-тих, отдалечаваше се, като че ли някой се късаше от викове в затворен, отдалечаващ се автомобил – даже тогава ти трябва са рискуваш! Нали не искаш цял живот да се прахосваш в кантората си?

– Не – призна си Жером, като се предаде.

Гласът отслабваше, отдалечаваше се, като че ли онзи от другата страна на линията потъваше в дълбочина, в плетеницата на водораслите, отдалечаваше се в безкрайния лабиринт на телефонната мрежа.

– Бързай! – изпищя като комар. – Ще закъснееш за самолета!

Тракване.

– Ало! Ало! – викна Боск.

Тишина. Апаратът мълчеше. Погледна часовника си. Четири и петнадесет. Ще почакам още една-две минути. Харди сигурно се чуди къде съм изчезнал. Ще закъснея за самолета.

„Може би да не заминавам?“ – попита сам себе си Боск.

– Време е – с усмивка каза Харди. – Купих ви чантичка. И лула от морска пяна. Г-н Вилденщайн предпочита лули от морска пяна, защото тях не трябва – как го казвате? – да опушвате. Три пакета тютюн. Вестници: „Монд“, „Фигаро“, „Ню Йорк таймс“, „Паримач“, „Плейбой“ и последния брой на списание „Фантастика“. Струва ми се, че вие печатате вашите разкази в това списание. Купих и четка за зъби. И бутилчица уиски – „Чивас“. Нали ви харесва „Чивас“, г-н Боск? Почти няма време. Не, оттук!

Полицаят се усмихна на Харди и им махна с ръка.

Митничарите не ги спряха.

– Предайте на г-н Вилденщайн, че в Лондон всичко е наред. Ще му се обадя утре. Не, г-н Боск, насам.

От високоговорителите се лееше нежна музика.

Те вървяха бързо по безкрайно дълъг коридор, свършваш с голямо огледало, като че ли отиваха на среща с отраженията си. Но

не се сблъскаха с тях. Фред Харди хвана здраво Жером Боск за лакътя, накара го да направи половин завой надясно и слязоха надолу по малък ескалатор.

Чакалнята беше разделена на две части. Отдясно имаше опашка от пътници. Боск искаше за се нареди на нея. Но Харди го дръпна към другата врата. Около нея нямаше почти никой. Само някакъв мъж в сив костюм, с каменно лице, черна чанта от блестяща кожа и една жена, много висока и много красива, с дълги платинени коси, спускащи се върху елегантните рамене. Тя не поглеждаше към никого.

Оставаше да се премине още една врата.

„Аз не искам за летя – помисли Боск, като побледня. – Ще се престоря, че ми е лошо, или че имам среща, за която съм забравил, или че трябва да взема със себе си ръкопис. Не, нищо няма да им кажа. Не могат за ме накарат! Не могат да ме откарат насила!“

– Вземете – каза Харди, като му протегна чантата. – Желая ви щастлив полет. С удоволствие бих дошъл с вас, но в Лондон ме чака работа. Може би ще дойда на Бахамските острови в края на месеца. Беше ми много приятно да се запозная с вас, г-н Боск.

Вратата се отвори, влезе стюардесата, усмихна се на тримата пътници от първа

класа. Взе червените им билети и ги покани с жест:

– Моля, заповядайте. Ако обичате, качете се в микробуса!

– Сбогом, г-н Харди – каза Жером Боск, излизайки навън.

* * *

В микробуса, където седи Боск, е почти празно. Количката бавно напредва по гладкия бетон, пътят е сложен и криволичещ, макар и да не личат никакви указатели. Жером Боск не чувства нищо, даже лека възбуда, каквато предизвиква всяко пътуване. Той мисли, че вече никой не може да му се обади по телефона, но греши. Мисли, че никой няма да се опитва да влияе на постъпките му, защото няма смисъл, вече е твърде късно. Микробусът спира. Боск стъпва върху бетона, и колата веднага тръгва за пътниците от втора класа. Той се изкачва по подвижната стълба, спряна до носа на самолета. Когато влиза в салона, нерешително спира. Отвеждат го към кресло до илюминатор, пред крилото на самолета и той покорна следва стюардесата. Под бдителния ѝ поглед закача предпазния колан. Зад себе си чува тропане на крака и гласовете на пътниците от втора класа, които заемат местата си. Гледа как стюардесата отива в кабината на летците, влиза вътре за

момент, връща се, хваща микрофона. Чува как тя приветствува пътниците на три езика, моли ги да угасят цигарите и да проверят коланите. Светва табелка, която повтаря инструкциите ѝ. Предлагат му табла с бонбони за смучене. Взима един по-кисел. Знае, че това е само спазване на една традиция, защото самолетите са херметични и тъпанчетата му няма да пострадат, даже и да не преглъща слюнката; освен това той ще глътне бонбона си още преди края на излитането. Самолетът потегля. На Боск му се струва, че вижда зад стъклената врата на вече далечната аерогара високия, елегантен силует на Харди. Самолетът спира, моторите реват и машината без предупреждение се устремява напред, притискайки Жером Боск към облегалката на креслото. Той се опитва за погледне през илюминатора. Самолетът е вече във въздуха- Тласък отдолу – колесниците се прибраха в гнездата си.

Боск си поема въздух. Нищо не му се случи. Подават му вестник, сутрешно издание, машинално го отваря на икономическата част и погледът му спира на малката метеорологическа карта. Оставя вестника. Отваря ципа на чантата, търси и намира там лулата, разглежда я – екстра качество! – пълни, запалва. Поднасят му уиски. Той плува над облаците. Интересно,

може би, в гънките на тези облачни планини също възникват и се развиват ефимерни светове със собствена история и култура? Струва му се, че е забравил вече всички телефонни обаждания. Опитва се да си представи Бахамските острови, Насо. И постепенно свиква с мисълта, че вече лети. Започва да свиква с мястото си, със салона. Опитва как се отпуска креслото. Размишлява над относителната вероятност да има две бъдещи. Струва му се, но не е сигурен, че гласът отляво, ясният и твърдият, гласът на Ибица, Акапулко, Барбара, от един до друг разговор се отдалечаваше все повече и повече, ставаше все по-неясен, докато онзи, другият, се приближаваше и ставаше все по-отчетлив. Цялата работа е в телефонната мрежа. Носят му вечеря. Предлагат шампанско. Той разглежда стюардесата, която всеки път, когато минава край креслото, му се усмихва. Пак носят шампанско. Пие кафе. И заспива.

Когато се събужда – колко ли е часът? – самолетът лети над океана и на небето няма нито една облече. Боск не беше сънувал нищо или просто не можеше да си спомни сънищата. Като гледа водата под себе си, изпита глупавото съжаление, че не си е взел плувките. Впрочем, г-н Вилденщайн сигурно има дузина бански. Най-сетне Боск схваща,

че стюардесата се обръща към него. Тя му подава синьо листче, сгънато по особен начин, като телеграма. Има учуден вид.

– Това е за вас, г-н Боск. Радистът моли да го извините, но е успял са разбере само няколко думи. Наоколо е пълно със статични заряди. Искал е потвърждение, но нищо не се е получило.

Боск отваря листчета и чете само две думи, надраскани с химикал: „До скоро...“

„Вилденщайн“ – мисли той. Но не е сигурен в това.

– Ако обичате – моли той, – ако обичате, бихте ли попитали радиста на какво е приличал гласът.

– Сега ще разбере – казва стюардесата, отдалечава се, изчезва в кабината на пилотите и скоро се връща.

– Г-н Боск – казва тя, – радистът не може добре да опише гласа. Моли да го извините. Той казва, че предаването се е водило от много близко разстояние, сигналът е бил много мощен и въпреки смущенията, му се струва, че освен тези думи, нищо друго не е било предадено. Той още един път е поискал потвърждение.

– Благодаря ви.

Боск вижда как стюардесата се отдалечава, как взима микрофона и като

поема въздух, произнася с дълбок нежен глас:

– Дами и господа, моля за внимание! Влизаме в зона на въздушни смущения. Моля загасете цигарите и затегнете предпазните колани. Дами и господа, your attention, please, fasten your seatbelts².

Жером Боск не слуша повече. През илюминатора вижда в дълбочината на доскоро ясното небе почти черна точка, над която въздухът тъмнее и се завихря, и самолетът лети право натам. Право в зеницата на небесното синьо око – разширяващо се и черно, черно, черно.

[«](#)

¹ **Жером Боск** е френската транскрипция на името на известния холандски художник Иеронимус Бош (умрял 1516 г.).

² внимание моля, затегнете коланите (англ.).

Изпитание чрез огън

Научно-фантастичен разказ

Леонид Панасенко

Утрото на шестия ден. Поетът

...Тревата тук е учудващо мека, копринена, нежна. Зелената ѝ тъкан е бродирана от ситна мозайка малки цветчета. Ухаещи като билките на далечната Земя.

Лягам по гръб. Така виждам отлично и близките хълмове, и горичката ниски дървета, и дори остатъците от Скалистата стена на хоризонта – стари каменни чудовища, билото на гигант, съборен преди повече от хиляда години. А над всичко това се издигат две кули. По-малката е нашият звездолет, а другата, която подпира небето, е Кристалното чудо. Това е великолепна правилна кула – олицетворение на тайната и на нашата безпомощност. В сияещите ѝ стени се отразяват стотици пъти образът на тукашното червено светило, случайните облаци, палатките на нашия лагер и веселото суетене на „лалугерите“. С една дума, всичко. Няма го само секретът на ключалката, с който би могъл да се отвори вратата на Кристалното чудо. Проклетата кула! Нали тя ни накара най-напред да полудеем от радост, след това ни хвърли в ледената

вана на безнадеждността, а Капитана тласна към тази глупашка постъпка. И ето сега Капитана от вчера вечерта не е вече капитан, а редови член на екипажа. Аз пък от Поет се превърнах във временен Администратор, имам маса пълномощия – обикновени и извънредни – и не зная какво да правя с тях.

Ох, че са нахални тази „лалугери“, не ти дават спокойствие! Търчат из тревата и си подсвиркват. Свирят-свирят, а след това цъкат бързо с езичета. При тях това означава шега, насмешка, даже подигравка. Няма нужда от преводач – всичко е ясно и така.

И все пак аз напипвам на колана си кутийката на електронния преводач и го включвам.

– Хи-хи-хи. Какви са тромави и припрени.

– И грозни. Имат коса само над ушите. Дори е противно.

– Сигурно си сменят козината.

– Хи-хи-хи. Скоро ще изчезнат. Бъдете сигурни – те няма да ни повозят. Кълна се в сребрилата си кожа.

– Скоро ще изчезнат. Много скоро. Духът на ключалката прогони вчера вожда им и го наказва. Хи-хи-хи.

– Ама, че смешно беше. Как само бягаше.
 – И подскачаше.
 – Викаше и се търкаляше по земята.
 – Той изплаши нашия ручей и за малко не потъна в него.
 – Хи-хи-хи! Той не знаеше, че Духът на ключалката не потъва във водата.
 – Те няма да ни повозят. Скоро ще изчезнат... Жалко, че скоро. Имат много вкусна храна.
 – Знам. Опитвах. Те я наричат бонбони.
 – Хайде да си поискаме. От този, който лежи. Той има винаги.
 – Ама, че смешно. Това е новият им вожд. Скоро ще изчезнат. И няма да ни повозят.
 – Той е толкова грозен. Голо е и над ушите му. Хи-хи-хи.
 Бързо шумолене по тревата. След миг до мене израстват три малки фигурки.
 – Марш оттук, нахалници! – им виквам.
 Бързо шумолене – и отново е тихо. Само ручейт ромоли наблизко, а най-меката на света трева гъделичка ранната ми плешивина. Като че ли ме подканя: мисли, Поете, мисли.

Вечерта на петия ден. Капитанът

Болката постепенно намалява.
 Физическата болка. Защото ме биха. Заради

моего безразсъдство... Аз, разбира се, прекалих. Виновен съм. Избързах. Не се посъветвах с другарите... Биха ме правилно заради делото, но не ми става по-леко, като го разбирам... Опитвам се да чета, но буквите треперят пред очите ми, а думите се преплитат една с друга. Все още ме изгаря този студен огън, този проклет Дух на вратата или, както го наричат „лалугерите“ – Дух на ключалката. ...Мъча се да чета, но събитията от последните пет дни, днешният ми номер, поставените го разплата и позор не ми излизат от главата.

...Ние нямахме намерение да изследваме тази планетна система. Стара звезда – червено джудже, шест древни планети, доживяващи дните си. Обаче на една от тях изведнъж запулсира зелено огънче и ние моментално променихме курса на звездолета.

– Като че ли ни канят на гости? – повтаряше смаяният физик.

– Наистина, прилича на маяк – усмихна се Поетът.

Само след няколко часа бяхме на планетата и гледахме с учудване грамадната тристаметрова кула. Невъзможно, абсолютно невъзможно е да се намерят думи, достойни за това зрелище! Кулата беше великолепна. В полираните ѝ стени се отразяваха и степта

с няколкото хълмчета, и горичката малки разкривени дървета, и скалистите била, които ни обкръжаваха като пръстен на хоризонта. Изглеждаше като че кулата е направена от опушено стъкло. Погледът проникваше в дрезгавата дебелина на стените ѝ, а още по-навътре или се плискаше узрял мед, или се сгъстяваше и все не можеше да се сгъсти златист кехлибар. Светлината на върха на кулата угасна веднага след като кацнахме.

– Ако не възразявате, приятели – каза Поетът, – ще я нарека кристално чудо. Много неща съм видял, но това е най-прекрасното съоръжение на света, уверявам ви. Обърнете внимание: дори планините са обградили това Чудо с каменна стена, за да го пазят от лошото време...

Пет дни правихме магии около вратата на кулата...

Физикът се предаде пръв. А вчера след обяд Кибернетикът щеше пак да върви при кулата, но изведнъж се спря и със злоба захвърли шифратора в тревата.

– Пас съм, капитане – промълви той пресипнало. – И логическата машина също е пас. Ние не можем да отворим тази глупашка кула.

„Лалугерите“, събрали се тридесетина парчета около нашата палатка-столова,

засвиркаха дружно – насмешливо и пронизително.

– Марш оттука! – замахнах към тях с лазерния пистолет и те моментално се изпокриха в дупките си – все едно, че в земята потънаха. Странни същества са тези „лалугери“ – помислих за момент аз. – Жалко, че така и не се заехме с тях. Все нямахме време – Кристалното чудо ни ослепи, омагьоса ни. Дори това, че те имат наченки на примитивно мислене, разбрахме едва вчера. При това почти случайно. Биологът забелязал в действията им елементи на организираност и донесе електронния преводач. „Лалугерите“ едно си знаят: „Това е чудо, чудо... Ние го пазим, тук са дупките ни. Високите си отидоха. Ние сме сами, сами... Ние не знаем да отваряме чудото... Ние го пазим. Може да го отвори Духът на ключалката... Хи-хи-хи. Вие скоро ще изчезнете. Не е ли смешно.“

– Какво пък – казах на Кибернетика. – Пас значи пас. Сам себе си не можеш да прескочиш...

И тръгнах сам към кулата.

Чак сега, като ме биха два пъти, почнах да разбирам, че при среща с Неизвестното поведението на хората е като на малко дете, което, видяло зад стъклото красива играчка, най-напред ще си разбие носа в прозрачната

преграда и чак след това ще се замисли: как ли да достигна играчката без кръвопролитие? Чак сега... А тогава не му мислих много. Разгледах вратата още веднъж, пресметнах наум дебелината на полираната плоча, отстъпих няколко крачки и натиснах спусъка на лазерния пистолет.

Какво стана след това – и досега не мога да разбера...

Слънчевата нишка влезе лесно във веществото на вратата. На това място се появи и започна да расте червен мехур. Докато разбера какво става, той се спуска изведнъж и насрещният пламък ме удари в лицето. Аз захвърлих пистолета, извиках: отначало не от болка, не, а от изненада и от внезапен, чужд, като че внушен ми страх. Огънят ме обхвана от главата до краката. Без да избирам пътя, хвърлих се в долината, към ручея. Спънах се. Нахлух като огнено кълбо в гъсталака ниски дървета, чиито филизи „лалугерите“ денем и нощем ядат с удоволствие. Нетърпима болка ме гонеше към водата. Виках като ранен звяр, люшках се в плитчината така, че едва не нагълтах вода, но не можах да угася ефимерния син пламък. „Това е краят!“ – ми мина отчаяна мисъл. Задъхвах се от болка. И тогава пламъкът изчезна от само себе си. Така внезапно, както се беше появил. Много

чудно, нямах нито едно изгаряне по тялото, но въпреки това едвам се движех. Изпълзях на брега, зарових лице в мокрия пясък. Чак след около час можах най-после да си повдигна главата.

Те всички стояха пред мене. Моите другари по космически пътешествия. Единадесет души.

– Да ти помогна ли? Да премахна болката? – попита докторът.

Поклатих отрицателно глава.

– Нека да те преболи наведнъж – каза Кибернетикът. – Вместо теб избрахме временен Администратор – Поета. Физикът се въздържа при гласуването. Обясни му, ако разбереш вината си по-рано.

Само Биологът не се сдържа и ми подхвърли гневно:

– Как можа? да сбъркаш ключа с мач.

Нощта на шестия ден. Биологът

Сърдя се и това чувство не ми дава да заспя. Сърдя се на себе си, на Капитана, на всички нас. Мъча се да разбера какво става с нас. Дали не оглупяхме всички? Откъде се взе тази изследователска страст? Такава безцеремонност по отношение на Чудото? Към Чудото, за среща с което толкова мечтаехме, заради която хората

странствуват по всички достъпни ъгълчета на Вселената. Бедата навярно е в това, че досега сме имали работа или с нежива материя и примитивни форми на живот, или с цивилизации-деца. Неживата изучавай, препарирай както искаш, децата възпитавай, помагай им. Липсва ни опит от общуване с равни, да не говоря за по-старши. Тепърва ни предстои да изучим Космическата дипломация. Каква ти дипломация! Преди всичко трябва да се научим на обикновен такт, на правилата на добрия тон.

...Все пак добре е, че избрахме за временен Администратор именно Поета. Той никога и :за нищо не бърза, а и света вижда по-цялостно, хармонично. Поетите поне никога не са търсили същността на нещата с помощта на лазери и бързи протони... Благодарение на Земята! Там нечия мъдра глава е измислила в състава на звездните експедиции да влизат задължително освен специалистите и писатели, художници, композитори, философи. Първо, те винаги внасят в живота на екипажа така необходимата частица ирационалност, второ, могат да видят при една сложна ситуация това, което другите няма да висят.

...Време е за сън. Навярно утре ще бъде тежък ден. Администраторът ще вземе някакво решение... Жалко, че знаем толкова

малко за „лалугерите“. Та те са разумни! Разумни същества!

Трябва да поговоря за това утре с Администратора, да му обърна внимание...

...Жалко и за Капитана. Така или иначе летим заедно двадесет години. Обстоятелството, че той е човек на делото, а не дипломат, неведнъж е спасявало всички нас. Нас е спасявало, а него днес го унищожи като Капитан. И му причини болка...

Отново утрото на шестия ден. Поетът

Я чакай, чакай!... За какво си подсвиркваха току-що „лалугерите“? Няколко пъти повториха, че ние скоро ще изчезнем. Как следва да се разбират думите на преводача? Нашето отлитане или... нашата гибел пророкуват тези странни пазачи на Кристалното чудо? Още те казваха на Капитана, че не умеят да отворят кулата, това правел уж Духът на Ключалката... Стоп! А нима аз мога да отворя шлюза на нашия звездолет? Това се върши от сложно електронно устройство. Посредник между мен и механизма на ключалката. А аз знам само кода, паролата. При нас посредник е устройството, при тях – така наречения Дух на ключалката. Кой може да знае кода? Естествено – Пазачите! Нима не сме

разбрали нещо толкова елементарно? Че понятието „пазачи“ трябва да има някакъв конкретен смисъл.

Скачам и се втурвам през глава към кулата.

– Кой иска бонбони, кой иска бонбони? – викам малките аборигени. Мълниеносно движение в тревата. Насядаха, скриха бонбоните зад бузите си.

– Вашият вожд е гаден и зъл – свиркат, оплакват се. – Заплашваше ни. Ама, че смешно!

– Ние го наказахме – казвам. – Той вече не е вожд.

– Хи-хи-хи. Него го наказва и Духът на Ключалката.

– Той, навярно, ни се сърди? – питам внимателно. – Духът, тоест.

– Ама, че смешно. Той не е жив.

– А какво пазите вие?

– Чудото. Чудото на Високите, които отидоха към звездите. Ама, че смешно, той не знае най-простото.

– Не зная най-простото – съгласявам се. – Аз дори не знам за какво Високите са оставили чудото? И какво представлява то?

– Хи-хи-хи! Те няма да ни повозят. Те не знаят най-най-простото. Това е хранилище, хранилище, хранилище.

Замирам. В очакване съм целият. Страхувам се да не изплаша птицата-истина с невнимателна дума. А тя е някъде наблизко, почти в ръцете ми.

– Аз не знам най-най-простото – казвам виновно. – Хранилище на какво? Какво има там?

– Там има всичко, всичко! – свирят възбудено „лалугерите“. – Смях и тъга, легенди, непонятни за нас неща...

Те свирят вече в хор, като се прекръсват един друг, но преводачът се бави, подбира адекватните понятия.

– Хранилище – повтаря той ясно. – Хранилище на разум... Неточно...

Пауза.

И изведнъж преводачът ме смайва с две думи, които в неговите „уста“ звучат така делнично:

– Галактическа библиотека... Осма в осмата стотица... Тоест с номер седемстотин и осем.

Бонбоните падат от ръцете ми. „Лалугерите“ – към тях. От вълнение ми се подгъват краката. Аз присядам, безсмислено милвам сребристия мъх на малките създания и повтарям:

– Хубавички мои, умнички... Пуснете ни. Поне за миг. Поне да погледнем!

– Ние не знаем да отваряме – свирят „лалугерите“.

„Не е това, не така трябва – измъчва ме неотстъпна мисъл. – Трябва по друг начин. Да се формулира по друг начин. Знаех как. Бях се сетил...“

И тук нужните думи идват сами.

– Помолете Духа на Ключалката – казвам със задавен от вълнение глас. – Нека да отвори. Моля ви!

Един от „лалугерите“ скача към кулата и като сяда, чука три пъти с лапичка по вратата. Вратата на Галактическата библиотека се разтваря.

Отново врати

Тихата вечер пристъпва по най-меките в света треви. Светилото се е скрило току-що и всичко се потапя в златна дрямка. Всичко замира, искайки да отдъхне при резкия преход на деня към нощта. Иззад тъмносинята завеса на небето вече поглеждат любопитните очички на звездите.

– Блаженствуваме три денонощия – усмихна се Поета на Кибернетика, – а като че ли е минал само миг. Намерих една цветомузикална поема, къде разбирам, къде – не, но чувствавам какво прекрасно нещо е... Появява ми се остро желание да захвърля

всичко, да се затворя в каютата и да пиша, да пиша. Толкова образи, толкова мисли имам сега. Необикновени. Нетърпеливи...

Кибернетикът се съгласява с мълчаливо кимане. Лицето му е смутено, в очите му има печал. Все още внимателно държи на коленете си своята „книжка“. Странна е тя. На вид е като всички, като милионите други – правилен шестостен с цвят на узрял мед. Но когато след обяд я донесе от Библиотеката и поглади с пръсти една от стените (както ни обясниха пазачите, това е достатъчно за да се съживи всяка книга), случи се нещо неочаквано.

Отначало космонавтите чуха тъничък момичешки глас, който пееше старателно тъжна песничка на непознат език, но се прекъсна изведнъж при една висока нота. А в следващия миг иззад палатката на лабораторията... излезе самото момиче. Русокоса, почерняла от слънцето, с къса рокличка. Тя беше удивително красива и безгрижна и ако не беше чуждата за човешкото око невероятна пластичност на движенията ѝ, на цялото ѝ тяло, ако космонавтите не знаеха, че освен тях и „лалугерите“ на планетата няма жива душа, навярно биха повярвали в реалността на случилото се. Като видя хората, момичето прекъсна песента и се усмихна приветливо.

След това отиде при Кибернетика, улови го за ръка (той изведнъж смъртно пребледня) и го поведе към ручея. По някакъв начин момичето веднага успокои непохватния великан, защото те вече разговаряха и очевидно се разбираха прекрасно – от ручея долетя звънкият смях на чужденката. Втрещени от учудване, колко свободно и дори игриво се държи момичето: влезе във водата, пръска Кибернетика, а той пристъпва от крак на крак на брега и се смее също като малко момче.

– Ако това наистина е холограма – намръщено се пошегува Физикът, – все пак на Кибернетика дяволски му провървя. Коя да е жива красавица бих сменил за такава холограма.

Изведнъж нещо изсвири и в гърба на момичето се заби тежка изкована стрела. Чужденката се пречупи в тънката си талия, Кибернетикът едва успя да подхване безжизненото тяло. Той наклони глава заплашително, хвърляйки погледи в търсене на врага. Космонавтите инстинктивно се хванаха за оръжието, обаче в следващия миг във водата падна златистият шестостен, който Кибернетикът държеше през цялото време в лявата си ръка... и всичко изчезна. По-точно, изчезна момичето. Разгневеният богатир стоеше на сред ручея и като полудял

гледаше ръцете си, които току-що държах, прегръщаха...

– Не разбирам – оплакваше се след това той на Биолога. – Е, нека да е холограма, призрак. Но откъде се взе тогава това усещане за материалност, телесност? Та аз я докосвах, държах я на ръце... Освен това... Поведението на героиня от книга е запрограмирано в сюжета от самия автор. Веднъж завинаги. Защо тогава тя дойде именно при мен, само на мен говореше някакви необикновени думи – побъркани, нежни... Обърни внимание, без преводач...

– Знаела е на кого – усмихна се Поетът.

– Наистина – съгласи се Биологът. – Тук всичко е странно. И непривично за нас. Спомнете си случая с Капитана... „Лалугерите“ му пъгнаха някакъв документален запис за пътешествие към съседната галактика... Какво, ти не знаеш ли? Навярно си го проспал, приятелю... Та ето. Капитанът „включи“ книжката си и... изчезна заедно с нея... Казват, че е било сутринта... Върна се след три часа – Все едно, че от небето падна. Един слаб, с пораснала брада. Представяте ли си? В началото мълчеше, а след това си призна: „Вие, както искате – вярвайте или не вярвайте, но аз... летях четири месеца. Мислех, че вече няма да ви заваря тук.“

– Не завиждам, обаче, на тези, които ще се занимават с тайните на Библиотеката – поклати Кибернетикът глава. – Ще трябва да внимават... да не се побъркат случайно.

– Стига, приятели – Поетът полегна на тревата, мечтателно притвори очи. – Вие забравяте, че това е Галак-ти-че-ска библиотека. На Земята синтезът на изкуствата тепърва се заражда, а вече усвоихме стереофонията на звука и цветовете, холографното кино, по време на представление нелошо имитираме палитра от аромати, климатични условия. А по-старшите... По-старшите цивилизации сигурно отдавна са овладели и пряката трансляция на образи и чувства в мозъка, и материализирането за тях не е проблем. Момичето? Незапрограмираното му съзнателно поведение? Кой знае... Възможно е техните писатели да не използват сюжети и по такъв начин да не програмират съдбата на своите герои, а? Да моделират само образа, характера, тоест личността, а течението на събитията да се определя от самото прочитане.

– Какво пък – каза Биологът, – прилична хипотеза. И все пак – личността... Нима това е реално?

Покрай разговора космонавтите не забелязват, че бързо се здрачава,

разпръскват се искри от звезди. Ветрецът донася първата прохлада. Ниски вълни люлеят тревисто море. От време на време от тях се показва главичката на някой „лалугер“ и тогава изглежда, че последните плувци бързат към брега. Потопи се, изплува, свирка нещо насмешливо – и из тревата се понася бързо цъкване. Ех, че са безгрижни тази деца на разума! И извънредно присмехулни.

– Хайде да спим – извиква Поета на Физика, погледнал за миг в кулата. – Ти едва се държиш на крака. Много се увлякохме в четене всички...

Той обикаля още веднъж сложните спирални плетеници от клетки, в които се съхраняват милионите шестостени на „книгите“ и се спира пред вратата, зад която се намира вторият етаж на Библиотеката.

„Пак врати! – Гняв изпълва Физика и той е готов в този миг да се нахвърли с юмруци върху прозрачната плоча. – Колко прегради могат да се издигнат на пътя към знанията! Колко?! Сигурно Капитанът е прав. Честна дума.“

Тъжно и болно му е. „Момчетата тържествуват – пуснаха ни в Галактическата библиотека, а какво има за радване? На първия етаж както стана ясно, са събрани записи от образи. Художествена литература, с други думи. И още „ключови“ записи, тоест

различни буквари и учебници. За нас и за такива като нас. Че да се учим да четем. ...Останалите девет етажа са за нас недостъпни, затворени. Именно там са съхраняват истинските знания. За същността на времето и пространството, за тайните на материята, за...”

От тъжните мисли боли глава. Физикът рязко се обръща и без да гледа златистите плетеници от клетки, отива към изхода. Навън спира за минута, вглежда се в непознатото небе. Чужди звезди, чужди тайни... На колана му забръмчава кутийката на преводача. На два гласа. Какво ли значи това? Ясно... значи „палугерите“ също не спят:

– Скоро ще изчезнат. Много скоро.

– Време им е вече. Утре сутринта. Така е било винаги.

– Утре няма да ги има. Те няма да ни повозят...

– Ами ако изведнъж?

Операция „Спасяване“

...На зазоряване земята се затресе. Пластмасовата спална палатка, привързана към почвата с титанови „котви“, бе откъсната в първия миг. Тя се изтърколи в гъсталака дребни дървета в долината, сънените хора

бяха захвърлени на различни страни, а след това – в общ куп. Подземните тласъци следваха един след друг.

– Без паника! – заповяда Поетът, като си спомни своите задължения на Администратор. Който е най-близо – да отвори изхода. Капитанът и Щурманът – веднага към кораба! Готови за старт!

Най-накрая се измъкнаха от палатката и се заоглеждаха наоколо. Гледат – и притварят очи. Защото накъдето и да погледнеш, адски отблясъци подпират ниското небе, а до ивицата скална стена бавно се разстила ослепително бяла река лава. Без шум и без дим. Далечните кратери не бълват огън, не изстрелват вулканични бомби. На хоризонта огнената река се разлива удивително тихо, а затова още по-страшно. Потокът магма обгради космонавтите от всички страни и не беше особено трудно да се досетят: намираха се на „остров“...

– Ситуация! – възкликна Кибернетикът.

След нова серия мощни трусове погледите на хората неволно се спряха на златистата кула на Кристалното чудо. Кулата стоеше неподвижно. Трусовете като че ли я заобикаляха и дори отблясъците се губеха безславно в тайнствената дълбочина на хранилището на галактически знания. Кулата

си оставаше кула. Равновесието ѝ навярно се осигуряваше от някакви специални устройства. Тя стоеше като паметник на объркаността на хората и тревожното суетене на „лалугерите“.

– Спуснете аварийните стълби – нареди Поетът на Кибернетика. – И отворете всички товарни сектори. Вие – обърна се към Биолога, – обяснете на „лалугерите“ незабавно да се скрият в кораба. Незабавно! Най-напред товарите децата.

След минута в бронята на звездолета се отвориха шест огромни люка, транспортно-подемните ленти се спуснаха на тревата.

– Ама, че смешно – весело си подсвиркваха „лалугерите“. – Най-накрая ще се повозим.

– В небето! В небето!

– Разходка! Най-после разходка!

– Толкова са противни – почти нямат коса! Но и от тях ще има полза.

– Хи-хи-хи – радваха се „лалугерите“. – Сетиха се все пак да ни повозят...

Безгрижните аборигени на тълпа се качваха по аварийните стълби. Свиреха, цъкаха с езичета, блъскаха се, трополяха с малките си лапички. Децата също бързаха към транспортните ленти, но почти не им обръщаха внимание: избутваха ги настрана,

хапеха ги по гривите. Като видя това, Капитанът изпадна в ярост.

– Къде си се засилил? – викна той на един тлъст „пазач“, хвана за козината още двама от най-нетърпеливите. – Каза ви се: най-напред децата.

Пръстенът от вулканичен огън се свиваше. Делово, без грохот и дим. Само по копринената трева пробягваха езиците на огъня, а заревото изпълни цялото небе. Полъхът на вятъра понесе първия горещ допир на разгневената стихия.

От кулата на Библиотеката дотича Физикът. Запъхтян, разгорещен, с цяла купчина „книги“, увити в прозрачната материя на дъждобрана. Погледът му се спря на тълпата „лалугери“, които товарните стълби всмукваха в трюмовете на звездолета. Лицето на Физика се измени.

– Боже мой! – изпъшка той. Ръцете му неволно се отпуснаха и златистите шестостени се посипаха на земята. – Какво правите вие? Или аз не съм с ума си, или пък вие. Какво правите? Това е сляп, фалшив хуманизъм. Какво правите вие? Имаме още половин час, можем да спасим поне част от записите. Всеки от тях струва колкото десетилетия от нашата еволюция, еволюцията на разума. Какво правите, приятели?! Зад нас стоят двадесет и седем

милиарда хора със своите търсения, неуспехи, със своите мъки по пътищата към познанието. А вие спасявате тъпи същества, почти животни, които знаят само да ядат и да се присмиват. Опомнете се, приятели!

Всички разговори се прекъснаха. Космонавтите гледаха Физика, като че е луд.

– Я чуй, ти! – Поетът не криеше презрението си. – Стига паника! И запомни – хуманизмът никога не е сляп. Тебе сега те ръководи бездушният рационализъм, който веднага е пресметнал кое е по-изгодно да се спасява – тази ранна цивилизация или съкровищата на Галактическата библиотека. Сляп е не нашия хуманизъм, а твоето желание да се добият чуждите знания. На всяка цена... Помагай на евакуацията! И се засрами!

Почвата потрепери отново. За първи път от началото на катастрофата откъм скалите, където течеше огнената река, се понесе глух грохот. „Лалугерите“ засвиркаха дружно, лапичките им затрополяха по-живо по движещите се транспортни ленти.

– Спорът е безсмислен – библиотеката, знанията – Биологът се обръщаше към Поета, но гледаше само към намръщения Физик. – Аз съм сигурен, че стопаните на Галактическата библиотека са се погрижили за безопасността ѝ. Най-малкото, тези

трусове никак не засегнаха Кристалното чудо.

– Вие какво, утешавате ли го? – Кибернетикът насмешливо погледна Физика. – По дяволите библиотеката! Сега вие ще кажете още че, ето на, Кристалното чудо не е единствено по рода си, те са стотици, значи не е лошо да спасим малката неповторима цивилизация. Такъв хуманизъм с добре обезпечен тил не ми харесва. А ако всичко беше иначе? Ако знаехме, че и Библиотеката е единствена във Вселената? Тогава излиза, нека дребосъчетата да изгорят живи?

– Стига спорихте – уморено каза Поетът. – Никаква алтернатива няма и не може да има за нас. Дайте по-добре да побързаме с евакуацията! Тук скоро ще стане горещо за дискусии.

– Браво! – вървейки подвикна Кибернетикът на Физика. – Викай им по-силно. Сега ти си сърдит – и те се страхуват от тебе.

– Ама, че нахалници! – като си взема дъх, мърмори Поетът. – Намериха време да играят на криеница...

Космонавтите гонеха от Библиотеката последните „лалугери“, които, вместо да се скрият в звездолета, весело играеха на гоненица.

– Те не разбират играта – свирят ли, свирят.

– Ама, че смешно. Големият огън ги изплаши.

– Хи-хи-хи. Толкова са тронави. Вижте колко смешно бяга онзи...

– Това е Лошият. Той искаше да вземе знания.

– Той ни обиждаше.

– Бягайте, бягайте от него!

Тих тропот по всички ъгли на кулата. Познатото бързо цъккане, което означава смях, игра, подигравка.

– Обяснете им най-после, че нямаме време – обърна се Поетът към Биолога. – Намериха време за игра. Всички на кораба!

Отново изгърмя. Подземният трус отмина Кристалното чудо, но сигурно се усети около звездолета – чува се възбудени гласове.

– На кораба, на кораба – засвириха „лалугерите“.

– Разходка. Всички на разходка.

– Към небето, към небето...

Кибернетикът все пак не издържа, спря се пред шестия „рафт“. Там беше неговата странна „книга“, поверила му кратката, неразбрано-трагична среща с това толкова земно момиче. Какво беше това, какво? Призрак, холограма или неговият материализирал се идеал? Неговата мечта,

уловена от шестостенния детектор на мислите и чувствата и изтъкана от атоми, облечена в плът от него. Ако това не е така, то защо сърцето го боли и плаче, защо не иска да се раздели с тази странна „книга“?

Той протегна ръка към „рафта“, но почти веднага се отказа да вземе златистия шестостен.

– Не, не – реши той. – По-късно, после. Когато долетим отново и научим всичко, разберем същността на чудесата. Аз не съм готов още... Може би именно моето недоверие, подсъзнателен мистичен страх, които не ме напуснаха по време на разговора с момичето, се материализираха в онази желязна стрела?...

Покрай тези мисли Кибернетикът дори не чу, че при него се приближиха другарите му.

– Едвам вкарахме „лалугерите“ на кораба, сега пък ти пропадна – каза Поетът с упрек.

– Да побързаме!

И изведнъж всички като че се вкамениха.

Медните плетеници на клетките се изпълниха с алена светлина, във въздуха на Библиотеката премина леко движение и вратата, която препречваше горните етажи, се отвори.

– Те какво – издевателствуват над нас? – прошепна озадачено Кибернетикът. Той поглеждаше с недоумение ту лицата на

другарите си, ту гостоприемно отворената врата.

Физикът се дръпна някак злобно, обърна се рязко и тръгна към кораба, който вече бе запалил стартовите си светлини.

* * *

Те не знаеха, че ще се върнат тук отново буквално след половин час. Веднага след като с учудване видят на екраните на кораба, че изведнъж изригването се е прекратило, лава няма изобщо, а Кристалното чудо е цяло и невредимо и на върха му отново сияе зелената светлина.

Защото не мина и минута след старта на земния звездолет и кристалният мозък – разпоредител на Галактическата библиотека № 708 – подаде на изпълнителните си устройства нова команда. Имитацията на разтопена магма бързо-бързо се прибра в подземните си скривалища, а най-меката на света трева се изправи, все едно, че не е

горяла току-що с ярък пламък. Стандартният тест за определяне нивото на нравствена зрялост на предполагаемите читатели бе проведен точно по програмата и до край.

Що се отнася до безгрижността на „лалугерите“ и известната непочтеност в тяхното поведение, то това е тема за друг разговор. Ще кажем само: ако вече много пъти ти се налага да се возиш на чужди звездолети и знаеш сценария на „спектакъла“ наизуст, то поредната разходка в небето ще бъде за тебе именно разходка – и нищо повече.

Когато „лалугерите“ все пак оставаха сред несъществуващите пламъци, причини за веселие също имаше достатъчно. Нима, например, н, , смешно – да знаеш със сигурност, че „книгите“, набързо натрупани в трюмовете на звездолета-беглец непременно ще изчезнат, превръщайки се в тънка златиста пепел?

На брега

Научно-фантастичен разказ

Маршал Кинг

Перни със смях и викове тичаше през гората, докато съвсем загуби сили. Тогава се хвърли по корем на синия мъх и издаде радостен вопъл, наслаждавайки се на чувството за пълна свобода. Този ден му принадлежи и той най-после ще види океана!

Докато почиваше, Перни се огледа. Никакви следи от селото – оставил го е далеч назад. Бе се отскубнал от надзора на братя и родители и вече нищо няма да му попречи да се добере до океана. А сега настана моментът да спре времето.

– Замрете! – извика на струите на ручея и на оранжевите му водовъртежи. Крадешком хвърли поглед наоколо, като се преструваше, че се бои да не би някой да го изпревари.

– Не мърдайте! – заповяда той на тъннокрилите пчели, които се виеха над пищната зеленина.

– Спрете! – с пълен глас изкомандува летящите ниско нас земята плътни виолетови облаци, в които винаги тънеха върховете на дърветата. А това навеждаше на мисълта, че всъщност дърветата вероятно са много по-високи, отколкото изглеждат.

Перни бързо оцени с очи обстановката. Всичко стана точно както предполагаше: мътнооранжевият ручей застина, водата в мъничките водовъртежи престана да се върти, недалеч над едно цветче бе замряла във въздуха пчела с току-що отпуснати след маха крилца. А над тях надвисна изтъканият от кълбящи се къдри и със сияещи пролуки тежък покров на спрелите своя бяг гъсти виолетови облаци.

И когато всичко наоколо се превърна в жива картина, Перни с всички сили се втурна към океана.

„Ех, ако дните бяха по-дълги!“ – помисли си той. Толкова много трябва да се виси, а времето не стига. Струваше му се, че от всички, които познава, само той не е виждал чудесата на крайбрежието. Откакто се помнеше, разказите на братята му и техните приятели не му даваха покой. Толкова пъти е слушал тези завладяващи истории, че сега, докато още тичаше из гората, с такава яснота си представи тази вълшебна страна, като че ли вече се намираще в нея. Там ще виси неголям хълм вкаменени трупи, на

който може славно да си полудува, самия океан с вълни по-високи от къща.

Перни така уверено, със скокове, се носеше напред, като че ли му принадлежеше целият свят. „А нима не е така?“ – помисли си той. Нима днес не навършвам пет години? Със съжаление си помисли за четиригодишните и даже за тези на четири години и половина, защото те са още съвсем хлапета и никога няма да се осмелят тихичко да се измъкнат от къщи и сам-сами да се отправят към океана. Но когато си на пълни пет години!...

– А вас, мис Пчеличка ще освободя, ето вижте!

Ако на пътя му попаднеше някое неподвижно висящо насекомо, от тези, които събират цветен прашец, той се стараеше да не го закача, за да не му попречи да доведе докрай прекъснатото от спрялото време действие. Перни знаеше, че веднага щом приведе времето в движение, всичко живо ще възобнови своята дейност точно от този момент, в който е била спряна.

Почувствувал във въздуха пронизителна свежест, той разбра, че вече океанът е близо и пулсът му се ускори от предвкушването на скорошната среща. За да не си разваля деня, който по всичко изглеждаше да обещава само удоволствия, Перни предпочиташе да

не си спомня, че му е строго забранено да спира времето, за да облекчава пътешествия на големи разстояния от къщи. Предпочиташе да не си спомня как безброй пъти са му обяснявали, че за един час спиране на времето отива повече енергия, отколкото за тичане без отдых в продължение на една седмица. Предпочиташе да не си спомня общоизвестната истина, че „децата, които спират времето в отсъствие на възрастни, могат да не успеят да съжалят за постъпката си“.

Отхвърлил тези мисли по-далече, той си представи какви възторжени похвали ще чуе от роднини и приятели, когато разберат за смелото му пътешествие.

Пътуването беше дълго, а времето все още не се движеше. Перни поспря, за са откъсне малко плодове за закуска в този благословен ден. Сложи ги под мишница, пробяга още няколко крачки и изведнъж се спря като закован.

Той стоеше на върха на скалисто възвишение, а пред него се простираше могъщият океан.

Перни така се стъписа от величието на откриващата се пред него картина, че вместо радостно „ура!“, от гърлото му се изтръгна само слаб писък. Океанът беше готов за

действие, застиналите му вълни чакаха командата на Перни, за да възобновят своето вечно настъпление срещу сушата – беше времето на прилива. По дължината на бреговата ивица бяха замръзнали вълните на прибоя – едни, вече разбили се, изхвърлили към небето неподвижни стълбчета пръски, други, завили се в гладки оранжеви къдри, тъкмо се канеха да се стоварят на брега.

И от всички страни, накъдето и да хвърлеше поглед, го обграждаха нови приятели! Над него висеше във въздуха купчинка спори, настигнати от спирането на времето в момента, в който плавно по допирателна се спускаха на брега. Перни се беше наслушал на разкази за тези весели питомни същества. Днес, докато братята му са в училище, с тях ще играе само той. Малко по-далече, на брега, някакви две двукраки животни, насочили се в неговата посока с широка крачка, бяха застинали в ход. Зад тези две, на известно разстояние, неподвижно стояха още осем такива същества в смешни пози – точно в мига на спирането на времето те ожесточено са жестикулирали. А там където океанът едва прикриваше пясъка с тънък слой вода, стояха забавните трипони, тези трикраки комици,

прославили се с това, че без прекъсване жвакат водорасли.

– Привет! – извика Перни.

Никакъв отговор, нищо не се измени. И тогава той си спомни, че за природата е „мъртъв“: заграден е от света със силовото поле на спрялото време и разглежда околността като че ли от вътрешността на непроницаема капсула. Докато не приведе времето в движение, целият свят ще бъде за него жива картина, нищо няма да помръдне, да трепне.

– Привет! – отново извика той, този път особено настроил се и концентрирал мислите си върху това, че времето е длъжно да възобнови движението си. И то се задвижи! В този миг около него всичко оживя. Чу грохота на прибоя, усети острата влага на долетялата до него пръска и видя как всеки от новите му приятели продължи да се занимава с това, което той, Перни, беше спрял, още докато беше в гората.

И той знаеше, че там в гората в този момент отново е потекло ручейчето, понесли са се над долината гонените от вятъра виолетови облаци, а пчелите в същия ритъм са замахали с нежните си крилца и са се заели отново да събират цветен прашец. Ручеят, облациите и насекомите са се включили в живота, без да претърпят за

периода на бездействие никакви изменения, и като че ли нищо не е било – са продължили дейността си. Нали Перни спираше времето, значи и жизнените процеси на природата.

Той заобиколи преграждащата пътя му скала и се спусна по пясъчния склон към трипоните, които току-що бяха оживели за него.

– А аз мога да стоя на глава!

Остави на земята закуската си и като застана на глава, замята крака във въздуха, опитвайки се да запази равновесие. Знаеше, че навярно никога в живота си не е стоял на глава по-лошо от сега, защото беше изтощен и леко му се виеше свят. Спирането на времето вече беше изсмукало силите му, но той ни най-малко не падна духом и беше щастлив както и преди.

Трипонът намери, че Перни блестящо е изпълнил акробатичен етюд. Той престана да жвака, приветствено завъртя задница и веднага отново се залови за ядене.

Перни тичаше от място на място, като се стараяше всичко да разгледа веднага, нищо да не изпусне. Потърси с очи купчинката спори, за да поздрави и тях, но те, меко планирайки, вече се бяха спуснали на брега, доста далече от него. Тогава той подскочи към едно от двукраките, това, което беше по-близо от другите и тъкмо смяташе да му

извика „привет!“ когато чу, че тези същества сами издават някакви звуци.

– ...И сега, Бенсън, възможностите ми са безгранични. Тази планета е седемнадесетата. Аз съм пълноправен господар на седемнадесет планети!

– Така излиза. Цели седемнадесет планети. Кажете, Форбз, за какъв дявол са ви притрябвали? Да не смятате да ги окачите по стените на вашите бърлоги е Сан Диего?

– Привет, хайде да поиграем на нещо, а?

В отговор на това предложение съществата само с недоумение погледнаха към Перни и продължиха нататък. Той се хвърли към това място на брега, където беше оставил закуската си, Взе плодовете, върна се бегом към новите си приятели и се помъкна след тях.

– Аз нося закуска. Искате ли?

– Бенсън, кажете на хората си да престанат да се блещят на пейзажа и да се хващат за работа. Аз не съм вложил капитал в тази експедиция само за да ви обезпеча отдих сред природата.

Съществата така внезапно спряха, че Перни за малко не се оплете в краката им.

– Минутка, Форбз, не кипвайте. Послушайте какво ще ви кажа. Никой не отрича, че вие сте организирали тази експедиция и сте поели върху себе си

свързаните с нея разходи. Наели сте ме, за да ви докарам на тази планета, като подбера най-квалифицирания екипаж на Земята. Което и направих. Но моята работа още не е свършена. Аз отговарям за безопасността на хората – поне докато се намираме тук – и за обратния рейс.

– Съвсем вярно. Така че след като сте поели отговорност, накарайте хората си да работят. Нека да донесат флага. Вижте ги тези негодници. Влезли са във водата и играят с някаква трикрака стрида!

– О, господи, вие не сте ли човек! Та ние се намираме на тази планета от някакви си двадесет минути! Естествено е, че им се иска да се огледат. Те бяха почти сигурни, че ще намерят тук диви свирепи животни, а всъщност ни посрещат причудливи малки същества, които радостно се хвърлят към нас като към родни братя след дълга раздяла. Преди да сложим вашия флаг на тази планета, дайте на хората една-две минути да са огледат наоколо.

– А! И мен ме смятат за дете, по дяволите!

Едно от съществата са опита да отхвърли с крак неотстъпно следващия го Перни, но не улучи.

– Бенсън, избавете ме най-после от това изцъклено кенгуру!

Новата игра доведе Перни до възторг, той радостно изскимтя и застана на глава. Сега отдалечаващите се от него същества изглеждаха обърнати.

Вече не се стараше да върви редом с тях. Защо ли така бързо са движеха? Какво ги гони? Седна на пясъка и се зае със закуската си, но тогава към него, като издаваха резки, развълнувани звуци, се приближиха още три такива същества, които изглежда догонваха първите две, отишли напред. Когато се изравниха с него, той им подаде плодове.

– Мога да ги разделя с вас, искате ли?

Никой даже на погледна в неговата посока.

Да играе беше много по-интересно, отколкото да яде. Той прекъсна закуската си и тръгна по брега натам, където се бяха спрели тази същества.

– Капитан Бенсън! Майлз откри някъде наблизко мощен източник на радиация. Сега се опитва да определи точното му място.

– Виждате ли, Форбз, вашата нова недвижима собственост ще ви донесе такова несметно богатство, че ще купите следващата си планета без всякакви усилия. Ако не греша, тогава ще ви станат осемнадесет.

– Чудо голямо! Намирали сме нискокачествена радиоактивна руда на всяка открита от мен планета, така ще бъде и с тази. Сега мен ме интересува флагът. Нека да му намерим място, Бенсън. Ще изберем подходящ камък и ще прикрепим към него стълб с моето име.

– На работа, момчета. Колкото по-скоро сложим тук флага и стълба на мистър Форбз, толкова по-скоро ще се освободим и ще се заемам с оглеждане на околността. Поразмърдайте се!

Тримата се отправиха назад към останалите, застанали на група в далечината, а двамата първи продължиха пътя си. Перни не изоставаше нито на крачка.

– Ето ви, Бенсън, и материал за основа на флагшока, точно под носа ви. Погледнете тези натрупани камъни.

– Не можем да ги използваме. Това са вкаменени стволоче на дървета. Горните лежат прекалено високо, не е по силите ни да ги смъкнем на брега, а ако размърдаме долните, цялата конструкция ще се развали и стволочете ще се стоварят на главите ни.

– Това решавайте сам. Само запомнете едно. Искам флагът да бъде направен съвестно.

– Не се вълнувайте, Форбз. ще ви издигнем паметник. Но защо придавате такова значение на флага? За да узаконите една планета, не е достатъчно да оставите на нея флаг. Трябват още много други работи.

– Да, да. Страшно много. Но аз съм се погрижил да бъдат изпълнени всички предписани от закона правила. А колкото са отнася до флага... Е, ако мога така да се изразя, Бенсън, той олицетворява империя. Империята на Форбз. На всеки мой флаг е написана думата „ФОРБЗ“ – символ на прогреса. Ако ви харесва повече, наречете го сантименталност.

– Успокойте се, няма да го нарека. В живота си съм виждал немалко флагове, украсяващи недвижима собственост.

– Проклетие! Ще престанете ли най-после да смятате това за ламтеж за недвижима собственост? Аз върша велико дело! Велико! Аз откривам за човечеството нови земи.

– Разбира се. Само че ако не ми изменя паметта, вие сте разработили своя малка хитроумна система от условия, съблюдаването на които ви прави владетел не само на планетите, но и на тези простаци, които купуват на тези планети участъци земя.

– Да ви вземат дяволите! За такива думи би трябвало да ви съдере кожата. Та нали

благодарение на такива като мен вашите космолети има къде да летят. Та нали именно такива като мен влагат луди пари в подобни рисковани предприятия и дават възможност на вашите братя да се измъкнат на свобода от стандартните многоквартирни домове. Това никога ли не ви е минавало през ума?

– На мен пък ми се струва, че вие след половин година ще утроите капитала си.

Те се спряха, спря и Перни. Отначало му беше интересно да се вслушва в издаваните от тях звуци, но когато те загубиха прелестта на новост, а двукраките същества както и преди не му обръщаха внимание, той, подскачайки редом с тях, започна да си говори сам, доволен че се намира в тяхната компания.

Отзад се чуха нови звуци и като се обърна, Перни видя, че към тях тичат всички останали.

– Капитан Бенсън! Ето флага, сър. И Майлз със сцинтилатора. Той твърди, че като се движим в тази посока, радиацията се усилва!

– Какви са показателите, Майлз?

– Приборът като че ли обезумя, капитане.

Стрелката изскача извън края на скалата.

Перни забеляза, че едно от съществата го обиколи от всички страни с някаква малка

кутийка. Благодарен за оказаната му внимание, той застана на глава.

– А вие така можете ли?

Тяхната реакция доведе Перни до възторг – съществата започнаха да издават съвсем удивени звуци и той беше напълно удовлетворен.

– Назад, капитане! Източникът на радиация е точно до вас. Тази животинка създава по-силно поле от атомен реактор.

– Дай да погледна, Майлз. Охо, проклет да съм! Как според теб...

Сега те всички отстъпиха от Перни. образуваха постепенно разширяващ се кръг и на него му беше трудно да прецени дали им се иска да повтори номера. Тогава той рискува да демонстрира нов фокус: застана на един крак.

– Бенсън, аз трябва да получа това животно! Сложете го в кутията.

– Опомнете се, Форбз. Световният закон забранява..

– Тази планета ми принадлежи и тук моята дума е закон. Сложете го в кутията.

– В присъствието на свидетели – членовете на моя екипаж – аз официално протестирам...

– Боже мой, как да не взема със себе си такъв образец на фауната! Радиоактивни животни! Те навярно имат способност да се

размножават. И възможно е тази твари да са тук с хиляди, някъде съвсем наблизо. Спомнете си за тази идиоти на Земята, които треперят над своите атомни реактори. Ха! Ще ме обсадят тълпи купувачи, няма да им намогна. Какво ще кажете сега, Бенсън, доходно ли е да се откриват нови земи или не?

– Не прибързвайте с изводите. Тъй като този хлапак е радиоактивен, той представлява голяма опасност за здравето на екипажа...

– Слушайте! Вие смятахте за сложите в оловна кутия образци от *минерали*, каква е разликата? Сложете в кутията него.

– Той ще умре.

– Според условията на договора, Бенсън, вие сте длъжен да ми се подчинявате. Освен това сега се намирате в моите владения. Сложете го в кутията!

Перни почувства умора. И макар че денят му донесе повече радостни преживявания, отколкото се беше надявал, вече започна да се отразява напрежението. Измъчен, но щастлив, той легна на земята в центъра на кръга, като очакваше, че сега неговите приятели ще му покажат някои свои фокуси.

Не му се наложи за чака дълго. Окръжаващите го същества се отдръпнаха и в кръга влязоха още две, които носеха

някаква кутия. Перни седна, за да вижда по-добре представлението.

– По дяволите, капитане, а не може ли да го взема просто така, с голи ръце? Изглежда че не възнамерява за се бори.

– Не си струва да рискуваме, Кейбът. Макар и да си в защитен костюм, никой не знае на какво е способен този малчуган. По-добре го хвани с ласото, по-сигурно е.

– Готов съм да се закълна, че разбира за какво си говорим. Погледнете какви очи има.

– Прекратете разговорите, внимавайте за въжето.

– Ела тук, малчуган. Хайде, по-живо. Ти си ни умничък!

Тези звуци смутиха Перни. В гласа на съществото, което държеше въже, долови умолителна интонация, но не разбра какво се иска от него. Като наклони глава, той се размърда от нетърпение.

После видя бързо развиващото се въже и летящата към него примка на ласото и преди да разбере какво прави, Перни изскочи от кръга и побягна.

Той неописуемо се удиви на своето бягство. Какво го тласна към тази постъпка? Той се губеше в догадки. За миг усети за първи път в живота си необяснима рязка болка, което в миг извика у него желание да се защити по някакъв начин.

Перни наблюдаваше отдалече двукраките същества, които се стълпиха около кутията – явно, тяхното внимание сега привлече нещо друго. Той веднага съжали, че избяга, заради това навярно е изпуснал възможността да участва в играта им.

– Чакайте! – Перни се помъкна към недоядената си закуска, взе наядените плодове и побягна към групата. – Аз имам закуска, искате ли да хапнете?

Групата се разпадна. Приятелите му се разбягаха, отново го обградиха от всички страни и чак сега Перни разбра, че им се иска да го вкарат в кутията. Той се увлече и решил да ги подразни, изтича почти плътно до оловната кутия, а когато най-близкият преследвач почти щеше да го бутне вътре, ловко се изплъзна и отскочи на безопасно разстояние. Тогава чу оглушителен грохот и почувствува остра болка в крака, като че ли в него са заби горещо жило.

– Вие сте идиот, Форбз! Махнете пистолета си!

– Полюбувайте се момчета. Главното е да имаш вярно око и съобразителност. Само крайника му е засегнат. А сега го хванете.

Болката в крака беше дреболия – Перни бе обхванат от мъчително объркване. С какво се е провинил? И когато видя, че към него отново лети примката на ласото, той

неволно спря времето. Беше достатъчно умен, за да не хаби така неразумно енергията си, но сега заработи рефлексът. Откакто почувствува болката от неизвестното жило, съзнанието му за един миг провери всички възможности в търсене на изход от създаденото положение. Като не намери нищо по-приемливо, той накара времето да спре.

И всичко, което го обкръжаваше, отново се превърна в жива картина. Примката неподвижно увисна над главата му, а въжетото, извилото се във въздуха, се проточваше назад към едно от двукраките. Перни се повлече към застиналите в разни пози същества, като жално хленчеше от безсилие да разбере каквото и да е.

Като минаваше покрай едно от тях, второ, трето, той отначало се стараяше да не ги гледа в очите, тъй като беше уверен, че върши нещо лошо. После му дойде наум, че ако пътьом изкосо им хвърля по един поглед, може би ще му се удаде по някакви признаци да разгадае намеренията им. Той прокуцука покрай това, което държеше в ръка малък блестящ предмет, от единия край на който струеше дим – сега този дим се беше събрал в неподвижно облаче над главата на съществото. Мина, накуцвайки, покрай съществото с малката кутия, точно това,

което съвсем доскоро, когато Перни се беше приближил към него, издаваше съскащи звуци. Но нищо не разбра. По пътя към хълма Перни срещна и трипона, който оправдавайки репутацията си на ненадминат шут, беше смешен даже и в страха си. Изплашен от грохота, той беше успял да скочи на четири фута още преди спирането на времето и сега висеше във въздуха със стърчащи от клюна водорасли, вдигнал трите си крака, като че ли е клекнал.

Като остави назад това събрание на разнообразни статуи, Перни, разкъсан от противоречиви желания, накуцвайки, започна да се изкачва по хълма: хем му се искаше да са махне по-далеч оттук, хем да остане. Що за странно място е това крайбрежие! Той недоумяваше защо по-рано никой не му е разказвал такива подробности за обитателите на брега.

Добрал се до върха на хълма, той с дълбоко съжаление погледна надолу към своите притихнали приятели. Как му се искаше в този момент да бъде с тях! Но вече разбираше, че техните игри не са за него. Оставаше му само да приведе времето в движение и да се впусна в далечния път към къщи. И макар че краткият ден беше вече към края си, той знаеше, че не трябва повече да спира времето, за да има сили да се

върне. Непреодолимата умора и замъгленото съзнание бяха тревожни сигнали, които оповестяваха, че вече силно е злоупотребил със способностите си.

* * *

Когато, подчинявайки се на заповедта на Перни, времето потече отново, съществото, което държеше в ръка края на въжето, от изумление отвори уста, виждайки че примката е паднала на пясъка, а от Перни няма и следа.

– Господи, та той... той е избягал!

Другото, с димящия предмет в ръка, пробяга няколко крачки до примката и се спря пред нея.

– Ей, вие, какво става тук? Сложете го най-после в тази кутия. И въобще къде го дяхахте?

Това, че времето е възстановило хода си, не означаваше нищо за тези, които се намираха на брега, защото за тях то никога не бе спирало. Съзнанието им възприемаше само едно – пред тях на пясъка подскачаше някакво пухкаво същество, което внезапно, за миг беше изчезнало.

– Капитане, какво, невидимо ли стана? Къде е?

– Погледнете нагоре капитане! На онези скали. Не е ли то?

– Да, да, проклет да съм!

– Бенсън, ще отговаряте за това пред мен!
А сега след като показахте своята некадърност, аз ще си го взема сам оттам.

– Почакайте, Форбз, нека помислим. В това пухкаво дяволче има нещо, заради което ние би трябвало... Форбз! Вече ви предупреждавах да не стреляте!

Перни се приближи до края на плоския връх на хълма, където лежах вкаменените стволоче на дървета, за да хвърли последен поглед на своите приятели. Когато стъпи на края на един от стволовете, той се раздвижи от тежестта и се затъркаля надолу, увличайки със себе си и останалите. Отначало бавно, после все по-бързо и по-бързо гигантските останки се втурнаха към хълмчето крайбрежен пясък. Перни, обзет от ужас при това зрелище, падна на земята. Сърцераздиращите вопли на намиращите се долу го разтърсиха.

Стволовете настигнаха и събориха вече стоящите до глезени във водата същества. Тези, които останаха на брега, бяха натикани в пясъка.

– Аз без да искам! – закрещя Перни. – Простете ми! Не ме ли чувате?

Измъчван от срам, той в паника заподскача напред-назад по склона.

– Станете! Моля ви!

С ужас слушаше стоновите, които идваха откъм брега.

– Ще се намокрите! Моля ви, станете!

Задъха се от гняв и съжаление. Как може да направи такова нещо? До болка му се искаше приятелите му да станат на крака, да се отърсят и да му кажат, че всичко е наред. Но не беше във властта му да осъществи желанието си.

Оранжевата приливна вълна заплашваше да залее падналите във водата до брега.

Като се спускаше от хълма, Перни започна да ги моли да се спасяват, докато не е късно. В издаваните от съществата звуци започна да улавя вече нови нотки – нотки на отчаяние в предчувствие за близката смърт.

– Родз, Кейбът! Чувате ли ме?

– Не съм в състояние да се помръдна, капитане. Кракът ми... О, господи, ще потънем!

– Кейбът, огледай се наоколо. Не виждаш ли да се движи поне един от нас?

– На брега хората са затрупани от дърветата, капитане. А всички останали са тук, във водата...

– А Форбз? Не виждаш ли Форбз? Може би той...

Тези звуци бяха прекъснати от неголяма вълна, която меко се прехвърли над главата на съществото.

Перни не можеше да чака повече. Едно от съществата вече беше закрито от водата и скоро същата участ щеше да постигне и

другите. Отхвърлил мисълта за неизбежните последици, той заповяда на времето да спре.

Когато влезе в застиналите вълни на прибой, Перни отмести ствола от единия от пострадалите и го извлече от водата на пясъка. Почти ослепял от замрежилите очите му сълзи, той вършеше работата си бавно и с голямо внимание. Знаеше, че няма защо да бърза – поне колкото се отнасяше до безопасността на приятелите му. В каквото и състояние да бяха те сега, нищо нямаше да се измени, докато не освободи времето. Перни се гмурна в оранжевата течност и се отправи към стърчащата от водата ръка, по която можеше да се определи мястото на потъналото тяло. Ръката конвулсивно се беше вкопчила в заплетеното между дърветата бяло платно на огромния флаг. Той освободи съществуващото и го извлече на брега.

Оказа се, че точно това е съществуващото, у което беше блестящият предмет, изпускащ дим.

Без да обръща внимание на болката в ранения крак, Перни един след друг пренесе на сушата всички, които лежах в ивицата на прибой. На брега се зае да разблъсква нападалите в безпорядък стволоче, които бяха затрупали неуспелите да избягат встрани. Свали дървото от коляното на едно

същество и то така и си остана да седи застинало, като с маска, с разкривено от ужас лице. Когато освободи от тежката отломка друго същество, то се преобърна като каменна статуя и промени позата си. Обхванал с поглед целия този хаос, Перни заплака от отчаяние.

Накрая настъпи моментът, когато всичко, което беше по силите му, беше направено. Чувстваше, че мозъкът му се забулва с мъгла.

Инстинктът му подсказваше, че ако загуби съзнание докато времето е спряло, то ще потече отново и всичко наоколо ще оживее... но не и той. Тогава Перни ще умре. Ако не може да избегне припадък, трябва преди това да успее да освободи времето.

Влачейки крака, той с мъка се изкачваше по полегатия склон на невисокия хълм, като от време на време спираше, за да прецени не трябва ли, докато не е късно, да раздвижи времето от мъртвата точка. С всяка крачка ставаше все по-слаб, но най-накрая стигна върха на хълма и се обърна, за да погледне още един път към останалите долу.

Съвсем скоро той разбра до каква степен са изтощени тялото и мозъкът му: когато заповяда на времето да възстанови движението си, то не се подчини.

Сърцето му се разтуптя. Перни не се боеше от смъртта. Знаеше че ако умре,

отново ще заиграят вълните на океана. И неговите приятели ще се заемат със своите работи. Но той искаше да види със собствените си очи, че те са в безопасност.

Опита се да проясни съзнанието си, за да концентрира мислите си в последно усилие. Перни знаеше, че е безполезно да се подтиква времето, то не набира скорост постепенно. Времето или се движи, или стои. И той трябва да избере едно от двете. Внезапно, без докрай да осъзнава как и кога е станало това, мозъкът му даде команда с пълна сила...

Приятелите му оживяха. Този, който помръдна първи, лежеше по корем и удряше с юмруци, по пясъка. На Перни му падна камък от сърцето, когато това същество започна да издава звуци.

– Какво става? Нека някой ми каже какво става с мен! Може би съм се побъркал? Майлз! Чик! Какво става?

– Идвам, идвам, Родз! Господ да ни е на помощ... аз също вирях това. Или ние сме се побъркали, или тези проклети стволове са живи!

– Но аз не говоря за стволовете. А за нас. Как ни се удаде да се измъкнем от водата? Майлз, ние двамата с теб сме откачили.

– А аз ти казвам, че цялата работа е в тези дървета или отломки от скали – вече не знам как на ги наричам. Гледах ги отблизо. Лежах

върху мен и в същата секунда гледам – махнати от гърдите ми, там, на брега!

– Върви по дяволите! Дърветата ли са ни извадили от водата? Капитан Бенсън!

– При вас всичко наред ли е, момчета?

– Да, сър, но...

– Кой от вас видя как стана всичко това?

– Боя се, че не сме в ред със зрението, капитане. Тези дървета.

– Разбирам, разбирам. Успокойте се. Трябва да съберем останалите и колкото може по-скоро да се махаме оттук, докато не в станало късно.

– И все пак какво се случи, капитане?

– Не ти ли се струва, Родз, че аз също не съм наясно с това? Тези дървета са толкова древни, че са се превърнали в камъни. Цялата наша група не може да повдигне и един такъв отломък. За това е необходима свръхчовешка сила.

– Не забелязах тук нищо свръхчовешко. Тези стриди не правят нищо друго, освен да дъвчат водорасли...

– Добре, стига толкова за това. Дайте да помогнем на останалите. Някои от нашите момчета не могат сами да се движат. Между впрочем, къде е Форбз?

– Седи във водата, капитане, и плаче като малко дете. Или се смее. Трудно е да се каже.

– Трябва да се заемем с него. Майлз, Чик, елате с мен! Форбз, ранен ли сте?

– Ха-ха-ха! Седемнадесет! Седемнадесет! Седемнадесет планети, Бенсън, и каквото и да им заповядам, всичко изпълняват! Ето ти съображение да си пазиш здравето. Видяхте ли как тя захвърля камъни по нас? Ха-ха!

– Чик, постарай се да намериш пистолета му. Той или себе си ще застреля, или някого от нас. Завържи му ръцете и го отведи на кораба. А ние малко ще се забавим.

– Ха-ха-ха! Седемнадесет! Бенсън, вие носите лична отговорност, да знаете. Хи-хи!

* * *

Като дойде в съзнание, Перни отвори очи. Да не би неговите приятели вече да са си отишли?

Той с труд допълзя до края на склона и залегна между камъните, като избра такова място, че оставайки отдолу невидим, сам да вижда всичко. Осветени от двете луни-близнаци, неговите приятели си отиваха по двама и по трима, като си помагаха. Когато изчезнаха зад извивката на брега, ушите му доловиха, заглушени от шума на прибоя, гласовете на двама, които прикривайки отстъплението, вървяха зад останалите.

– Може ли да се случи, капитане, всички едновременно да полудеем?

– Може. Но ние сме със здрав разсъдък.

– Бих искал да вярвам в това.

– Виждаш ли там отпред, Форбз? Какво мислиш за него?

– Той вече никога няма да се оправи. Той наистина полудя, нали така?

– Правилно. Така че ако ти се беше побъркал, не би разбрал в какво състояние е Форбз. На него му се струва, че целият околени свят е излязъл от релсите, а на теб – че от релсите си излязъл само ти. В пълен ред си, Кейбът, не провесвай нос.

– И все пак нещо не ми се вярва.

– Каж ми, какво от всичко станало, според теб, е най-необичайно.

– Вие сигурно се шегувате, сър. Разбира се, това, че притисналите ни дървета в миг се пренесоха на друго място...

– Да, разбира се. А освен това?

– Някак си не ми беше до това, сър. Страхът ме беше сковал и бях много объркан.

– А не забеляза ли нашия малък приятел с изпъкналите очи?

– А, вие за него... Страхувам се, че не, капитане. Разбирате ли, аз... тогава мислех повече за себе си.

– Хм. Само ако бях уверен, че съм го видял. Ако се намереше между нас поне един човек, който също го е видял...

– Моля за извинение, сър, не ви разбирам съвсем.

– По дяволите, нима не помниш, че Форбз го рани. Рани го в крака. Защо при такива обстоятелства това пухкаво дяволче можа да се върне при своите мъчители – при нас, когато ни затрупаха дърветата?

– Предполагам, че тъй като тогава бяхме попаднали в клопка, той е съобразил, че няма защо да се бои от нас... Извинете, това, разбира се, са глупости. Явно, главата ми още не я бива.

– Добре, да забравим за това. Ти сега ще отидеш на кораба и ще го подготвиш за излитане. Аз ще се забавя няколко минути. Ще се върна и още един път всичко ще огледам. Разбра ли? Искам да се убедя, че не сме оставили някого там.

– Няма нужда от това, капитане. Всички вървят пред нас. Аз проверих.

– За това отговарям аз, Кейбът, а не ти. Тръгвай.

* * *

Перни лежеше и набираше сили за дългото пътешествие към къщи. Изведнъж, помръкващите му очи видяха как едно от двукраките същества се връща назад по брега. Когато то почти се изравни с хълма,

Перни чу, че то издава познатите му вече звуци.

– Къде си ти?

Перни почти не обърна внимание на закачката на приятеля си: все едно, не можеше да разбере какво иска той. Опитва се да си предостави какво ще му кажат в къщи, като се върне.

– Ние направихме ужасна грешка. Ние...

Звучите му почти стихваха, ту ставаха по-силни: съществото бавно се въртеше и гласът му се носеше в различни посоки. Перни видя как то отиде към купчината съборени стволоче, огледа я от всички страни и даже се опита да погледне под нея.

– Ако си ранен, аз бих искал да ти помогна!

Сега луните-близнаци бяха високо над хоризонта и когато сиянието им си пробиваше път между пролуките в кълбестите облаци, стоящата на брега фигура хвърляше две сенки. Вече не всичко съзнавайки, Перни видя как съществото бавно поклати глава и закрачи натам, където бяха отишли останалите.

Учител

Научно-фантастичен разказ

А. Горбовски

– Махни се глупак!

– И какъв още?

Чуха се два удара. Плач. Писък.

– Знаеш ли какъв си?

– Кажи, кажи, де! Какво, страх ли те е?

Кажи, пъзло! Хайде, говори!

Тичайки, съборих кристалната ваза, която красиво зазвъня и заехтя из цялата стая.

– Казвай какъв съм! Гърбав? Сакат?!

Град от удари се сипеха върху някого.

Аз знаех не само тяхната сила и заряд от злоба, знаех и от какво трябваше да се страхувам. Бутнах купчинката книги и още нещо, което ми пречеше да стигна до вратата, блъснах я с рамо и мълчаливо се хвърлих към момчето. Видях тесния гръб и дългите здрави ръце...'

Не можех да го удържа и затова го стиснах така, че то започна да се задушавя. Едва тогава побойникът усети моето присъствие и изхриптя:

– Пуснете ме...

Аз мълчах, като продължавах да го стискам. Струваше ми се, че държа зверче. Стигаше само за миг да го отпусна – и то отново би се хвърлило върху жертвата си. Не

можех да откъсна поглед от окървавеното лице на момчето, което момчето бе удряло.

– Пусни ме...

Неговото тяло омекна, почти увисна в моите ръце и въпреки волята си разхлабих хватката, като го обърнах с лице към себе си, гледайки го в упоритите, сухи и безцветни очи.

– Момиче? Ти си посмял да биеш момиче? Момиче, което е два пъти по-малко от тебе?!

Не можех да намеря нужните думи. Яростта кипеше в мен, търсейки отдушник и няколко пъти силно го разтърсих, докато се овладях. То стоеше полузадушено, но не укротено.

– Нека да не ме дразни. Иначе ще й покажа... какъв съм... сака...

Аз не започнах да му обяснявам, че момчето не го е наричало нито гърбав, нито сакат, че всичко това той сам си го е измислил, че сам се е наричал така. Всякакви обяснения биха били излишни – в това вече неведнъж се бях убеждавал. Него го бяха преместили в моята група, повериха ми го като на най-сдържания от възпитателите и за

някакви си три месеца то ме „превъзпита“ – превърна ме в неврастеник.

Отначало още се държах, казвах си: Не е виновно, сакато е. Бяха го съсипали от операции в клиниките, като се опитваха да му оправят белите дробове, сърцето, гръбначния стълб, жлезите... То се бе родило паралитик – последното звено от веригата на дядо-алкохолик и слабоумен баща, който сякаш на шега му бе дал името на библейския красавец Йосиф. Извадиха го от оковите на паралича, има надежда, че ще се удаде и в бъдеще, след още няколко операции, да оправят и гърба му. Но как да се оправи неговата тъпота? Неговата дива злоба и към възрастни, и към деца? Аз пробвах да го привлека в своя кръжок по рисуване и моделиране, но даже и безмълвните образи на хора предизвикваха у него припадъци на ярост, и той в мое отсъствие нарочно повреждаше платната, разбиваше гипсовите фигури. Само животните не будеха у него злоба. Като забелязах това, аз му възложих да се грижи за зайците, но един от тях той веднага опече на огъня. На моите нравоучения забил поглед в земята, облизвайки се, отговори: „Вкусно е.“

И даже след това аз все още се надявах на нещо: толкова голяма беше моята

самоувереност. Не исках да се предавам. Да си призная, че тук бяха нужни нечовешки нерви и търпение. Макар и само затова – към дългия списък на жертвите му да не се прибави още и полуделият му възпитател.

– Тръгвай! – изкряхах му, дърпайки го за ръката.

Вмъкнах Йосиф в кабинета на директора. Изражението на лицето ми е било достатъчно красноречиво, защото директорът сведе глава.

– В специалното! – изревах аз. – Измивам си ръцете!

– Да, да, добре, моля ви, само се успокойте – директорът ми подаде чаша с вода, която изпих на един дъх.

Възпитаникът, гледайки ни с откровено любопитство, малко се обезкуражи. Лицето му, което само злобата оживяваше, стана тъпо и жалко.

Тази нощ не ми беше до сън. Унижение, досада и съмнения не ми даваха покой. Възглавницата ми пареше и аз я преобръщах. В края на краищата започнах да виждам в тъмното и открих, че автоматичната ми писалка, която безуспешно търсех вече три дни, се търкаля под креслото и блести там като тайнствено око.

Разбрах, че никакви усилия не ще ми помогнат да заспя и намятайки халата си,

рязко натиснах превключвателя. Отидох в своята работилница. Гипсовите модели подозрително се бяха вперили в мен с пустите си очни кухни, разноцветни лица ме гледаха от платната. Тук имаше стотици скици, стотици лица и изражения, уловени на хартия, на платно, на лепени от глина; пластмасови, издялани от камък. Така аз пробвах да създам облик на учител, в когото децата биха повярвали от пръв поглед.

Но моят се получаваше или уродлив, или много красив, което в края на краищата не е толкова чудно. Понякога ми се струваше, че най-после късчето чудо е готово: този нос на картината е неговият, това чело е неговото. Но щом само ги съединях в портрет, моите надежди рухваха. Казвах си: не бъди магаре, ти си поставил задача по силите само на голям майстор... Не помагаше... Тогав започвах да хитрувам: Бедничкият ми, как не разбираш, че задачата е въобще неизпълнима. Такъв образ не може да има. Но тъй като хитрувах сам със себе си, то веднага си отговарях: той се появява във въображението ми. Защо да не мога да го пренеса на материала?

Гледах на последната си скица, още вчера ми се струваше почти удачна: част от лицето, устните и брадичката... но днес не можех да

не се запитам: а Йосиф би ли повярвал на тези устни?

Зората дойде като спасение. Обличайки се, твърдо си казах, че вчера постъпих правилно, че всъщност не можех да постъпя другояче, че нито един човек не можеше да изтрае Йосиф. Но вървейки по тясната пътека през градината към зданието на канцеларията, все пак съжалявах „гнусното“ момче. Аз знаех, че в специалното нямаше да бъде зле за Йосиф. Просто той над никого нямаше да може да издевателствува. Там няма непослушни деца, по-точно – там те стават послушни. Йосиф ще попадне при възпитател, когото той не ще може да подлуди. Срещу него ще бъдат нечовешки нерви и нечовешко търпение. Та нали неговият възпитател ще бъде същество с осем или девет сигнални системи, с органи на Висшия Контрол.

Никога не съм принадлежал към тези, които са ненавиждали или са се бояли от сихомите, тези свръххора, създадени в лаборатории. Виждал съм ги – не само по телевизора – великани и гении – с „прекрасни, волеви, изразителни лица на герои“, както писаха във вестниците. Твърде прекрасни, твърде волеви, твърде изразителни!

Над тях се е трудила цялата планета, всички ние: физиолози и химици, генетици и лекари, математици и инженери, най-добрите художници и скулптори, създали формите на носа, устните, скулите, веждите, челата, раменете... Природата никога не се е старала така за нас. Какво пък, така и трябва да бъде. Нека сега сихомите се отблагодарят на своите създатели, нека се потрудат за нас. Те могат даже да ни лекуват и оперират – тяхната колосална памет, тяхната бързина на мислене и реакция, техните точни и могъщи ръце ще направят това най-добре.

Но да им поверим възпитанието на нашите деца? На тези – най-трудните, лесно ранимите, сакатите?... Да, сихомът може, както и всеки човек, да прочете „Слепият музикант“. Той може да се ужаси от страданията на нещастния Квазимодо. Но както и всеки човек, ще прочете, ще се ужаси, ще се разчувствува и... ще забрави. Чуждата рана си остава чужда, чуждата болка – чужда. Така е даже и с обикновените смъртни, които лесно могат да се поставят на мястото на сакатия. А сихомът? Същество; което безболезнено настройва и пренастройва своя организъм? Та нали това е главното качество, което сме дали на сихома, за разлика от майката-природа, която ни е лишила от него. И точно то няма

да им позволи да почувствуват цялата сила на човешката безизходица.

Йосиф и директорът вече ме чакаха, но не на площадката за излитане, а в кабинета. Аз се стараех да не гледам очите на директора, които питаха: „...Нима ние сами не ще се справим с него?“

Директорът промърмори изпитателно:

– Е, какво пък, драги, щом сте решили окончателно...

– Окончателно – отрязах аз.

Той натисна бутона за повикване на гравиплана.

Тръгнахме към площадката за излитане. Йосиф изхлипа и нещо жално измърмори. Но след като разбра, че връщане няма да има, мърморенето престана да бъде жално. Различих неговата любима думичка „мръсници“.

* * *

След половин час, оставяйки след себе си почти седем хиляди километра, се приземихме на територията на специалния интернат за „мъчни“ деца. Посрещнаха ни две момченца, въпреки моите очаквания, две съвършено обикновени момченца: не някакви си вежливи многознайковци.

– Учителят сега е на първата спортна площадка – каза едното от тях и кимна към второто. – Той ще ви заведе.

– Казвам се Родик – кратко се представи то и веднага ни поведе по пътеката към хълма, гъсто обрасъл с храсталаци.

Ескалатор тук нямаше; като изминахме около половин километър, Йосиф седна на тревата и каза, че повече пеша няма да върви. Той, виждате ли, не бил камила. Аз пристъпих към него, но бях изпреварен от нашия водач. Той се наклони и зашепна на ухото на Йосиф.

– Не така. Тук какво ли само не опитваха... Под секрет ти казвам: Първо се поогледай кое как е...

Не бих казал, че с голямо желание Йосиф стана, но стана и заситни, държейки се по-близо до Родик и по-далече от мен. Но тъй като нашият водач крачеше бързо, то и Йосиф ускори крачка. Чак сега видях, че Родик леко накуцваше.

Храсталациите свършиха и започна гора. Над главите ни пееха птици така звънливо, както никога не пеят в градовете. Без да щем, ние се заслушахме, дори и Йосиф.

На края на гората срещнахме един висок мъж, вероятно това беше лесничеят. На рамото си носеше брадва и връзка колове.

– Здравейте – поздрави го Родик.

– Новак – кимна лесничеят към Йосиф.

Родик весело му намигна. Зад гърбовете ни прозвуча:

– Успех!

Гората незабелязано премина в парк. Все повече и повече пътечки, пейки, спортни площадки, басейни. Над каналите. висяха дъгообразни подвижни мостове.

Ние се спряхме на брега на канала. Срещу нас, на игрището, няколко момчета играеха баскетбол.

– А ето го и учителя – каза Родик.

Строен гигант в спортен костюм леко прескочи канала и се насочи към нас. Стъписах се от учудване. Работата не беше в това, че широчината на канала надминаваше осем метра – за всеки сихом това беше дребна работа – но на мен ми се стори... Да, стори ми се, че го познавам, че съм го виждал не един път. И неговата гъвкава фигура, и неговата походка, и че ми е познато всяко негово движение... Изведнъж банални мисли нахлуха в бедната ми глава: „Та това е прекрасно, „поразително“, „чудесно“...

Аз видях неговото лице, на което дори линиите на ноздрите биха убедили и най-гордия скулптор, че е бездарен. Разбрах трудността на своите опити да създам облика на учителя. Това не бе по силите на нито един художник от Земята. Все пак кой беше създателят му?

Но това беше именно той – учителят, създаден от моето въображение, стоеше пред мене и дори Йосиф, без да откъсне очи от него, изведнъж боязливо попита:

– А аз ще мога ли някога така да скачам?

– Ще можеш – каза учителят и противното момче веднага му повярва.

Тук нямах повече работа...“

Не искам да ви лъжа, но ми стана някак тъжно. В мое лице беше унижен не само художникът, не само възпитателят...

Аз се обърнах, промърморих нещо за сбогом и тръгнах обратно, а в главата ми като лъч проблясваше мисълта: кой все пак беше неговият създател? Кой беше създал този облик? Само един човек можеше да ми отговори...

– Оправихте ли се вече?

Повдигнах поглед. Пред мене стоеше лесничеят.

Той забеляза, че съм разстроен и меко попита:

– Не се вълнувайте, всичко ще бъде наред. Да не сте му баща?

– Учител – отговорих аз и усмивката му бавно изчезна.

– Нищо не може да се направи – каза той с някакво предизвикателство. – И нима е лошо, че човек може да стане по-силен от природата?

„Това не е лесничей“ – помислих си аз и попитах:

– Кой сте вие?

– Моята фамилия е Щаден.

– Онзи?

Той сви рамене:

– Да.

„Философът и математик Борис Щаден е един от създателите на сихомите, знаменит, прославен и т.н. Но какво прави тук? Може би?... А защо не?... Разбира се, така и трябва да бъде!“

Аз попитах:

– Учителят ваше създание ли е?

– Да, наистина – със зле прикрита гордост отговори той.

На мен ми се искаше да разкажа на Щаден за своите мъки и безуспешни опити. Но реших да мина без предисловие:

– Виждате ли, имам един въпрос. Ако не искате, ако е тайна, не отговаряйте... Кой е художникът и скулпторът, кой е създал неговия облик?

Той се засмя:

– Собствено, този сихом бе създаден не както другите. Та нали беше предназначен за необикновени цели? Започнах с посещение на различни училища за сакати деца. Дълго си изяснявах кое е най-заветното желание на слепото дете и узнах, че то иска да стане

художник и да рисува говореща гора. „Разказват, че тя е зелена – казва то, – а аз знам само как тя разговаря. Аз бих я нарисувал и говореща, и зелена.“ Сакатото мечтае да играе балет, глухото – да пише музика и да чуе гласа на майка си. Гърбавият иска да има фигурата на гимнастик... Аз разпитвах парализирани, най-различни уроди... Всеки си имаше своя мечта...

– Разбирам! – пророних аз. – И вие сте го създали по детските мечти!

Гледах към Щаден с възхищение. Той обърна поглед и отрицателно поклати глава.

– Това би било много просто. Вие забравяте за главното – сихомът е длъжен докрай да разбира тези деца...

Щаден помълча и припомняйки си нещо, въздъхна:

– Аз го направих и сакат, и сляп, и гърбав... Дадох му само мощен разум и детските желания, като първа програма. И той сам се създаде...

Игра за деца

Научно-фантастичен разказ

Уилям Тен

След като разносвачът на агенция „Експрес“ хлопна след себе си вратата, Сам Уебър реши да премести огромния сандък под единствената лампа, която осветяваше стаята. „Не знам нищо – му беше казал разносвачът, – не ги изпращаме ние. Задоволяваме се само да ги занесем на посочения адрес...“ Но все пак трябваше да съществува някакво разумно обяснение за тази пратка.

Със сумтене, сякаш предчувстваше нещо, Сам избута сандъка под лампата и изръмжа неприятно изненадан. Колетът се оказа особено тежък... интересно как разносвачът беше успял да донесе такъв товар чак до третия етаж?

Сам се изправи и разгледа със свити вежди картичката в крещящ тон, на която беше написано неговото име, адреса му и традиционното пожелание: „Щастлива Коледа, 2153 година“.

Шега ли бе това? Той не познаваше никого, който би могъл да се забавлява, като му изпрати картичка с дата двеста години напред. Сигурно някой шегаджия от колегите му, с които беше следвал право, иска по

такъв начин да му посочи вероятната епоха, през която според Уебър би получил първото си дело. Но даже и в този случай...

Погледнати по-отблизо, буквите изглеждаха странно изписани – с някакви зелени резки вместо чертички. А що се отнася до самата картичка, тя беше направена от лист злато.

Сам се заинтригува. Той махна етикета, разкъса тънкия материал, който бе употребен за опаков ка... и остана като закован на мястото си от удивление. После леко подсвирна и мъчително преглътна слюнката си.

Сандъкът нямаше видим капак, нито каквато и да е цепнатина по повърхността, никакви дръжки или изпъкнали места. Той представляваше твърдо кафяво тяло във формата на куб. Но Сам беше почувствувал, когато го преместваше, че нещо издрънча вътре.

Той хвана куба за ъглите и с големи усилия едва успя да го повдигне. Долната страна беше също така гладка, без цепнатина, както и останалите страни. Сам пусна куба и той падна с трясък на пода.

„Е, добре – каза си той философски. – Не е важен подаръкът, а принципът, според който е направен.“

* * *

Повечето подаръци, които беше получил, изискваха в отговор благодарствени писма. Особено за леля Меджи Сам трябваше да измисли нещо по-специално. Вратовръзките, които получи от нея, представляваха истински ужас в стила на кубистите. Но за тази Коледа той не ѝ изпрати даже една носна кърпичка. Беше похарчил и последния си цент, за да купи пръстен за Тина. Това не беше особено скъпо бижу, но може би тя щеше за разбере, че при неговите възможности...

Сам се обърна и се отправи към леглото си, което му служеше същевременно и за маса, и за стол. „Е, щом не искаш да се отвориш, твоя си работа!“ – каза той, като ритна ядосано големия сандък.

Ударът сякаш пречупи упорството на куба и го накара да се отвори. На горната му повърхност се появи цепнатина, която бързо се разшири. Сандъкът се разтвори, подобно на куфар, на две части, които легнаха на пода. Сам се удари по челото и отправи набързо молитва към всички богове, които знаеше. После се досети, че беше произнесъл думата „отвори“.

– Затвори се – каза той наслуки.

Сандъкът се затвори, действайки с лекотата и точността на добре смазана машина.

– Отвори се!

Сандъкът се отвори, без да чака да го молят.

„Ето, че успяхме“, си каза Сам и се наведе незабавно над куба, за да разгледа вътрешността му.

Там беше разположена необикновена плетеница от подразделения, съдържащи шишенца със синя течност, бурканчета с червен прах, прозрачни туби, пълни с различни пасты, оцветени в жълт, оранжев, зелен, виолетов и още много други цветове, които Сам не можеше да определи. На дъното се забелязваха седем сложни апарата. Те изглеждаха така, сякаш бяха монтирани по вдъхновението на някой радиолюбител. Там се намираше също и една книга.

Сам я взе и с изненада откри, че въпреки металните ѝ страници това беше най-леката книга от всички, които досега бе държал в ръцете си. Той седна на кревата и като въздъхна дълбоко, отвори първата ѝ страница.

– Уф! – се изтръгна от гърдите му, когато прочете следните редове, изписани със странно извъртени зелени букви:

„Направи си Човек“, модел № 3. Тази игра е предназначена само за деца от 11 – до 13 – годишна възраст. Апаратурата, значително по-сложна, отколкото при моделите № 1 и № 2, ще позволи на децата на тази възраст да изработят отлично действащи хора. Понесръчните деца ще могат да си направят бебета и манекени, показани и в предишните модели. Два апарата за разглобяване, наречени дезасамблатори, осигуряват многократното използване на материала, и то при максимална полза за детето. Както и в моделите № 1 и № 2, и тук е препоръчително разглобяването да се извършва с помощта на Контрольор. Всички помощни допълнителни и резервни части можете да получите от предприятието „Направи си Човек“, 928, Диагонално ниво, Глът Сити, Охайо. Запомнете: само с „Направи си Човек“ ще можете наистина да си направите човек!“

Сам затвори очи. Какво беше гледал снощи в киното? Някакъв изключителен филм. Картините бяха особени, но цветовете – чудесни. Колко ли получава режисьорът на седмица? А операторът?

Той отвори очи. Масивният силует на сандъка се открояваше все така по средата

на стаята, а в треперещата му ръка книгата беше разтворена на същата страница. „Само с „Направи си Човек“ ще можете наистина да си направите човек!“ Ако можеха небесата да се притекат на помощ на един невротизиран начинаещ юрист в този час на изпитания!

На следващата страница беше поместен каталог с цените на всички помощни и допълнителни резервни части. Тарифата за предмети като 1 литър хемоглобин и 3 грама сортирани ензими беше съответно един и петдесет и три четиридесет и пет. Най-долу на страницата беше поместена реклама за модел № 4. „Той ще ви осигури тръпки от вълнение при направата на първия ви жив Марсианец.“

Третата страница даваше съдържанието. Сам се улови за края на дюшека с ръка, плувнала в пот, и прочете:

Глави: I. Детска биохимическа градинка.

II. Направа на най-прости живи организми.

III. Манекени и задачите, които могат да изпълняват.

IV. Бебета и други малки същества.

V. Двойници за всякаква употреба. Как да дублирате себе си и своите приятели.

VI. Какво е необходимо за „Направи си Човек“.

VII. Сглобяването на човек.

VIII. Разглобяването на човек.

IX. Направа на нови форми на живот през вашето свободно време.

Сам хвърли книгата в сандъка и изтича пред огледалото. Лицето му беше същото; бяло като тебешир, но без съмнение не се бе изменило. Не се беше дублирал, не беше направил манекен за лично ползване, нито беше открил нови форми на живот през свободното си време. Всичко беше на мястото си, както обикновено.

Особено внимание той отдели на очите си, защото искаше погледът му да не издава какво се беше случило.

„Скъпа лелю Меджи, трескаво започна да пише Сам, получих вашите прекрасни вратовръзки. Те са най-хубавият подарък от всичко, което ми беше изпратено за Коледа. Съжалявам само, че...“

Съжалявам само, че не разполагам с друго, освен с живота си, за размяна. Кой ли би могъл да има такава развистена фантазия, за да си направи тази лоша, безвкусна шега? Лю Найт? Но безчувственият мозък на Лю би трябвало да е запазил все още някакво уважение към традицията на Коледа. А и той не притежаваше такова въображение, нито имаше достатъчно търпение, за да изпрати такъв подарък.

Тина? Тина притежаваше наистина вродена способност да усложнява и най-простите неща, и още – голямо изобилие от прелестни физически качества, с които природата я беше щедро надарила; в замяна на това почти я беше лишила от чувство за хумор.

Сам взе кожената си папка и я погали с пръсти. Стори му се, че повърхността ѝ все още беше напоена с парфюма на Тина, и светът отново се върна в границите на обективната реалност.

Погледът му падна върху металният етикет-честитка, който блестеше върху пода. Може би на гърба му стоеше името на подателя. Сам го грабна и го обърна.

Етикетът имаше гладка позлатена повърхност. Това беше наистина злато – Сам го познаваше добре, защото баща му беше бижутер. Голямата стойност на честитката изключваше вече хипотезата за шега. И, от друга страна, какъв би бил смисълът?

„Щастлива Коледа 2153 година.“ Докъде ли ще е стигнало човечеството след тези двеста години? Междувездните пътувания може би щяха да бъдат ежедневие и хората ще се домогват до нови цели... засега още немислими... Щяха ли да използват малки манекени, за да вършат работата на

машините и роботите? Щяха ли да конструират деца след...

Вероятно в сандъка имаше и друга картичка. Уебър се наведе и го разгледа. Погледът му попадна на голям сивкав буркан с надпис на едната страна; „Приготвяне на дехидратирани неврони. Само за направа на хора.“

Сам се отстри от сандъка и го изгледа строго:

– Затвори се!

Сандъкът изпълни заповедта. Уебър въздъхна с облекчение и реши да си легне.

Докато се събличаше, той съжали, че е забравил да попита разносвача за името на фирмата. Това би му помогнало за се добере до източника на този неподходящ подарък.

„В края на краищата, каза си той, като заспиваше, важен е не толкова подаръкът, колкото принципът. Щастлива Коледа за мен!“

* * *

Когато Лю Найт влезе в кантората с редовния си поздрав „Здравейте, момчета!“, Сам очакваше вече първия намек. Лю не можеше да крие дълго веселото си настроение. Но ето че той се задълбочи в четенето на „Допълнение към законодателството на щата Ню Йорк“ и не се откъсна от него през цялата сутрин.

Останалите петима млади адвокати в общата кантора изглеждаха или много отегчени, или много заети, за да занимават мислите си с „Направи си Човек“. Сам не забеляза никакви прикрити усмивки, не почувствува ничий потаен поглед, нито чу някакъв провокиращ въпрос.

Тина се появи точно в десет часа. Тя бе облечена така, че да подчертае предизвикателните форми на тялото си.

Всеки ѝ отговори според функциите на жлезите си с вътрешна секреция – кой с възторжен поглед, кой с многозначително намигване, кой само с кимване. Лю Найт ѝ намигна многозначително. Сам Уебър ѝ се усмихна с възхищение. Тина забеляза всичко и прецени ситуацията, като си оправяше косата. След като размисли за минута, тя се наведе демонстративно над работната маса на Лю Найт и го попита каква работа ще ѝ даде за сутринта.

Ядосан, Сам потъна в четенето на една юридическа книга. Формално Тина беше наета общо от седмината адвокати като секретарка, телефонистка и администраторка. На практика ежедневната ѝ работа се състоеше в писането на машина по два плика на ден и понякога на писмата, които трябваше да се поставят в тях. Веднъж седмично се появяваше някаква малко

скупна преписка, която обаче не изискваше особени познания. Всичко това позволяваше на Тина да поддържа в първото чекмедже на бюрото си богата библиотека от модни списания, а в другите две – цял арсенал от козметични средства. Тя прекарваше една трета от деня в женската тоалетна, където обсъждаше със секретарките от другите кантори цените на чорапите и другите женски принадлежности. Останалите две трети от деня тя жертвуваше на този от работодателите си, който се показваше най-галантен при нейното пристигане.

Заплатата ѝ беше малка, но в замяна на това животът ѝ запълнен.

Точно преди обед тя донесе, колкото се може по-флегматично, сутрешната поща.

– Мисля, че днес не сме много заети, мистър Уебър... – започна Тина.

– Не сте познали, мис Хил – отговори ѝ Сам с груба рязкост, която според него отиваше много на външността му. – Чаках да свършите със светските си задължения, за да ви помоля да посветите няколко от скъпоценните си минути на тези земни неща, които понякога се наричат работа.

Тя се показва изненадана като коте, което ненадейно бяха изгонили от възглавничката му.

– Но... нали днес не е понеделник? „Съмърсет и Оджек“ ви изпращат материали само в понеделник.

Сам се намръщи, секретарката му припомни, че без фактическата работа, която му осигуряваше веднъж седмично фирмата „Съмърсет и Оджек“, той би бил адвокат само по име или пък по самочувствие.

– Трябва да ви продиктувам едно писмо, мис Хил – отговори той със строг тон. – Когато подготвите всичко необходимо, можем за започнем.

Тина се върна веднага, като развяваше развълнувано косата си, със стенографския си бележник и няколко молива.

– Започнете, както обикновено, с датата – диктува Сам. – Адрес: Търговска палата, Глънт Сити, Охайо. Господа, имам честта да ви помоля, ако обичате, да ме осведомите дали фигурира в регистрите ви фирма „Направи си Човек“ или друга с някое подобно название. Бих желал също да зная дали фирма с гореспоменатото или друго название е изявила наскоро желание да се присъедини към вашата община. Позволявам си да ви поискам неофициално това сведение по поръчка на един клиент, който се интересува от производството на фирмата и който е загубил адреса ѝ. Подпис и после пост скриптур: моят клиент се интересува

също за търговските предприятия на една улица, известна под името Диагонално авеню или Диагонално ниво. Ще ви бъда безкрайно благодарен за всички сведения, които бихте могли за ми изпратите за тази улица, а също и за предприятията, които се намират сега там.

Тина премигна няколко пъти и после разтвори широко големите си сини очи и погледна към Уебър.

– О, Сам – възкликна тя, забравяйки, официалното му държание, което той се мъчеше да наложи.

– О, Сам, вие имате нов клиент! Толкова съм щастлива! Той изглеждаше малко зловещ, но се държеше така изискано, че...

– Кой? Кой изглеждаше зловещ?

– Новият ви клиент.

Сам имаше неприятното чувство, че тя за малко не добави: „Глупчо такъв!“

– Когато пристигна тази сутрин, видях един много висок възрастен човек, облечен в дълго палто, който разговаряше с момчето от асансьора. То се обърна към мене и каза: „Ето секретарката на мистър Уебър. Тя може да ви каже всичко, което бихте искали да знаете.“ После ми смигна, нещо, което не беше подходящо в момента. Тогава старецът ме погледна с очи, които ме пронизаха, и си тръгна, като промърмори: „Разложени

личности, хищници! Нито един нормален, нито един уравновесен!“ Това според мене не беше много учтиво от негова страна: Все пак трябва да го знаете, ако той ви стане клиент. – Тя се облегна на стола си и пое отново дъх.

Високи старци със зловещ вид; облечени в черни мантии, се опитваха да научат нещо за него от момчето в асансьора? Сигурно не беше по служебни въпроси. Но Сам не беше замесен в нищо. Дали пък това посещение не е свързано със странния му подарък за Коледа? Хъм? Трябваше да помисли.

– ...любимата ми леля, разбирате ли – беше започнала да обяснява Тина, – която пристигна така неочаквано...

Младото момиче се опитваше да му обясни защо не можа да прекара с него Бъдни вечер, както му беше обещала. Когато се наведе над него, Сам изведнъж почувствува прилив на нежност към нея.

– Не се безпокойте – каза й той. – Знам, че не можете да постъпите по друг начин. Бях малко разочарован, когато ми телефонирахте, но повече не мисля за това. – Сам никога не беше в състояние да се сърди на такова хубаво момиче. – А ако обядваме заедно?

– Да обядваме? – в гласа й веднага се появиха нотки на безпокойство. – Обещах

вече на мистър Лю, но съм сигурна, че той няма да се сърди, ако дойдете и вие.

– Чудесно, да вървим.!

Ред беше и на Лю да глътне един горчив хап.

* * *

Както предположи Сам, Лю Найт прие твърде зле перспективата за съвместен приятелски обед вместо интимната среща с Тина. Но за съжаление Лю притежаваше безспорно дарба за говори надълго и нашироко за десет различни неща – за делото, което му беше възложено в момента, за хонорара, който смяташе да вземе от него, а също и за репутацията, която би получил, ако го спечели. След един-два безуспешни опита да вмъкне в разговора няколко думи за едно интересно завещание, което оформяше за фирмата „Съмърсет и Оужек“, Сам беше принуден да се откаже от състезанието и да се отдаде на неопределени размишления. Веднага Лю изостави темата за делото „Розентал срещу Розентал“ и се впусна в по-интимен диалог с Тина.

Навън снегът се превръщаше в киша. Повечето от магазините бяха украсили блестящо витрините си за празниците. На една от тях Сами забеляза детски игри-конструктори, обкичени с елхови клонки и изкуствен сняг: „Направи си радио“, „Направи

си небостъргач“, „Направи си самолет“. Но... „Само с помощта на „Направи си Човек“ ще можете...“, припомни си той, и каза внезапно:

– Аз си отивам. В момента се сетих за една неотложна работа. Ако има нещо ново, телефонирайте ми у дома.

„Оставям свободно поле за действие на Лю“, помисли си с горчивина Сам в метрото. Жестоката истина го караше да си признае, че всъщност няма никакво значение дали ще бъде с тях или ще липсва. Още в Юридическия факултет бяха свикнали да наричат Лю Найт прелъстител. От деня, в който Лю забеляза, че субстанцията, която изпълваше роклите на Тина, има идеални пропорции, шансовете на Сам станаха не по-големи от тези на един обикновен железен лост да пробие блиндираните врати на Форт Нокс.

Днес Тина не носеше пръстена, който ѝ беше подарил. Обаче на малкия пръст на дясната ѝ ръка блестеше тънка златна халка, съвсем семпла на вид. „Съществува някакъв чар, философствуваше си Сам. Едни го имат, други не. Аз лично не го притежавам.“

Все пак би прекарал дяволски приятно с Тина, ако го притежаваше!

Когато отвори вратата на квартирата си, гледката на разхвърляното легло недвусмислено му подсказа, че стаята не

беше почиствана. Досега това не се беше случвало. Но нищо чудно! Никога той не бе заключвал вратата. Чистачката сигурно е решила, че иска да не го безпокоят.

А може би наистина бе искал това.

* * *

Вратовръзките на леля Меджи, метнати върху леглото, предизвикателно излагаха ярките си цветове. Той ги прибра в гардероба, като отмести шапката и палтото си. После отиде до умивалника и си изми ръцете. След това се обърна.

Точно така. Огромният куб, който досега се намираше в края на полезрението му, изведнъж се изправи пред него с цялата си грамадна маса. Значи не е било сън! А също и забравимата колекция от асортименти, която се намираше вътре в сандъка!

– Отвори се! – заповяда той и кубът се отвори.

Книгата, разтворена все още на металната страница със съдържанието, лежеше на дъното. Една част от нея беше попаднала в кухнята на странен апарат. Сам взе с леко трепереща ръка и двата предмета. Издърпа книгата от апарата и го разгледа внимателно. Последният се състоеше предимно от особен вид окуляри, закрепени на една бобина и система от тръби. Всичко беше поставено върху плоска зелена пластинка. Сам обърна

апарата. Отдолу имаше надпис със същите приличащи на чертички букви, каквито бяха употребени и в книгата: „Комбиниран електронен микроскоп със статив“.

Той го сложи много внимателно на пода. След това извади един по един останалите предмети, като започна с „Биокалибратор малък формат“ и завърши с „Моментален витализатор“. После нареди акуратно в пет разноцветни редици шишенцата с лимфа и бурканчетата, в които се намираше основната тъкан на човешкото тяло. Подразделенията на сандъка бяха пълни с невероятно тънки нагънати листове. При леко докосване всеки един от тях се превръщаше в триизмерни модели за човешки органи. Техните размери и форми се изменяха с разтягането на отделни части от повърхността им. Нямаше съмнение, че това бяха калъпите за частите на тялото.

Сам имаше на разположение цял асортимент от тях. Ако тази игра беше направена върху някаква научна основа, то съдържанието на сандъка би представлявало огромна ценност. Или можеше да послужи поне за реклама. Все пак трябваше да има някакъв смисъл.

Но при условие, че бе изградена на научна основа...

Сам се отпусна върху леглото и отвори книгата на глава „Детска биохимическа градина“.

* * *

В девет часа вечерта той се наведе над комбинирания електронен микроскоп със статив и започна да отпушва няколко малки бутилки. В девет и четиридесет и седем Сам Уебър направи първия си прост жив организъм.

Не беше особено трудно, ако се сравняваше с първата глава на Библията. Просто на просто във видимото поле на микроскопа се появи малко кафяво телце, което бавно изяде парченце соленка „бретцел“, изхвърли няколко спори и след двадесет минути прекрати съществуването си. Но Сам беше успял. Той беше създал специфична форма на живот, която се хранеше със съставките на точно определена соленка и не можеше да оживее никъде другаде.

Уебър отиде да вечеря с твърдото решение да се напие. Но още след първата глътка алкохол се почувствува отново жертва на „божествения гений-сътворител“ и побърза да се върне в стаята..

Възторгът, който беше изпитал след създаването на първото кафяво телце, не се възвърна повече тази вечер. Все пак той

успя да получи огромна белтъчна молекула и цяла серия вируси.

На сутринта Сам телефонира в кантората от малката закувалня на ъгъла.

– Ще си бъда в къщи през целия ден – каза той на Тина.

Тези думи събудиха нейното любопитство, както и това на Лю, който взе слушалката:

– Хей, малкият, местна клиентела ли ще събираш? Кид Блекстоун остана с много малко помощници за делата си. На помощ му се отправят две бързи линейки.

– Добре – отговори Сам, – ще се разбере с него, когато ми се обади.

Краят на седмицата беше близо и затова реши да не ходи в кантората и на следващия ден. Фактически нямаше работа преди понеделник, когато „Съмърсет и Оджек“ щяха да пуснат единственото яйце в полога му.

Преди да се върне в стаята си, Сам си купи последното издание на един учебник по бактериология. Беше му забавно да създава и доусъвършенствува едноклетъчни организми, чието място в класификацията беше оспорвано от съвременните учени. Упътването за употреба на конструктора „Направи си Човек“ даваше само няколко примера едновременно с основните правила, но благодарение на описанията в учебника по бактериология Сам стана господар на

„света в мидена черупка“, както обикновено се казваше.

Изразът обаче му подсказа идеята и той да направи няколко миди. Черупките им не станаха особено твърди и Сам не се реши да ги вкуси, но нямаше съмнение, че беше получил миди с две черупки. Ако можеше да усъвършенствува технологията си, той направо би решил проблема си за прехраната.

Ръководството не беше трудно за разбиране. То беше богато илюстрирано с картини, които приемаха пространствена форма, когато се отвореше страницата на тях. Много малко неща се смятаха за вече известни понятия. Простите примери биваха придружени с все по-задълбочени обяснения. Само някои напътствия оставаха понякога неясни: „Този метод се използва при фанфофлинкните играчки. Когато зъбите са йокеклирани или демортонирани, спомнете си за скромната роля на Бактериум цианогенум. Ако имате вече в къщи рубикуларен манекен, можете да прескочите главата за манекените.“

Когато след кратко претърсване сред новите предмети, които задръстиха апартамента му, Сам се увери, че няма рубикуларен манекен, реши че може да прегледа главата за манекените. Вече беше

успял да преодолее неприятното чувство, че е баща, който си играе с електрическото влакче на синчето си. Това, което беше създал досега, би надминало мечтите и на най-известните биолози от следващото поколение. Пред него се откриваше огромно поле за действие. Какви ли проблеми не би разрешил отсега нататък?

„Не забравяйте никога, че манекените са предназначени за една-единствена операция (ще се постарая да го запомня, каза си Сам). Каквито и да бъдат: манекени-санитари, манекени-шивачи, манекени-печатари или даже суневитарни манекени, те винаги са предвидени за извършването на само една-единствена операция. Ако направите манекен, способен на повече от една дейност, ще извършите тежко престъпление, което се наказва с публично мъррене.“

За да направите манекен...“

Това беше вече трудно.

Три пъти Сам разваляше чудовищата, които се получаваха, и започваше отново. Чак в неделя следобед манекенът стана готов, и то не напълно...

Поради грешка в дозирането той имаше дълги ръце, едната даже малко по-дълга от другата, лице без черти и туловище за тяло. Нямаше крака, нито очи или уши. Лежеше върху леглото на Сам и издаваше дрезгави

звуци през кръглата червена дупка, която имаше вместо уста. Тя трябваше да му служи за приемане на храната и едновременно за изхвърляне на отпадъчните продукти. Манекенът описваше бавни кръгове с дългите си ръце, предназначени за някоя съвсем проста операция, която още не беше измислена.

Разглеждайки творението си, Сам реши, че животът не може за изглежда така отвратително.

Трябваше да го разглоби. Обаче дължината на манекена – деветдесет сантиметра от върха на пръстите на ръцете до твърдата основа на конусообразното му тяло – изключваше възможността да използва малкия дезасамблатор. С този апарат Сам си беше послужил при раздробяването на мидите и другите дребни организми на съставните им части. Върху големия дезасамблатор обаче беше залепен яркочълт етикет: „Да не се използва без прякото наблюдение на Контрольор. Употребете формула А76 или предизвикайте неустойчивост на творението си.“

„Формула А76“ имаше същия смисъл за Сам, както и определението „суневиарен манекен“, но той се надяваше, че творението му е вече достатъчно неустойчиво. Трябваше да се справи и без помощта на Контрольора.

Големият дезасамблатор би трябвало да работи на същия принцип както малкия.

Той закрепил апарата за леглото и нагласил фокуса. После дръпнал лоста, вграден в гладката долна повърхност.

След пет минути манекенът се превърнал в лепкава маса, разлята върху леглото му.

Големият дезасамблатор изискваше непременно присъствието на Контрольора – Сам се убедил напълно в това, докато почиствал стаята си. Той събра, доколкото бе възможно, съставните части на безкракото си създание, въпреки че реши да не използва отново играта през следващите петдесет години. Нямахше да има вече нужда и от дезасамблатора. Щеше да бъде по-малко неприятно за гледане, ако беше наблъскал всичко в машинка за мелене на месо и я пуснеше в действие. Като затвори след себе си вратата с твърдото намерение да отиде да се почерпи, Сам си обеща да си купи на другата сутрин нови чаршафи. Тази нощ трябваше да спи на пода.

Затънал до уши в документацията на „Съмърсет и Оджек“, Сам усещаше любопитните погледи, които Тина и Лю Найт хвърляха към него. „Ако някога узнаеха“, каза си той, тържествувайки вътрешно. Сигурно Тина би се възхитила: „Чудессс-но!“, а Лю би

подхвърлил: „Сега пък си играеш на Франкенщайн.“

– Е, малкият – каза Найт, като седна на края на бюрото му, – май увеличаваш почивните дни през седмицата, ако не се лъжа.

Сам си запуши мислено ушите.

– Започнал съм да пиша книга.

– Юридическа? „Банкрутът“ от Сам Уебър.

– Не, книга за младежта. „Лю Найт, селският идиот“.

– Това няма да се разпродаде. Липсва динамизъм в заглавието. Между впрочем Тина ми каза, че си запланувал нещо за Нова година и че не ще имаш нищо против, ако тя празнува с мене. Аз мисля същото, но да не би да греша? Вече успях да запазя куверти в „Сигал“, където тълпата е по-малобройна, отколкото в заведенията за самообслужване.

– Правете каквото искате.

– Добре – каза Найт, като си тръгна. – Фактически аз спечелих този процес. Бога ми, получих един от най-добрите хонорари. Благодаря за любезността ти.

Разнасяйки пощата, Тина на свой ред се загрижи да узнае дали той е съгласен с новия ѝ ангажимент. Сам я увери, че не трябва да се безпокои. Къде ли е прекарал последните дни? Бил много, много зает. Нещо съвсем ново и особено важно.

Тя сведе очи към него, когато той преглеждаше пощата си: предложения за покупка на occasion на коли с уверение, че те не са минали повече от 400000 км; любезни писъмца, с които му напомняха, че му остава да плати още половината такса за последната година в Юридическия факултет, като същевременно се интересуваха кога възнамерява да погаси дълга си.

Накрая попадна на едно писмо, което не беше нито фактура, нито реклама. Сам изгуби моментално всякакъв интерес към монотонната поредица от молби, които бяха ежедневният му жребий, щом погледът му падна върху пощенския печат „Глът Сити. Охайо“.

„Уважаеми господине,

В момента у нас, в Глът Сити, не съществува никаква фирма, чието название да прилича по някакъв начин на „Направи си Човек“. Ние не знаем също някое предприятие от подобен род да е изявило намерение да се присъедини към нашата малка община. Нямаме и никакво авеню, което да се нарича Диагонално. Нашите улици по посока север-юг носят имената на индиански племена, а тази на изток-запад – номера, кратни на пет.

Глът Сити е чисто жилищно градче и ние бихме желали то да си остане такова.

Единствено малки търговски предприятия и заведения за обществени услуги са получили разрешение да се настанят в града. Ако имате желание да си построите къща в Глът Сити и можете да представите доказателства, че дедите ви по майчина и по бащина страна са били бели, християни и англосаксонци по произход чак до петнадесето коляно назад, ще се радваме да ви изпратим допълнителни сведения.

Томас Х. Плантагенет, кмет“

Сега всичко стана съвсем ясно. Сам не можеше да получи никакви материали за допълване на шишенцата и бурканчетата даже и срещу заплащане. Тогава трябваше да ги икономисва, за да ги запази колкото е възможно по-дълго! И преди всичко, никаква употреба на дезасамблатора.

Дали някога, когато Глът Сити се превърне в крупен индустриален център въпреки нежеланието на сегашните му ограничени жители, фирмата „Направи си Човек“ ще построи там заводите си? Тази пратка не се ли беше изгубила по неизвестните пътища на бъдещето, на един свят с $n+1$ измерения, за да попадне в пространствено-временния континуум на човечеството? Двата свята би трябвало да имат общ произход, иначе как да се обясни

фактът, че упътването беше написано на английски? Какво значение имаше обстоятелството – добро или лошо, – че получателят ѝ стана именно той, Сам Уебър.

Тина го попита за нещо. Сам се изтръгна от неоформените си разсъждения и погледна към фигурата ѝ, която беше чудесно оформена.

– Ако все още искате да прекарам с вас Нова година, мога да кажа на Лю, че майка ми очаква нов пристъп на болестта си и следователно трябва да остана в къщи. Мисля, че след това той ще ви отстъпи евтино резервираната си маса в „Сигал“.

– Благодаря ви много, Тина, но честна дума, не разполагам в момента с много пари. Все пак вие с Лю сте по-подходяща двойка.

Никога Лю Найт не би постъпил така. Той стъпкваше другите с безгрижно удоволствие. Но явно, на Тина се харесваше повече човек като Лю.

Преди Лю да се беше заинтересувал от Тина, Сам нямаше конкуренти. Не се отнасяше само до по-добрия професионален успех или до парите. Просто Лю бе решил, че иска Тина. И я бе получил.

Неприятна констатация. Тина не беше нищо особено. Тя не притежаваше нито културата, нито интелекта на Сам. Но тя го привличаше. Беше му приятно да бъде с нея.

Тя беше жената, която желаше. Той не се замисляше дали това ще свърши добре или зле и имаше ли разумни предпоставки за отношенията им.

Сам продължаваше да мисли по този въпрос и вечерта, когато прелистваше страниците на главата „Как да дублираме себе си и приятелите си.“ Би било интересно да направи дубльорка на Тина.

„Една за мене и една за Лю.“

Оставаше налице ужасната перспектива да допусне някоя грешка. Той се уплаши от представата за една физически асиметрична Тина, която би се влачила с накуцване цял живот край него, защото не би имал смелост да прекрати съществуването ѝ. После прочете в книгата едно предупреждение:

„Макар че изкуственият ви двойник ще ви прилича до най-малката подробност, той няма да е достигнал зрелостта си с постепенно развитие, както вие, той няма да има същото душевно равновесие, много по-трудно ще се справя с неочакваните ситуации и ще изпада по-често в невротични състояния. Само професионален карнуликатор, като използва прецизна апаратура, може да направи точно копие на човешка личност. Вашият двойник ще може да живее и даже да се размножава, но никога

няма да бъде приет за пълноценен и отговорен член на обществото.“

Въпреки всичко това, Сам можеше да опита късмета си. Ако Тина излезеше малко по-неуравновесена, това едва ли би се забелязвало. Даже така тя би била по-предпочитана.

Някой почука на вратата. Сам отвори, прикривайки с тялото си сандъка. Беше хазайката му.

– Вашата стая беше заключена през цялата минала седмица, мистър Уебър. Затова прислужничката не я е почистила. Мислехме, че не искате да влиза никой вътре.

– Да – той излезе в коридора и затвори след себе си вратата. – Стоях у дома, защото имах да върша важна юридическа работа.

– О-о!

Сам почувства особено силно любопитство в този възглас и смени темата.

– Защо сте се докарали така, мисис Липанти? Сигурно ще празнувате Нова година.

Леко смутена, тя поглади черната си рокля с волани.

– О, да. Сестра ми и мъжът ѝ пристигнаха днес от Спрингфийлд и решихме да празнуваме заедно. За нещастие младото момиче, което трябваше да гледа бебето им,

току-що се обади и каза; че няма да дойде, защото не се чувства добре. Затова празнуването ни пропада, освен ако не се намери някой, който да я замести...

Тя млъкна, защото ѝ стана неудобно, че е изказала такава молба.

Е какво, в края на краищата той нямаше какво да прави тази вечер. Освен това тя се бе показала изключително разбрана, когато

се налагаше да си послужи с наивното извинение: „Разбира се, ще ви платя наема след ден-два.“ Но защо винаги когато някой от трите милиарда жители на земното кълбо изпаднеше в затруднено положение, непременно трябваше да прехвърли грижите си върху гърба на Сам Уебър?

(Следва)

Игра за деца

Научно-фантастичен разказ

Уилям Тен

(Продължение от миналия брой)

После той си спомни за глава четвърта от книгата, където се говореше за бебета и другите малки същества. Когато развали манекена, той си беше служил с книгата само за да се упражнява умът. Не се чувствуваше така смел, че да рискува допускането на някоя чудовищна грешка при направата на малко дете. Но дублирането по начало не беше толкова трудна операция.

По никакъв начин той на искаше да си послужи с дезасамблатора, за да унищожи детето. Съществуваха много други начини, за да се отърве от нежелателното му присъствие, особено в такъв голям град, и то през безлунна нощ. Все щеше да измисли нещо.

– С удоволствие ще гледам детето през тези няколко часа.

Сам бързо пресече коридора, за да избегне учтивите ѝ възражения.

– Не, не ми благодарете, мисис Липанти. Нямам какво да правя тази вечер. Ще ви услуга с удоволствие.

В апартамента на собственичката, сестра ѝ, която се притесняваше, с тревога му даде напътствията си. Той я изпрати до вратата с успокоителни думи.

Преди да излязат, мисис Липанти се спря и се обърна към Сам.

– Казах ли ви за човека, който ви търси днес следобед?

– Пак ли? Висок старец с дълго черно палто.

– Който ме разгледа с ужасен поглед, като говореше със стиснати зъби. Познавате ли го?

– Не точно. Какво искаше?

– Попита ме дали някакъв си Сам Уевър, юрист, живее тук и е прекарал по-голямата част от седмицата, която измина, в стаята си. Отговорих му, че един от наемателите ми се казва Сам Уебър (името ви беше Сам нали?) и отговаря на описанието му, а въпросният Уевър се премести оттук преди година. Той ме изгледа и после добави: „Уевър, Уебър, може би са допуснали грешка“. След това си тръгна, без да каже поне едно „довиждане“ или „извинете“. Не бих го нарекла възпитан човек.

* * *

Унесен в мислите си, Сам се върна при детето. Странно, колко точна представа бе получил за този човек. Може би това се дължеше на факта, че двете жени, които го бяха срещнали, му го описаха много подробно. Той им беше направил силно и, ако се вярваше на думите им, направо поразяващо впечатление.

На беше възможна никаква грешка. Старецът е търсел именно него. Това се доказваше и от обстоятелството, че знаеше за отпуската, която си беше разрешил през миналата седмица. Изглежда, че не искаше да се срещне със Сам, преди да е установил точно самоличността му. Този начин на действие бе характерен за един юрист.

Сам Уебър беше уверен, че в дъното на всичко това се намира играта „Направи си Човек“. Тази тайнствена анкета беше започнала точно след като получи подаръка от 2153 година.

Но не можеше да предприеме нещо, докато човекът с дългото палто не се обърнесе лично към него.

Сам се качи до горния етаж, където живееше, за да вземе малкия формат биокалибратор, предназначен за деца.

Когато се върна, той сложи на леглото упътването и включи апарата на пълна

мощност. Детето радостно гугукаше, докато Сам бавно прокарваше по пълничкото му телце биокалибратора, а в същото време една лента се развиваше и нанасяше според упътването цялостно и детайлно описание на физиологията му.

Наистина получиха се данни до най-малките подробности. Сам просто онемя, когато разгледа увеличената проекция на записа, който даваше толкова информация за детето, че всеки педиатър, за да я има, би заложил две трети от безсмъртната си душа – капацитет на щитовидната жлеза, качеството на хромозомите, на съдържанието на мозъка. – Всички данни бяха класифицирани, разпределени по параграфи и параграфчета за по-голямо улеснение при процеса на конструирането. Бяха показани: коефициентът на разширение на черепа, даден в минути за следващите десет часа, скорост на трансформацията на основната тъкан, сравнителни изменения на хормоналната секреция при движение и при покой. Всичко това представляваше всъщност истински план за действие, който раздробяваше бебето на съставните му части.

Сам остави детето да разглежда с учудване пъпа си и изтича догоре. Като се ръководеше от металната лента, той

моделира вътрешните органи до нужните размери. След това, работейки със същото вдъхновение, започна да оформя детето.

Той се учуди на лекотата, с която твореше. Очевидно сръчността се добиваше в процеса на играта. Манекенът му се удаде много по-трудно за моделиране. Сега, при дублирането, работата беше значително опростена – стигаше само да се ръководи от информацията на регистрационната лента.

Детето се оформяше пред очите му. То стана готово точно час и половина, след като Сам взе предварителните измервания. Оставаше само да бъде съживено.

Сега творецът се замисли. Отблъскващата перспектива да си послужи с дезасемблатора, както при манекена, го забави за миг, но той преодоля тази слабост. Най-напред трябваше да провери дали е извършил прецизно работата си. Ако детето можеше да диша, тогава много неща биха станали възможни. От друга страна, не можеше да го задържа повече безжизнено, без да рискува да развали сътвореното и материалите, които бе използвал.

Сам включи витализатора.

Детето потрепери и изпусна тих, сподавен продължителен вик. Сам отстъпи една крачка, за да съзерцава създанието си. Беше станал баща в известен смисъл. Въпреки

неестествения характер на тази родствена връзка той се чувствуваше напълно горд. Пред него лежеше чудесно малко същество, закръглено и прашящо от здраве.

– Направих добро копие – каза си той радостно.

Всичко беше изпълнено отлично, до най-малките подробности. Същите бузи, същите коси, същите очи... Все пак... Сам се наведе над детето. Би се заклел, че първото беше русо. А другото, което лежеше пред него, беше кестеняво и косите му видимо потъмняваха пред очите му.

Сам взе в едната ръка бебето, а в другата биокалибратора.

Като слезе на долния етаж, той сложи двете бебета едно на друго на леглото. Едното беше русо, другото, дублираното – кестеняво.

Биокалибраторът откри и други разлики. Двойникът имаше леко ускорен пулс. Червените кръвни телца бяха малко по-малобройни. Умственият капацитет беше по-висок, макар че съдържанието на мозъка беше същото. Секрециите на адреналин и жлъчка се различаваха напълно.

Несъмнено това беше резултат от някаква грешка. Детето можеше да бъде по-добро или по-лошо от оригинала, но той не бе успял да направи точно копие. Нямахме как да

разбере дали неговото бебе щеше да е способно да израсне като истински възрастен човек.

Защо? Той беше следвал стриктно инструкциите, сверявайки непрекъснато лентата на биокалибратора. И ето какъв резултат се получи! Дали не бе чакал много, преди да включи витализатора? Или се дължеше на недостатъчна сръчност.

Беше почти полунощ, както деликатно му напомни часовникът, когато го погледна. Трябваше да направи всичко необходимо, за да скрие издайническите следи преди завръщането на сестрите Липанти. Сам прецени набързо положението.

Той се качи горе и се върна след малко, като носеше със себе си една стара покривка и картонена кутия. Зави детето и го сложи в кутията, радвайки се, че навън температурата се бе покачила.

Бебето издаде няколко гугукания, сякаш предчувствуваше какво приключение го очаква. Оригиналът върху леглото му отговори със същите звуци. Сам се измъкна тихо на улицата.

Пийнали мъже и жени се клатушкаха върху несигурните си крака и свиреха с малки тромпети. Минувачите са поздравяваха взаимно по случай Новата година, а в това време Сам прекосяваше с

бързи крачки няколко блока от къщи. Накрая, завивайки наляво, той забеляза надписа: „Градски приют за намерени деца“. Над една странична врата се забелязваше светлина. Сам се скри в сянката на дърветата на една алея: в главата му се роди нова идея. После извади молив от джоба си и написа със съвсем дребни букви отстрани на кутията: „Моля ви, погрижете са за малкото ми детенце. Не съм омъжена“.

След това сложи кутията на прага на вратата и задържа ръката си върху звънеца, докато не се чуха стъпки отвътре. Бързо пресече улицата и успя да се скрие, когато сестрата отвори вратата.

Чак след като се върна в къщи, Сам се сети за пъпа. Спря се и се опита да си припомни как изглеждаше тялото на бебето. Не, нямаше съмнение, той беше направил малкото момиченце без пъп. Коремчето му беше съвсем гладко. Така става, когато се бърза при работа. Лошо, много лошо!

В Приюта за намерени деца сигурно ще останат поразени, когато развият бебето. Как ли ще си обяснят аномалията?

Сам се удари по челото. „Аз и Микеланджело! Той прибавя допълнително един пъп, а аз го забравих!“

С изключение на няколко възклицания, прекъсвани на интервали, на втория ден от

Новата година в кантората беше особено тихо.

Сам довършваше последните страници на интересната си книга, когато усети, че наблизко до бюрото му са застанали неловко двама души. Със съжаление откъсна очи от главата „Направа на форми на живот през свободното ви време“, която беше невероятно интересна.

Тина и Лю Найт.

Сам забеляза, че нито единият, нито другият не се бяха доближили до бюрото му. Тина носеше на безименния пръст на лявата си ръка тънката халка, която беше получила като подарък за Коледа. Лю се опитваше да изглежда непринудено, но това не му се отдаваше лесно.

– О, Сам. Снощи Лю... Сам, ние бихме искали вие да сте първият... Аз бях толкова изненадана, повярвайте ми! Наистина за малко... Естествено ние мислехме, че няма да е лесно да... Сам, ние ще... тоест, имаме намерение...

– ...да се оженим – довърши Лю на един дъх.

За първи път, откакто Сам го познаваше, Лю изглеждаше несигурен и нащрек, като че ли току-що бе открил малко паяче в портокалови си сок на закуска.

– Ако знаете само как ми направи предложението, щяхте да се възхитите – изливаше чувствата си Тина. – Той започна обяснението си по съвсем заобиколен начин, и то с такава стеснителност! По-късно му признах, че по едно време си мислех дали не говори за съвсем друго нещо. Толкова се измъчих, докато те разбера, нали, мили?

– Е? Как? Да, наистина ти беше трудно да ме разбереш. – Лю изглежда съперника си: – Не си много изненадан?

– Ни най-малко. Вие сте толкова подходяща двойка! Аз от началото разбрах, че сте родени един за друг. – Сам промърмори поздравленията си под изпитателния поглед на Тина. – Сега моля да ме извините, но трябва бързо да уредя един спешен въпрос. Става дума за един специален сватбен подарък.

Лю изглеждаше объркан.

– Сватбен подарък? Вече?

– Разбира се – отговори Тина, – не е толкова лесно да се намери наистина подходящ подарък. А Сам ни е изключително добър приятел и не би се задоволил с нещо обикновено.

Уебър реши, че изпитанието беше продължило твърде дълго. Взе книгата, навлече палтото си и изскочи от кантората.

На път за квартирата си той стигна до заключението, че колкото и болезнена да беше раната, тя не бе засегнала в действителност сърцето му. Дори се захили, когато си спомни физиономията на Лю Найт. В момента на влизането му хазяйката го дръпна за ръкава.

– Онзи човек идва и днес, мистър Уебър. Каза ми, че иска да ви види.

– Кой? Високият старец ли?

Мисис Липанти кимна с слава и самодоволно скръсти ръце под гърдите си:

– Какъв неприятен тип! Когато го предупредих, че отсъствувате, той поиска да го заведе до стаята ви. Аз обаче му казах, че не мога да позволя това без разрешението ви. В този момент помислих, че ще ме убие на място. Никога не съм вярвала в лошите очи, но нали казват, че няма дим без огън – така че ако съществува лош поглед, то този тип го притежава.

– Обеща ли да се върне?

– Да. Попита ме кога обикновено се прибирате. Казах му – към осем часа. По този начин, ако не държите да се срещнете с него, ще имате време да се измиете, преоблечете и да изчезнете. Извинете ме, но ще ви кажа откровено, мистър Уебър, нямам впечатление че наистина желаете да говорите.

– Благодаря ви. Въпреки всичко, които се появи, бъдете така любезна да го доведете горе. Ако той е този, когото очаквам, ще мога да узная произхода на един предмет, който му принадлежи, а аз го задържам произволно.

Когато се качи в стаята си, той постави грижливо книгата и заповяда на сандъка да се отвори. Биокалибраторът не беше особено обемист и един лист от вестник беше достатъчен, за да го скрие. След няколко минути Сам се носеше по улиците със странен предмет под мишница.

Наистина ли имаше желание да дублира Тина? Да, въпреки всичко. Тя беше жената, която желаше повече от всяка друга. И когато оригиналът са омъжеше за Лю, дубльорката нямаше да има друг изход, освен да се омъжи за него самия... Само че... тя щеше да притежава характерните черти и чувства на Тина в момента, когато щяха да бъдат измерени. И нищо чудно също да иска да са омъжи за Лю.

Това би хвърлило протагонистите в драмата в наистина безизходно положение. Но дотогава имаше още доста време. Пък и опитът можеше да се окаже забавен...

Възможността за допускане на някаква грешка беше по-обезпокояваща. Сътворената от него Тина можеше да се

появи с много недостатъци. В настоящия момент талантът му да дублира хора не беше още много обещаващ. Грешките, които беше допуснал с племенничката на мисис Липанти, показваха, че все още беше обикновен аматьор в играта.

Сам добре съзнаваше, че никога не би могъл да унищожи Тина, даже и да се окажеше дефектна. Поради кавалерските си принципи и донякъде полурелигиозното преклонение пред жените, придобити по време на детството, прекарано в провинцията, той се ужасяваше страхотно от мисълта да подложи любимото си същество на такъв разрушителен процес, както направи с манекена. Но ако допуснеше пропуск в някой орган, нямаше да има друг изход.

Накрая реши: нищо, абсолютно нищо не трябваше да пропуска. Сам се усмихна горчиво над тези мисли, докато се взеше до кантората в стария асансьор. Ех, ако имаше време да се упражни върху личност, чиито реакции познаваше толкова точно, че да може да забележи веднага и най-малката разлика с модела!

Обаче странният старец трябваше да го посети още същата вечер и ако причината за визитата беше „Направи си Човек“, Сам рискуваше опитите му на бъдат грубо

прекъснати. Но къде да намери желанния обект, за да се упражни върху него? Имаше малко истински приятели и нито един, когото би могъл са смята за близък. А за да има смисъл опитът му, беше необходимо да го извърши върху човек, когото да познава така добре, както самия себе си. Самия себе си ли?

– Вашият етаж, моля!

Момчето от асансьора го гледаше с укор. Триумфалното възклицание на Сам го беше накарало да спре кабината цели петнадесет сантиметра по-ниско от нивото на пода. Такава грешка не бе допусकано никога вече след онзи далечен ден, когато за пръв път бе сложило треперещата си от нервност ръка върху копчето на командното табло. Затова, изпълнено с чувството, че е изложило професионалното си умение, то затвори студено вратата зад гърба на младия адвокат.

А защо не самия себе си? Сам познаваше собствените си физически качества по-добре от тази на Тина. Освен това щеше на забележи всяка психична неустойчивост на двойника си още преди да се стигне до нервно разстройство или нещо по-лошо. И най-привлекателното в случая беше, че нямаше да изпита никакви скрупули да унищожи един повторен Сам Уебър, даже

обратното – едно по-продължително съществуване на второто му „аз“ би било вече неприятно. Отстраняването му щеше да се облекчи.

Работата при дублирането на самия себе си щеше да му даде необходимата сръчност, придобита върху познат материал. Идеално! Можеше грижливо да си вземе бележка, ако се получи някаква аномалия. Така щеше да избегне всяко повторение на грешките си, когато настъпеше времето да си направи своя собствена Тина.

От друга страна, съществуваше възможност старецът да не се интересува от „Направи си Човек“. Освен това Сам винаги можеше да се възползува от съвета на хазайката си и да отсъства по време на посещенията. Въобще бъдещето се очертаваше пред него с чудесни перспективи.

Лю Найт разглеждаше със зяпнали очи инструмента, който Сам държеше в ръцете си.

– Що за чудо е това? Прилича на машинка за косене на тревата в саксиите на прозореца.

– Това е специален прибор за измерване. Дава точните размери на всичко. Не мога да ви приготвя сватбения подарък, без да имам

точните й мерки. Тина, бихте ли ме придружили в коридора?

– Ддд-а – тя изглежда апарата с безпокойство. – Не боли ли?

– Ни най-малко – потвърди й Сам. – Бих искал само Лю да не знае тайната предварително.

Лицето й светна и тя излезе пред Сам.

– Ей, старче – извика един от младите юристи по адрес на Лю, когато двамата напуснаха стаята. – Не ги оставяйте сами! Самото притежание осигурява деветдесет процента успех, както винаги е казвал Сам. Той никого няма да ви я върне.

Лю се изсмя малко пресилено и се върна към работата си.

– Сега ще ви помоля да отидете в дамската тоалетна – обясняваше Сам на удивената Тина. – Аз ще стоя пред вратата и ще казвам, че е в ремонт. Ако вътре има друга жена, изчакайте я да излезе. След това се съблечете.

– Напълно ли? – възкликна Тина.

Сам кимна с глава. После с най-големи подробности, като наблягаше върху основните елементи на операцията, й обясни как да действа с биокалибратора. Кога да завърти копчето и да го включи. Как да не пропусне нито един квадратен сантиметър от тялото си.

– Тази малка дръжка ще ви помогне да го прекарате по гърба си. Ясно ли е? Тогава вървете!

Тя се подчини.

Върна се след половин час, като оправяше дрехите си и разглеждаше лентата със съсредоточен поглед.

– Този предмет е извънредно странен. Ако вярвам на данните, моят процент на йод...

Сам бързо изтръгна от ръцете й биокалибратора.

– Не мислете повече за това. Тук са използвава особен вид кодиране. Това ми позволява да получа някои данни за вашите размери. Сигурен съм, че подаръкът страшно ще ви хареса.

– И аз съм уверена в това.

Тя се наведе над него, защото той беше клекнал и разглеждаше лентата, за да се увери, че тя си е послужила правилно с апарата.

– Знаете ли, Сам, винаги съм мислила, че имате отличен вкус. Би трябвало да дойдете да ни видите, след като се оженим. Имате толкова хубави идеи. Лю е доста... делови, нали? Разбира се, това е необходимо, за да успее, но успехът не е всичко в живота. Трябва човек също да бъде културен. Вие ще ми помогнете да стана такава, нали, Сам?

– Разбира се – каза разсеяно Сам. Лентата съдържаеше всички сведения. Сега можеше да започне. – На ваше разположение съм. Ще бъда много доволен, ако мога да ви помогна.

Той повика асансьора и забеляза израза на несигурност в погледа, който тя му хвърли.

– Не се безпокойте, Тина. Ще бъдете щастливи заедно, вие и Лю. И сватбеният подарък ще ви хареса. „Но не толкова, колкото на мене“, си каза той, като влезе в кабинета.

Когато се върна в стаята си, Сам извади лентата и се съблече. Само за няколко минути той записа нова лента и за себе си. Много би искал да й отдели малко време за разглеждане, но мисълта, че бе близко до целта, го правеше нетърпелив. Заклучи вратата и разтреби набързо стаята си от всичките насъбрани боклуци, изсумтя от отвращение при вида на вратовръзките на леля Меджи – яркостта на синьо-червената направо осветяваше стаята. После заповяда на сандъка да се отвори и започна работа.

Най-напред трябваше вода. Предвид огромното количество течност, което беше необходимо за човешкото тяло, най-добре беше да започне с приготвянето й. Беше купил няколко съда и трябваше да измине

доста време, докато се напълнят от единствения кран в жилището му.

Когато слагаше първия съд в чешмата, Сам изведнъж съобрази, че нечистите примеси, съдържащи се във водата, можеха да повлияят на крайния продукт. Това беше съвсем очевидно. Децата от 2153 година сигурно използват чиста вода за ежедневните си нужди. По този въпрос не беше писано нищо в ръководството, но как ли би могъл авторът да се съмнява в качеството на водата, с която разполагаше Сам? Налагаше се да я извари, а когато се стигнеше до Тина, щеше да се постарее да си осигури дестилирана вода.

Това беше една допълнителна причина, за да се занимае най-напред с направата на собствения си двойник.

Докато чакаше да кипне водата, Сам нареди материалите по най-подходящ начин. Количеството им намаляваше. При моделирането на бебето се бе наложило да изразходва значителна част от тях. Жалко, че нямаше достатъчно опит, за да си послужи и при него с дезасамблатора. Това означаваше, че не трябва да запазва в никакъв случай двойника си. Трябваше да го разглоби на съставните му части, за да събере достатъчно материал за направата на Тина II.

Той прелисти шеста, седма и осма глава, които се отнасяха за реактивите, нужни при създаването и унищожаването на човека. Беше ги чел много пъти, но бе взел не един изпит по право благодарение на преповтаряне в последните минути.

„Човешките същества, направени с помощта на този модел конструктор, ще притежават в най-добрия случай голяма част от суеверните наклонности и предразположенията към неврози на средновековния човек. Изобщо те не ще бъдат никога нормални. Трябва винаги да внимавате особено да на ги считате за такива.“

В случая с Тина нямаше да има специална разлика, а всичко друго беше без значение.

Когато нагласи калъпите по точните си размери и форми, Сам прикрепил витализатора към кревата. После, съвсем бавно, като следеше непрекъснато ръководството, се зае да дублира себе си. През следващите два часа той научи за физическите си способности и слабости повече, отколкото човекът бе успял да научи за цялата си история от момента, когато една първобитна маймуна бе слязла скришом от дървото на дедите си и бе изследвала възможностите си да се движи по земята само с помощта на задните си крайници.

Доста странно, но той не чувствуваше никаква възбуда, нито трепет. Имаше впечатлението, че сглобява радиоапарат. В края на краищата това беше детска игра.

Когато Сам свърши, голяма част от шишенцата и бурканчетата бяха вече изпразнени. Влажните калъпи бяха поставени в сандъка, като все още запазваха обема си. Ръководството бе захвърлено на пода.

Оставаше само да съживи двойника си. Не смееше да чака дълго време, тъй като можеха да се появят отклонения. Също не желаше да повтаря грешките си, допуснати при бебето. Размърда се, за да прогони отвратителното си чувство за нереалност. След като се увери, че големият дезасамблатор му е подръка, включи витализатора.

Човекът върху леглото се изкашля, раздвижи се и седна.

– Уу! – каза той. – Чувствувам се отлично, ако мога така да се изразя.

После скочи от леглото, грабна дезасамблатора, издърпа от вътрешността му кабелите и ги накъса. След това го хвърли на пода и го стъпка.

– Не искам над главата ми да виси Дамоклев меч – заяви той на Сам Уебър, който го гледаше със зяпнала уста. – Но ако

бях размислил по-добре, можах да го използвам срещу вас.

Сам се добра до кревата и седна на него. След силната възбуда изведнъж изпадна в състояние на тъпо удивление. Той беше останал до такава степен под впечатленията за безпомощността на манекена и на бебето, че не можеше даже и да си представи толкова устремно навлизане в живота от страна на двойника си. А трябваше да предвиди, че този път ще има пред себе си физически и умствено пълноценен човек.

– Това е ужасно! – каза Сам с дрезгав глас. – Вие сте неуравновесен. Не можете да живеете в обществото на нормални хора.

– Аз да съм неуравновесен?! – попита двойникът му. – И това ми казвате вие, който влачите едно жалко съществуване, вие, който мислите само за едно – как да се ожените за една капризна колекция от биологични импулси, облечени в предизвикателни дрехи с фалшив блясък. Тя би се хвърлила в краката на всеки мъж, достатъчно умен, за да натисне подходящите копчета.

– Не намесвайте Тина в тази история – каза му Сам, смаян от неговото неподозирано красноречие.

Двойникът му го изгледа с усмивка:

– Добре... Сега слушайте ме добре, Сам... Уебър, така ли бихте искали да ви наричам? Продължавайте да си живеете живота, а аз ще си живея моя собствен. Даже няма да стана юрист, ако това би ви направило удоволствие. Но що се отнася до Тина, особено сега, когато не са останали повече материали, за да ѝ се направи двойник – между впрочем, това беше глупава идея на слабоволев човек, – аз споделям почти напълно всички ваши симпатии и антипатии, за да я желая също страстно. И мога да я спечеля, докато вие се оказахте неспособен, нямамата достатъчно ум за такива работи.

Сам скочи със стиснати юмруци. После забеляза, че другият имаше същия ръст, а погледът му беше малко по-уверен. Защо да започва бой, който можеше да завърши с фиаско за него? Той предпочете да се опре на интелектуалните способности като солиден аргумент.

– Ако вярвам в упътването – започна той, – вие сте предразположен към невроза...

– Упътването! То е написано за деца, които ще се родят чак след двеста години. Техните качества ще се обуславят от селективно образование, изградено върху здрава научна основа. Лично за себе си, мисля, че съм...

В този момент се почука на вратата.

– Мистър Уебър?

– Да – отговориха и двамата едновременно.

Отвън хазяйката издаде някакъв нечленоразделен звук и след това започна с несигурен глас:

– Този... този господин е долу. Искал да говори с Вас. Да му кажа ли, че вие сте тук.

– Не, няма ме – каза двойникът.

– Кажете му, че съм излязъл преди час – каза и Сам точно в същия момент.

Чу се отново неопределен звук на изумление, този път по-продължителен, а след това шумът на бързо отдалечаващи се стъпки.

– Няма що, показахте си интелигентността в тази ситуация! – избухна двойникът. – Не можахте ли да си държите езика зад зъбите? Сега бедната жена сигурно ще припадне.

– Забравяте, че сте в моята стая и че сте само един несполучлив опит – отговори грубо Сам. – Имам толкова... повече от вас... хей, какво правите?

Другият беше отворил гардероба и обуваше един панталон.

– Просто се обличам. Вие можете да се движите съвсем гол, ако това ви харесва, но за себе си аз държа да изглеждам прилично.

– Аз се съблякох, за да взема размерите си или по-скоро вашите. Това са моите дрехи... това е моята стая.

– Спокойно! Никога не бихте могли да докажете това пред съда. Не ме принуждавайте да ви кажа, както подобава в случая, че всичко ваше е автоматически и мое.

* * *

В коридора отекнаха тежки стъпки, които спряха пред вратата. Сам и двойникът му имаха чувството, че ушита им кънтят от силните звуци на оркестър от цимбали. Те изпаднаха в неописуемо състояние на паника. После стържещото ехо постепенно се изгуби. Стените спряха да трептят. Настъпи тишина, а с нея се разнесе и миризма на запалено дърво.

Сам и двойникът му се обърнаха точно навреме, за да видят един странно висок старец, облечен с дълго черно палто да влиза през овъглените остатъци от вратата. Въпреки че беше по-висок от рамката, той не се наведе. Прибра главата си между раменете и я подаде отново, когато премина препятствието. Двамата инстинктивно се приближиха един до друг.

Очите му, чиито зеници бяха изпълнени от край до край с черен и блестящ ирис, без никаква следа от бяло, бяха хлътнали в

тъмните си орбити. Те напомняха на Сам окулярите на биокалибратора – не виждаха, а пресмятаха и правеха изводи.

– Страхувах се, че ще дойда твърде късно – каза накрая той, като разчленяваше сричките с неестествения си глас. – Вие сте се дублирали, мистър Уебър, и сега се виждам принуден да извърша една неприятна корекция на стореното. Двойникът ви е счупил дезасамблатора. Жалко, не ми остава друго, освен да работя ръчно. Отвратителна задача!

Старецът се приближи толкова близо до тях, че можеше да усеща диханието им, трептящо от ужас.

– Тази история вече ни провали четири важни програми, но не можехме да нарушим някои общоприети норми на нашата цивилизация. Беше необходимо да бъдем напълно сигурни в идентичността на получателя, преди да вземем мерки да си приберем конструктора. Естествено, припадъкът на мисис Липанти ни убеди напълно, че трябва да се действа спешно.

Двойникът се изкашля, за да си прочисти гласа:

– Вие сте?...

– Не точно човешко същество, а само скромен служещ, направен по прецизна програма. Аз съм Контрольорът на целия

Двадесет и девети район. Виждате ли, вашият сандък беше предназначен за децата на Трегандър, които са на екскурзия в този район. Едното от тях, което има карта с името Уебър, поръча този конструктор посредством хронодроми, които в момента на преминаване в наднормално състояние се разтроиха, без да карнупликират. Затова получихте пратката вместо него. За съжаление повредата беше толкова голяма, че трябваше да ви открия чрез непреки методи.

Контрольорът млъкна и двойникът на Сам нервно дръпна панталона си. На Сам ужасно му се поиска да има подръка каквото и са е, даже и лозов лист, за да скрие голотата си. Чувствуваше са като Адам в райската градина, който се опитва да обясни причината, поради която е изял ябълката. С горчивина си помисли, че дрехите правеха човека много по-убедително, отколкото какъвто и да е конструктор „Направи си Човек“.

– Разбира се, трябва да прибера пратката – продължи старецът, – като поправя всички последствия, които е предизвикала. Чак след оправянето на грешката можете да продължите нормалния си живот. В момента най-наложителният ни проблем е да решим кой от вас е истинският Сам Уебър.

– Аз! – отговориха и двамата с един и същ треперещ глас и се обърнаха един към друг с желание да се пронижат с поглед.

– Ето ти нови затруднения – промърмори старецът. Въздишката му наподобяваше арктически вятър. – Винаги неприятности! Защо никога не ми се случва да разрешавам обикновени случаи както карнупликатора, например?

– Слушайте – започна двойникът, – оригиналът ще... бъде...

– По-малко неустойчив и по-уравновесен от дубльора си. Мисля... – каза Сам.

– ...че вие трябва да сте способен да откриете разликата – заключи другият и затаи дъха си. – Според това, което виждате и което видяхте от нас, не можете ли да решите кой от нас е по-пълноценен член на обществото?

„С какво патетично доверие двойникът ми се опитва да спечели предимство, помисли си Сам. Не знае ли, че стои пред същество, способно да разграничи интелектуалните разлики? Това е не някакъв жалък съвременен психиатър, а създание, което може да пробие външната обвивка и да прозре коя е по-хармоничната личност от двама ни?“

– Разбира се, какво по-лесно от това! Почакайте за минутка!

Старецът ги разгледа грижливо. Проницателният му поглед преминаваше по телата им от горе до долу и от долу до горе. Те чакаха нервни и възбудени в тишината на стаята, която се нарушаваше от тежкото им дишане.

– Ясно – каза накрая старецът. – Съвсем ясно.

Приблужи се до тях. И вдигна ръка.

– Но чуйте... – Уебър изкрещя с трептящ от отчаяние глас, който заглъхна като бълбукане на вода.

– По-добре би било за вас да не гледате този спектакъл – каза старецът.

Двойникът въздъхна тежко и продължително, обърна се и започна на закопчава ризата си. Зад гърба му продължаваше да се чува звукът от бълбукането, ту по-силно, ту по-слабо.

– Виждате ли – говореше на пресекулки гърмящият глас, – ние не се страхуваме да ви оставим подаръка, но опасен е принципът, върху който е направен. Вашата цивилизация не е още готова да го получи. Разбирате, нали?

– Да, напълно – отговори двойникът на Уебър, като стягаше около врата си синьо-червената връзка на леля Меджи.

Морски свинчета

Научно-фантастичен разказ

Анри Тройа

Тъкмо Албер Пансьоле увисна на куката на полилея, когато вратата на стаята се отвори и като се кланяше вежливо, влезе човек в черен костюм. Провесилият се изруга глухо и зарита въздуха с крака, изразявайки с това своето недоволство. Облеченият в черно, без да са обезкуражи от този прием, положи на кревата огромната си кожена чанта, едно бомбе, чадър и ръкавици със сивосинкав цвят.

Имаше бледо, уморено лице, прям поглед, тъжни очи на любител на гълъби и брадавица на брадата. Той спокойно се покатери на подвижната стълба и сне от куката тялото на Албер Пансьоле, който шумно се свлече на пода като лягаща крава. Човечето издърпа маншетите си и каза:

– Наричам се Фостен Вантр. Вие забравихте да заключите вратата.

Мислейки се за умрял, Албер Пансьоле не отговори. Обезпокоен от неговото мълчание, човечецът в черно измъкна от чантата си бутилка ром, ветрило, някакъв флакон с прах за смъркане и гъба и започна да възвръща нещастника към живот. Неговите движения бяха пестеливи и точни. Той се навеждаше,

изправяше, обръщаше и ставите му хрущяха като сухари. Тихичко си тананикаше:

Ето в океа-а-на,

Мъгла заста-а-на.

Албер Пансьоле отвори накрая очи и пое въздух, като въздъхна дълбоко.

– Какво правите тук? – попита той.

– Връщам ви към живота.

– По-добре да не бяхте се захващали с това!

– Не бъдете дете! Пийнете си. И ще ми бъдете благодарен.

Неотдавнашният покойник отпи глътка и се намръщи.

– Загубих вкус към всичко. Ако знаехте само...

– Зная, всичко зная! Зная, че сте двадесет и пет годишен, че нямате нито работа, нито бъдеще, нито семейство, нито възлюбена и че не сте си платили наема за квартирата вече девет месеца.

– Ах, мълчете! – простена Албер Пансьоле.

– Наблюдавам ви вече няколко седмици. Изпратих ви своя рекламен проспект „Отчаяний! Превърнете своето отчаяние в

пари! За справки се обърнете към Фостен Вантр, улица Ореланж – Ламбер 17.“ Защо не ми отговорихте?

– Сметнах го за несериозно.

– Несериозно? Ех, вие! Слушайте: аз дойдох да ви предложа начин се спечелите пари и да си осигурите щастлив живот.

– Искам да спя! – промърмори Албер Пансьоле.

– Ще успеете! Ще успеете! Дайте първо да ви обясня. Естествено, вие сте слушали за професор Ото Дюпон?

– Ортопед ли е той?

– Не съвсем. Занимава се с лечение не на крайници, а на характери.

– Тогава не го знам.

– Клиниката на професор Дюпон се ползува със световна известност. Той прилага метод за въздействие върху характера с цел да го измени в нужния момент. Например пристига при него един мекушавец: „Иска ми се да бъда със силна воля.“ Бодване, десетдневен отдих... И мекушавецът се завръща в къщи властник, като диктатор приветстващ тълпата от балкона. Ортопедията на умовете е наука още твърде млада и не толкова проста: дребничка грешка и може да доведе до катастрофа. Затова професор Дюпон преди да направи инжектирането на клиентите,

проверява ефективността на медикаментите на сътрудниците, които ние наричаме „изпитатели на характери“. В клиниката те са около двадесет. Но броят на нашите клиенти с всеки изминат ден расте и ето защо на мене ми е поръчано да намеря още няколко. Веднага реших да ви поканя. Условията ни са великолепни: отделна стая, пълен пансион, обслужване, чудесен парк за разходки, общество от интелигентни колеги... След две години вие ще получите правото да ни напуснете, като до края на живота си ще получавате пенсия в размер, зависещ от вашия стаж.

Фостен Вантр замълча, преглътна с уста и премляска като лакомник.

– Е? Какво ще кажете, млади човече? За какво се замислихте?

– Ако е толкова изгодна службата при вас, то защо е трудно намирането на хора за такива експерименти?

– Изпитателите на характерите? Но за това не подхожда всеки! Нужни са определени физически данни: издръжливост, морална устойчивост, уравновесеност, здрави нерви, първокласен ум – с други думи, всички качества, с които вие щедро сте надарен. Прочетете договора. Подпишете долу, вляво! Но побързайте, съобщиха ми, че

в един дом на площада на Бастилията се готвят за самоубийство.

Беше затворил вече бутилката с ром и по майчински грижовно нареждаше уредите си в чантата.

Албер Пансьоле погледна към куката на полилея, после към отгербвания лист с договора и вдигна рамене.

– Или трябва да подпиша, или отново да се обеся! – каза той.

– Което е вярно, вярно е! – възкликна Фостен Вантр и му подаде автоматичната писалка.

Младият човек подложи листа на рамката на прозореца и подписа договора с неукрепнала още ръка.

– Бъдете готов утре сутринта в девет часа – каза посетителят. – За вас ще пристигне кола от клиниката. А сега ще уредя сметката за стаята ви.

* * *

КЛИНИКАТА на професор Ото Дюпон се намираше в околностите на Париж. Огромно четириъгълно здание с множество прозорци и балкони се издигаше в самия център на парка, чиито пътечки се извиваха капризно като дракулки на счетоводител. В сенките на високи дървета стояха шезлонги: на тях оздравяващите почиваха от промените, които личностите им претърпяваха. Зад

централното здание беше разположен двуетажен корпус за изпитанията – от розови тухли, с цветни вазички на парадния вход. Подът в коридора беше застлан с тъмносин линолеум. На вратите на стаите висяха табелки: „Раздразнителен“, „Мечтател“, „Малодушен“, „Любител на литературата и изкуството“ и т.н. По-долу беше написана датата на последната инжекция и указание: „Да не се ползва до...“ Вдясно до всяка врата висеше и черна дъсчица с бележките на дежурния лекар: „Състоянието е удовлетворително“, или „Да се повтори инжектирането“, или „Резултат – отрицателен“.

Медицинската сестра придружи Албер Пансьоле до предвидената за него стая. Голи стени, походно легло, шкаф с книги...

– Разбира се, след предварителните изследвания ние ще заменим книгите с други – каза тя. – За всеки характер – подходящ обсег на интереси. Професорът ви моли да се явите при него след час.

Професорът прие Албер Пансьоле, седнал тържествено зад масивно бюро високо колкото римски саркофаг, отрупано с телефони, диктофони, светещи пултове на ебонитови поставки, нови системи изчислителни машини и усъвършенствувани държатели за автоматични писалки. Купчини

книги с белоснежни листчета между страниците, като зъби на людоеди, се издигаха встрани от масата. Настолна лампа на изящно извито краче разпръскваше мека светлина върху свежото и гладко избърснато приветливо лице на домакина на кабинета.

– Вие сте изпитател № 14? – обърна се той към Албер Пансьоле.

– Този номер е на вратата на моята стая.

– Отсега нататък този ще е вашият номер... Седнете? Пред мен е вашето дело: 25 години. Недостатъци: отсъствуват...

Албер Пансьоле счете за уместно скромно за сведе очи.

– Характер – обикновен. Реакции – нормални. Ум – среден. Уровен на култура – среден. Сексуалност – обикновена. Отлично! Отлично! Вие изведнъж се оказахте такъв, какъвто сте ми необходим!

– Много се радвам – промърмори Пансьоле.

– Днес аз ще ви инжектирам серум за неограничена самоувереност, с примес от гордост и мъничко мистицизъм. Това е много сложен препарат, прилагам го за първи път, поръчан ми е от един политик. След инжекцията вие ще почивате десет дена. А после ще ви извикам, за да изпитам серума, от който ще станете мечтател. Затова...

– Значи характерът ми ще се мени всеки десет дни?

– Да, приблизително.

– Но това е жестоко!

– Съвсем не. Колегите ви ще ви кажат, че съвсем не страдат от тези метаморфози.

– И така в продължение на две години?

– И даже повече, ако пожелаете. А вие навярно ще поискате! Помислете за това, че като променяте произволно своя темперамент, способствувате за растежа на вашите жизнени сили, за една година вие ще изживеете тридесет и пет живота, докато всички други живеят само един... Впрочем, вие сте пожелали да свършите със себе си, нали? Ако човек е решил да направи това, значи че животът му е бил непоносим.

– Да, така е.

– А ето, че аз ви предлагам са станете друг човек. И вие сте длъжен да бъдете доволен.

Но Албер Пансьоле не беше доволен...

* * *

– Готово ли е всичко? – попита професорът.

Асистент в белоснежен халат, с проядени от киселина палци, му подаде неголяма ампула, запушена с памук. Дюпон погледна съдържанието ѝ на светлината и цъкна с език.

– Мисля, че е необходимо отчасти да намалим концентрацията. Впрочем ще видим какво ще стане. Номер 14, свалете панталоните, приятелю. Обърнете се с гръб към мен.

Албер Пансьоле потрепна от лекото убождане и чакаше да види какво ще следва по-нататък.

– Ето, това е всичко! – каза професорът.

– Но...

– А вие мислихте, че ще ви набода на кол. След десет, петнадесет минути ще почувствувате ефекта от инжекцията. Ще смените характера си така, както змията сменя кожата си. У вас ще се появи воля към живота. Вярa в себе си.

– Благодаря ви – каза Пансьоле.

Вървейки бавно из парка, той следеше как ще се роди второто „аз“ в него, Какъв ще бъде утре? Ще забележи ли трансформацията на своята личност?

И колкото повече мислеше за това, толкова повече го обладаваше тъга. Струваше му се, че е на перон на гара и бързият влак ще отнесе ей тъй – на, завинаги по-добрия приятел, вярно, с множеството недостатъци: не толкова умният, не дотам добрият, не много честният, но все пак нелешото момче. Той мислеше за старите си дрехи, извехтели, но привични, които не се

решаваше да хвърли, за тихото очарование на мръсните предградия, които остават мили за цял живот... И силно трогнат за своята съдба, оплаквате гибелта си. По-добре да беше умрял, отколкото да се превръща в друг. И заради какво, господи, боже мой? Заради презрения метал, заради това спокойно да прекара остатъка от дните си в някакво селце? Дали това е достатъчно възнаграждение за измяната? А ако той реши да остане такъв какъвто си е?

Леко парене високо над бедрото го върна към действителността. Той се обърна към Фостан Вантр с изкривено от злоба и решимост лице.

– Вие ме измамихте, келяв изработвач на ваксина? – кресна той. – Но аз ви предупреждавам, че утре ще ви натикам в миша дупка! И ще съобщя на полицията, че купувате, хора за гнусни експерименти. Ще туря зад решетките и вас, и вашия шеф, преди да сте ме превърнали в безволев манекен. И не се зъбете, а се разкарайте!

– Господи! – възкликна Фостен Вантр. – Дозата се оказа твърде голяма!

И поднесе към устните си сребърна свирка.

– Какво е това?

– Нищо, нищо, скъпи приятелю! Не искате ли се продължите разходката? Виждате ли

двете млади дами, които се разхождат из парка?

– Тази отдясно ми харесва – каза Пансьоле. – Бъдете любезен...

Той не беше се доизрекъл, когато двама яки санитарни, извикани от Фостен Вантр, го хванаха.

– Отведете го при професора – заповяда Вантр. – И му кажете, че е нужна нова инжекция.

Напразно Албер Пансьоле се защитава, ръмжеше, плюеше, хапеше като луд. Професорът нареди да го привържат към стола и му направи втора инжекция.

– Извинете ме! – говореше професорът. – Обикновено търсеният характер получаваме след няколко проби... Всяка работа си има своите трудности. Как се чувствувате?

– Добре! – отговори Пансьоле. – Но не искам да ме съпровождат.

На вратата се показва Фостен Вантр.

– Ха! Та вие престанахте да беснеете!

Пансьоле вдигна рамене. Той почувствува спокойствие, сила, увереност. Измъчваше го желанието да се разпорежда.

– Нека в стаята ми да донесат цветя! – заповяда той. Звукът на собствения му глас му се понрави: мъжествен.

– Мисля, че този път попаднахме точно в целта – отбеляза професор Дюпон на Фостен Вантр. – Един от моите най-сполучливи опити.

Албер Пансьоле изпитваше някаква гордост от това, че предизвика възхищението на такива специалисти.

– Развържете ме – нареди той.

Освободен, той стана и протегна ръка на професора.

– Довиждане, № 14! – каза той. – След десет дни ще се срещнем отново.

– Как така след десет дни?

– Д., аз желая да направя от вас мечтател.

– Но аз не искам да ставам мечтател. Каква е тази новост? На мен и така ми е добре.

И той удари юмрук по масата. Ото Дюпон не отговори и № 14 с достойнство се оттегли.

* * *

НА СЛЕДВАЩИЯ ден № 14 стана късно, надяна кафявичък халат, болничната шапка и слезе долу. Полянката, определена за изпитатели на характери, беше отделена с решетки от грамадния парк, където се разхождаха клиенти. Албер Пансьола седна в подножието на ръба и разтвори книга. Беше топло, слънчеви зайчета се гонеха в пролуките между листата. Скоро младият

човек задряма и книгата се изплъзна от ръцете му.

Разбуди го силен смях. Той отвори очи. На няколко крачки от него стояха и оживено бърбеха вчерашните непознати. Албер Пансьоле повдигна шапката си и ги поздрави. В отговор те му кимнаха. Тази, която изглеждаше по-млада, го попита:

– Вие ли сте новият изпитател?

– Да.

– А кой сте вие сега?

– Как, кой съм?

– Ами на какъв характер служите за модел?

– „Властник с оттенък на гордост и мъничко мистицизъм.“

– Много мило. А при мен – характер „нежен, с примес от наивност“.

– Също сносно. За колко дни?

– Останаха пет.

– А на мен – цели девет.

– Щастливец.

– Защо?

– Винаги е жалко да си сменяш характера.

– Тогава откажете да го сменят!

– Гледай ти, маменце, какъв волеви характер. Знаменито!

– Това вашата майка ли е?

Събеседницата се разсмя.

– Не, но ние ѝ казваме мамичко, затова защото тя е най-дълго от всички тук. Дава ни съвети, наставлява ни.

Албер Пансьоле придвижи шезлонга си по-близо и разговорът продължи весел и оживен, така че те забравиха времето за закуска. № 14 им разказа за своите несгоди и узна, че младата жена се нарича Йоланта Венсан, че родителите ѝ са починали, и Фостен Вантр я е спасил, когато тя се е канила да се хвърли в Сена. Имаше красив овал на лицето, бледи страни и големи синьо-зелени очи, в погледа на които ти се струва, че има нещо тайнствено.

– Каних се да се хвърля, но ме задържа страхът... Изведнъж някаква ръка ме хвана за рамото.

– Слава богу!

– Вие сте много добър!

– Не, аз съм егоист.

Двама изпитатели с кафеникави халати – и същите като на Албер Пансьоле, минаха покрай компанията.

– Номер седем сега е „затворен“ – каза Йоланта. – А на дванадесети днес е последният ден за „раздразнителен, но дълбоко в душата си добър“.

– Животът тук не е много весел! – забеляза Пансьоле.

– Не, не може да се каже – възрази „майчето“. – Кръгът ни не е голям, но е дружен. И ако вие останете тук за по-дълго...

– Аз ще остана за по-дълго! – заяви Албер Пансьоле, съсредоточено поглеждайки към Йоланта.

* * *

След обяд Ото Дюпон извика при себе си всички четни номера за демонстрация на моделите характери. В голямата зала със скамейки, облицовани в скъпа материя, направиха подиум, рампа и поставиха микрофон на висока стойка. Клиентите седяха встрани. Фостен Вантр разясняваше от естрадата особеностите на всеки модел, след което зрителите започваха да беседват с поредния номер.

Политикът, поръчал си характера на Албер Пансьоле, беше тлъстичък човечец, с рижав пух на главата и хитри слонски очички. Той беше очарован от успеха на експеримента.

– И вие сте напълно уверен, че на мен такава инжекция ще ми подейства точно така? – подпитваше той професора.

– Без съмнение. Ние отчитаме, разбира се, вашето телосложение, но можем да разчитаме на такъв резултат.

– Много добре! Много добре! Кажете, номер четиринадесети, съмнявате ли се някога в своята правота?

– Никога!

– А ако партийната дисциплина не ви позволи да изразите своето мнение?

– Въпреки всичко ще го изразя.

– Охо! Но това е опасно!

– Ще премина в друга партия, а ако е необходимо, ще я създам!

– Така, така... А ако узнаете, че съпругата ви изневерява? Това, разбира се, е само предположение...

– Бих я изхвърлил!

– Ехе! Тази страна на характера трябва, по моему, малко да се посмекчи! – обърна се тлъстичкият към Ото Дюпон.

– Както желаете! След като изпробвате новия характер, винаги можете да си поръчате някои изменения.

Албер Пансьоле мина по подиума под одобрителни възгласи. Една дама, седяща на задните редове, даже му извика „Браво!“ Зад кулисите той бе посрещнат от колегите, поздравяващи го не без язвителност:

– Понравихте им се, но напразно се стараете. Забележете, характерът е доста печеливш. Интересно, как бихте продемонстрирали друг.

Тази професионална завист! Това жалко изкривяване предизвикваше у Албер Пансьоле отвращение. Той се завърна в градината. Йоланта Венсан го очакваше на същото място, този път сама.

– Най-после ви виждам! – възкликна той. – Иска ми се да поговорим за този глупав сеанс.

– Имахте успех?

– Предполагам.

– Гордея се за вас. Разкажете ми впечатленията си.

Той седна до нея и през целия разговор не свали очи от нейните. Тя беше добра, с тази трогателност, леко уязвима в красотата си, която се нуждае от защита. Албер Пансьоле изпитваше непреодолимо желание да защитава някого. Редом с тази млада, безпомощна девойка той се чувствуваше силен, мъжествен, сложил на плещите си приятна отговорност, беше господар на положението. Той положи ръката си на коляното на Йоланта. Тя грейна и отпусна глава.

През следващите дни Албер Пансьоле упорито се бранеше от мисълта за любов. И то не защото не му харесваше ролята на влюбен, просто смяташе за правилно трезво да оцени своите чувства и критично да се отнася към тях. Но скоро се убеди, че щом

вижда Йоланта и най-сериозните му вълнения се разсейват. Мислеше си през цялото време за нея, мечтаеше си за нея и любовните сцени, които си представяше неговото въображение, го измъчваха повече, отколкото биха го измъчили истинските.

В неделя вечерта, за няколко минути до сигнала, той я целуна. Сенките бяха така гъсти, че той едва различи лицето ѝ.

На другия ден видя Йоланта след обед. Тя вървеше по алеята с решителна походка. Той се приближи до нея и сложи ръцете ѝ в своите. Тя рязко ги освободи и предизвикателно се разсмя.

– Какво ви е? – попита той.

– Не мен? Абсолютно нищо!

– Защо не ви видях сутринта?

– Направиха ми инжекция.

– И... и коя сте вие сега?

– „Жена със здрав ум, разсъдлива, властна, делова.“

– Какво? Какво? – простена той. – А прелестното създание...

– Можете да се простите с него.

– Йоланта, Йоланта, възможно ли е това?

– Тук, миличък, всичко е възможно. Намира ли ви се цигарка? Не? Обожавам цигарите.

– Да! Та за какво говорех? Седнете, де, поблизо! И не ми правете такива физиономии,

сякаш е станала трагедия. Дайте да ви целуна!

В душата на Албер Пансьоле кипеше глух гняв. Той се ядосваше на Йоланта за това чудовищно превръщане, сякаш това беше станало по нейна вина. Презираше я за това, защото тя беше доволна от тази метаморфоза.

– Вие... вие сте станала зла! – процеди през зъби той. – Но не забравяйте: аз ще съм този, който ще диктувам нещата. Аз ще ви усмиря.

Тя се разсмя глуповато.

– Замълчи! – кресна ѝ той и замахна, за да удари, но шамар прокърна на собствената му буза.

– По-полека, миличък! – процеди младата жена и се отдалечи, фалшиво свирукайки каубойска песничка.

* * *

След този случай за Албер Пансьоле настъпиха тежки дни. Той оплакваше загубената си любов, ненавиждаше професор Дюпон, даваше си клетва още утре да напусне клиниката му. Но го задържаше някакво непонятно чувство. Освен това се стараяше да срещне и Йоланта, когато тя излизаше от женския корпус и се разхождаше с цигара в ръка покрай решетките. Само при вида ѝ в жилите му буквално пробягваше ток.

Беше принуден да признае пред себе си, че я обича, дори и в този ѝ нов облик. Зад тази темпераментна амазонка, довела го до отчаяние, зад необщителното ѝ лице, което така го угнетяваше, се криеше друга натура, загадъчното и нежно същество, чието обаяние все още му действуваше. Инжекциите на професор Дюпон изменяха единствено външната обвивка, но подсъзнанието, скритите гълбини на душата ѝ, източниците на топлина и любов, навярно оставаха недокоснати. Албер Пансьоле мъжествено се примири с новия облик на Йоланта, изпълняваше всички нейни прищевки, търпеше дрънкането ѝ със самоотвержеността на мъченик. Той виждаше какво се таи в нея и се опитваше да ѝ го обясни, но тя нищо не разбираше и го обвиняваше в излишни умувания.

При това след няколко дни № 14 също се измени. Серумът, който беше длъжен да го превърне в мечтател, поради неправилната дозировка го направи просто един лигльо. Би трябвало поръчката са бъде анулирана, ала професор Дюпон не бързаше да поправи характера на своя изпитател и Йоланта Венсан беше много недоволна от тази непостоянност.

– За мене любовта – това е борба – говореше тя. А каква ще е тази борба с такъв мухльо.

– Вие сте права – подсмърчаше Албер Пансьоле. – Аз сам на себе си съм си противен. Аз съм един жалък, нищожен мекушавец, недостоен за вас.

Обхваната от жалост, тя се опитваше да му вдъхне малко увереност и чувство за собствено достойнство, свойствено за мъжете, но това, своего рода възпитание не ѝ се удаде, тъй като скоро тя се превърна в „домошарка със склонност към набожност и математика“. През тези дни Албер Пансьоле повече не я интересуваше. Той я следваше по петите, шепнеше ѝ признания в любов, пъхаше бележчици под вратата ѝ. Веднъж дори помоли Фостен Вантр да се застъпи за него пред нея. Но на следващата сутрин той беше трансформиран в „Гуляйджия, ползуващ се с изключителен успех сред жените, страстен комарджия“. Йоланта, поразена и очарована се опита да се сближи с него. Той обаче се държеше отвисоко с нея, с разпуснатост на истински донжуан, игнорираше Йоланта и се заглеждаше по медицинските сестри. Влачеше се след всички жени от клиниката, спираше ги, подхващаше ги под брадичките и с кадифен глас им говореше:

– Какви очи!

Тези двама души, чиито характери се меняха неедновременно, страдаха от това, че можеха да бъдат щастливи съвсем случайно, скритом и не за дълго. Тяхното щастие висеше на иглата на спринцовката на професор Дюпон. Радостта и скръбта зависеха от инжекцията. В редките часове на пълната им хармония те оплакваха нетрайността на тяхната връзка. Седяха на скамейката един до друг, разговаряха, разбираха се един друг от полудуми, обичаха се, както си се обичаха, и знаеха, че по прищявката на някакъв си смахнат поръчител те отново ще си станат чужди.

– На 25-ти ми е назначено да стана „лекомислена жена“.

– Как мислиш, ще можем ли да се погодим?

С огромна мъка тя го гледаше и му шепнеше.

– Боя се, че не, Албер!

Тогава той притичваше към Фостен Вантр, умоляваше го да отложат инжектирането или поне да направят характера на Йоланта по-близък до неговия собствен. Напразно! Колегите на Албер Пансьоле съчувстваха на нещастната двойка. „Влюбените хамелеони“, както ги назова № 13, бяха единствената тема на всички разговори.

Разчитайки на тази популярност, Албер Пансьоле са опита да разбунтува изпитателите против професор Дюпон, но те не го подкрепиха. Както се и очакваше, на поддръжниците на Албер липсваше последователност в мисленето.

В края на септември влюбените, доведени до пълно отчаяние, решиха да напуснат. Отидоха при Ото Дюпон, обясниха причините за своето заминаване и помолиха да бъдат извинени за това, че не могат да останат до изтичането на двугодишния срок, предвиден в договора. Професорът се оказа великодушен: не само че не поиска да му се заплати неустойка, но даже обеща малка пенсия в продължение на първите три години от семейния им живот. С помощта на последна инжекция им възвърнаха предишните характери. Те отиваха на това бодване като на причастие.

След месец се ожениха и наеха двустайна квартира в дом при Италианската врата.

На първо време тяхното щастие беше безоблачно. Младите съпрузи не можеха никак да привикнат към факта, че вече не се променят.

– Струва ми се, че всичко е било сън! – шепнеше Йоланта.

Албер целувате ръцете ѝ.

Смееха се над своите минали мъки.

Дните си вървяха един след друг, и Албер Пансьоле ставаше загрижен, мълчалив, нервен. Йоланта отказваше да излиза с него където и да е, прекарваше дните в креслото до прозореца, наблюдавайки дъжда и блуждаещите автомобили. Той ставаше, приближаваше до нея, целуваше я по челото и отново се отделяше в своя ъгъл, влачейки краката си.

Скоро Албер Пансьоле се убеди, че неговата жена му доскуча до смърт. Тя беше пък принудена да осъзнае пред себе си, че в техния живот липсва елементът на непредвиденото. Нито тя, нито нейният съпруг се меняха... Те си спомняха за живота в клиниката, когато всяка тяхна среща носеше нещо неочаквано. След такова развихряне на фантазията те не бяха подготвени за сегашния живот. Нищо внушаващо ужас или възхищение не можеше да им се случи. Всичко беше известно предварително.. Ад на монотонност и благополучие. Албер Пансьоле си намери любовница, като щателно криеше това от жена си, а Йоланта избра приятел на сърцето си. Въпреки това връзките се оказаха кратковременни. Те се завърнаха един към друг още по-печални и разкаяни. Той ѝ призна, тя – на него.

– Аз ти измених, скъпа.

– И аз ти измених, скъпи.

И :двамата бяха много безпомощни. Албер навъсено, с намръщено чело, се опитваше да се оправдае:

– Виждаш ли, по-рано аз ти изменях със самата теб. Седмица след седмица ти беше себе си и същевременно друга: аз бях себе си и същевременно друг.

– Колко добре те разбирам!

– Боях се да не те изгубя. Но във всеки случай, когато те губех, необяснимо намирах образът ти в друга. Ти беше и с мен, и не със

мен. В същото време ми принадлежеше и не ми принадлежеше.

– О, Албер, Албер! Колко много загубихме!
Тя заплака.

– Цял живот ще си останеш един и същ, а аз една и съща. Това е ужасно, не е ли така?

Изсушавайки сълзите ѝ с ласкави целувки, той шепнеше:

– О, да, Йоланта, това е ужасно, ужасно.

На следващия ден Албер Пансьоле и неговата съпруга отново постъпиха на служба при професор Ото Дюпон.

Лошият пример

Научно-фантастичен разказ

Клифърд Саймък

С някои доста деликатни задачи могат да се справят само роботите – задачи от такъв тип, че изпълнението им не може да бъде поверено на нито едно човешко същество...

Клатушкайки се, Тобиас се влачеше по улицата и размишляваше за своя тежък живот.

Джобът му беше празен и барманът Джо го изхвърли от кръчмата „Веселата клисура“, дори не му даде хубавичко да си накваси гърлото и сега му оставаше само един път – в празната колиба, която наричаше своя къща, и да се случеше нещо с него, ничие сърце нямаше да трепне. Само затова, мислеше си той, обхванат от пиянска жестокост към себе си, защото е безделник и пропаднал пияница, просто да се чудиш как го търпят в града.

Смрачаваше се, но на улицата все още беше шумно и Тобиас забеляза колко старателно минувачите отместват погледа си от него.

Така трябва и да бъде, каза си той. Щом не искат да го гледат, значи всичко е наред.

Няма какво да го разглеждат. Нека се обръщат, щом така им е по-спокойно.

Тобиас беше позор за града, срамно петно върху неговата репутация. Тежък кръст за жителите му, социално зло. Тобиас беше лошият пример. И нямаше повече такива като него, защото във всеки малък град може да има само по един пропаднал човек – за двама няма място.

Тобиас криволичеше мрачен, самотен се мъкнеше по тротоара. Изведнъж видя, че пред него, на ъгъла, стои Елмар Кларк, градският полицаи. Стои и го гледа. Но Тобиас не предположи нищо тревожно. Елмар беше славно момче. Елмар знае кой колко струва. Тобиас спря, малко се постегна, поизпъчи се, след това се прицели към ъгъла, където го чакаше Елмар и без особени отклонения от курса се отправи натам. И пристигна на местоназначението.

– Туб – каза му Елмар, – да те закарам? Колата ми е наблизо.

Тобиас се излъчи с жалкото достойнство на пияница.

– В никакъв случай, боже мой – ще речеш джентълмен от главата до петите. – Не искам

да ви създавам такива затруднения. Премного съм ви благодарен.

Елмар се усмихна.

– Добре, добре, няма нищо. Само че сигурен ли си, че ще се домъкнеш до къщи на двата си крака?

– Какво говориш! – отвърна Тобиас и се разпусна още повече.

Първоначално му вървеше. Благополучно премина няколко пресечки.

Но на ъгъла на Трета и Кленова улици му са случи беда. Спъна се и се плъсна с цял ръст на тротоара пред носа на мисиз Фробишър, която стоеше на площадката пред къщата си, откъдето отлично видя как той се изтърси. Не се съмняваше, че още утре тя не ще пропусне да опише най-подробно това позорно зрелище пред членките на Дамското благотворително дружество. А те, свили презрително устни, тихичко ще кудкудякат помежду си, представяйки се за по-големи светии от господата. Нали за тях мисиз Фробишър беше образец на добродетели. Мъжът ѝ беше banker, а синът ѝ най-добрият играч на милвилския футболен отбор, който се надяваше да заеме първо място в шампионата, организиран от Спортната асоциация. Този успех се възприемаше от всички със смесено чувство на изумление и

гордост: минаха доста години, откакто милвилският футболен отбор за последен път завоюва купата на асоциацията.

Тобиас се изправи на крака, несръчно и на бърза ръка изтърси от себе си прахта и се насочи към ъгъла на Трета и Дъбова улици, където седна на ниската каменна ограда, проточила се пред фасадата на баптистката църква. Знаеше, че пасторът, като излиза от кабинета си в сутерена, непременно ще го види. А пък за пастора, каза си той, това е много полезно. Може би подобна картина най-после ще го накара да излезе от кожата си.

Тобиас се безпокоеше, че в последно време пасторът се отнасяше към него твърде благодушно. Много гладко вървяха работите на пастора и като че ли започваше да се обвива в тлъстините на самодоволството: жена му беше председателка на местната секция на Дружеството Дъщери на Американската Революция, а пък у дългокраката им дъщеря откриха необикновени музикални способности.

Тобиас търпеливо седеше на оградата и очакваше пастора, когато чу тътрузенето на нечий крака. Беше вече доста се стъмнило и едва когато минаващият приближи, видя че това е училищният прислужник Енди Доновън.

Тобиас мислено се укори. По характерното тътрузене на краката би трябвало веднага да се досети кой идва.

– Добър вечер, Енди – каза той. – Нещо ново?

Енди се спря и го загледа в упор. Приглади увисналите си мустаци и плю на тротоара с такъв вид, че ако наблизо имаше някой страничен наблюдател, би преценил това като израз на най-дълбоко отвращение.

– Ако чакаш мистър Хелворсен – каза Енди, – то напразно си губиш времето. Няма го в града.

– Пък аз не знаех – смути са Тобиас.

– Достатъчно безобразия извърши днес – жлъчно каза Енди. – Хайде марш в къщи. Спря ме мисиз Фробишър преди малко, когато минавах наблизо. И така, тя смята, че най-после трябва сериозно да се заемем с тебе.

– Мисис Фробишър е една стара клюкарка – промърмори Тобиас, като едва се задържаше на краката си.

– Това наистина не може да й се отрече – съгласи се Енди. – Но иначе е порядъчна жена.

После внезапно се обърна и затътрузи крака нататък и като че ли се придвижваше малко по-бързо, отколкото обикновено.

Тобиас поклащайки се, макар и не така забележимо като по-рано, се помъкна в същата посока, в която и Енди, измъчван от съмнения и горчиво чувство на обида.

Защото се смяташе за жертва на несправедливостта.

Та нима е справедливо дете му се пада да бъде такъв пияница, когато от него можеше да излезе нещо съвсем друго? Когато по начина на строеж на неговата личност – такъв сложен комплекс от емоции и желания – той неудържимо се стреми към нещо друго?

Не е за него да бъде съвестта на този град, мислеше си Тобиас. Достоен е за по-добра участ, създаден е за по-високо призвание, хълцайки, мрачно сам се убеждаваше...

Разстоянията между къщите постепенно се увеличаваха, те ставаха все по-редки, тротоарът свърши и Тобиас, спъвайки се, се помъкна по неасфалтирания път към своята колиба, която се беше приютила на самия край на града.

Тя стоеше на хълма над блатото, близо до онова място, където пътят, по който сега вървеше, се пресичаше с шосе № 49 и Тобиас си помисли, че е истинска благодат дете живее там. Честичко седеше пред къщи

и наблюдаваше профучаващите наоколо коли.

Но по това време на пътя беше празно, над далечната горичка изгряваше луната и нейната светлина постепенно превръщаше селския пейзаж в сребристочерна гравюра.

Продължи пътя си, като безшумно потапяше краката си в прахта и от време на време до него достигаше разтревожения крясък на птица, а във въздуха се носеше миризмата на изгорели есенни листа.

Колко е красиво тук, помисли си Тобиас, колко е красиво, но колко е самотно. Е, и какво от това, дявол да го вземе? Та той винаги е бил самотен.

Отдалече се дочу ревът на мотор, движещ се с голяма скорост и Тобиас неволно си помисли някои лоши неща за такива неразумни шофьори.

Като се препъваше едва ли не на всяка крачка, Тобиас се влачеше по прашния път и сега вече виждаше фаровете на колата, приближаваща се твърде бързо откъм изток.

Вървеше и вървеше, без да откъсва поглед от светлините на фаровете. Когато стигна до кръстопътя, неочаквано изскърцаха спирачките, колата рязко изви по пътя, по който се движеше и той, и светлината на фаровата го ослепи.

В същия миг светлинният лъч подскочи и се заби в небето, колата се занесе заедно с пронизителното скърцане на триещи се в асфалта гуми и Тобиас видя слабото сияние на задните фарове. Бавно, като че ли напрягаше силите си, колата се наведе настрани и се обърна в крайпътната канавка...

Тобиас изведнъж осъзна, че бяга, бяга презглава на моментално укрепналите си крака.

Колата пред него рухна настрани, чу се раздиращо ушите скърцане, със стържене се потътри по асфалта и леко, даже някак си плавно се плъзна в канавката.

Чу се тихо плъосване във водата, колата се опря в противоположната страна на канавката и лежеше неподвижно, само колелата ѝ се въртяха все още.

Тобиас скочи от пътя и като се хвърли към вратата на колата, с двете си ръце започна яростно да я дърпа за дръжката. Обаче вратата не се поддаваше: тя скърцаше, но упорито не желаше да отстъпи. Той дръпна колкото имаше сила и вратата се пооткрехна – така само на дюйм. Тогава се наведе, пхна пръстите си в образувалата се цепнатина и веднага почувствува разяждащата миризма на горяща изолация. Разбра, че му остава съвсем малко време. И

още почувствува, че от другата страна на вратичката, като че ли в капан, отчаяно са блъска живо същество.

Някой му помагаше, като натискаше вратата отвътре: Тобиас бавно се изправи, като не преставаше с всички сили да дърпа дръжката, най-после вратата с голямо нежелание се отвори.

От колата са чува тихи, жални хълцания, а миризмата на горяща изолация са усили и Тобиас забеляза, че под капака се промъкват огнени езичета.

Чу се щракане, вратата се отвори по-широко, после отново заяде, но сега вече отворът позволяваше на Тобиас да се мушне вътре в колата: той хвана нечия ръка, напрегна се, дръпна я към себе си и измъкна от колата мъж.

– Тя е там – задъхвайки се, произнесе мъжът. – Тя е още там...

Но Тобиас, без да го изслуша, шареше където му попадне в тъмната дупка на колата: към миризмата от горящата изолация се прибавиха кълбата дим, а под капака като ослепително червено петно се разливаше огънят...

Напипа нещо живо, меко и съпротивляващо се, улучи момента и измъкна от колата безсилно, изплашено до смърт момиче.

– По-бързо, бягайте оттук! – завика Тобиас и с такава сила блъсна мъжа, че оня полетя встрани, падна и вече пълзешком се измъкна от канавката на пътя.

Тобиас взе на ръце момичето, скочи след него, а зад тях избухна обхванатата в пламъци кола.

Препъвайки се, те побягнаха гонени от горещината на горящата кола. След малко мъжът освободи момичето от ръцете на Тобиас и я постави на крака. Съдейки по всичко, тя беше цяла и невредима, ако не се смята малката раничка на челото, от която кръв на тъмна струйка се стичаше по лицето.

Към тях вече бързаха хора. Някъде встрани се тръшваха врати на къщи, чуваха се развълнувани викове, а те тримата като зашеметени нерешително спряха посред пътя.

И едва сега Тобиас се вгледа в лицата на своите спътници. Видя, че мъжът е Ренди Фробишър, кумирът на футболните запалнянковци, а момичето е Бети Халворсен, музикалната дъщеря на баптисткия свещеник.

Тичащите по пътя хора бяха вече съвсем близо, а огненият стълб над горящата кола понамаля. „Няма какво повече да правя тук – помисли си Тобиас, – време е да се омитам.“ И без това допуснах непозволена грешка,

каза си го сам на себе си. Беше нарушил забраната.

Веднага се обърна, главата му хлътна в раменете и бързо, едва не тичайки, се устреми назад към кръстопътя. Стори му се, че Ранди извика нещо след него, но дори не се обърна, ускори още крачки, та да може колкото е възможно по-скоро да се отдалечи от мястото на катастрофата.

Мина кръстопътя, слезе от шосето и започна да се катери по пътеката към своята съборетина, самотно стърчаща на върха на хълма над блатото.

Дотолкова се беше улисал, че дори забрави да се препъва.

Впрочем сега това нямаше значение: наоколо нямаше жива душа.

Обзет от паника, Тобиас буквално се тресеше от ужас. Та нали с тази си постъпка можеше да развали всичко, да провали цялата си работа.

* * *

Нещо се белееше в смачканата, проядена от ръжда пощенска кутия, която висеше до вратата и Тобиас много се учуди – много рядко получаваше нещо по пощата.

Извади от кутията писмо и влезе в къщата. Пипнешком намери лампата, запали я и се отпусна в клатушкация се стол, който се намираще до масата в средата на стаята.

„Сега сам съм господар на времето си – помисли си той – и мога да се разпореждам с него по собствено желание.“

Работният му ден завърши макар и формално. Това не беше съвсем точно, защото дали с по-голямо или по-малко натоварване, но работеше винаги.

Стана, свали омачканото си сако, закачи го на облегалката на стола, разкопча ризата и откри гърдите си, по които нямаше косми. Напипа на гърдите си пластинката, натисна я и под неговите пръсти тя се плъзна встрани. Зад пластинката се криеше ниша. Приблужи до умивалника, извади от нишата контейнер и изля в мивката изпитата през деня бира. След това върна контейнера на мястото, премести пластинката и закопча ризата си.

Позволи си да не диша.

С голямо облекчение усети, че става това, което е.

Тобиас неподвижно седеше на стола, изключил мозъка си, като изтриваше от паметта си изминалия ден. След известно време започна отново да го оживява и да създава друг мозък – мозък настроен на онзи лично негов живот, в който не беше пропаднал пияница, нито съвестта на града, нито пък лошият пример.

Но през тази вечер не успя напълно да забрави преживяното през деня и към

гърлото му отново запълзя буца – познатата, мъчителна буца от обида за това, че го използват като средство за защита на човешките същества, населяващи това градче, от собствените на хората пороци.

Работата е там, че в такива малки еснафски градчета може да живее само един пропаднал човек: по някакъв необясним закон за това лицемерно общество за двама или дори за повече е тясно. Там безобразничи Старият Бил, другаде Старият Чарли или Старият Тоуб. Истинско наказание за еснафите, които с отвращение търпят тази отрепка като неизбежно зло.

Но ако се вземе робот, робот-хуманоид Първи клас, който без внимателен оглед не може да бъде отличен от човек – ако вземеш такъв робот и му поръчаш да се прави на градския пияница или на градския глупак, то това правило може да се подмине. И човекоподобният робот в ролята на пропаднал пияница носеше огромна полза. Пияницата-робот избавяше град,. в който живее, от пияницата-човек, сваляше излишното позорно петно от човешкия род, а изместеният по такъв начин потенциален алкохолик по неволя се превръщащо в напълно приемлив гражданин на обществото. Може би този човек и да не беше образец на

порядъчност, но поне се вместише в рамките на благоприличието.

За човека е ужасно да бъде пропаднал пияница, а пък за работа това е нищо работа. Защото роботите нямат душа. Роботите не влизаха в сметката.

И най-лошото е, помисли си Тобиас, че тази роля трябва да играеш постоянно, без ни най-малки отстъпки, никакви почивки, ако не се смятат кратките паузи, като например сега, когато си твърдо уверен, че никой не те вижда...

Но днес вечерта за няколко минути излезе от този образ. Принудиха го обстоятелствата. На карта бяха поставени два човешки живота и той на можеше да постъпи по друг начин.

Впрочем, каза си, не е изключено всичко да се размине. Онези горките бяха в такова състояние, че вероятно дори не са забелязали кой ги е спасил. Зашеметени от случилото се, те може и да не са го познали.

Но цялата работа е там, изведнъж осъзна, че това никак на му е по сърце: страстно му се искаше да са го познали. Тъй като в структурата на неговата личност се беше появило нещо човешко и това нещо неудържимо се стремеше да се прояви наяве, жадуваше да бъде забелязано и така да го отличи от онзи пропаднал тип и

нехранимайко, какъвто беше в очите на хората.

Но това е нечестно, осъди се сам. Такива помисли са недостойни за един робот. Та той посяга на традициите!

Тобиас си наложи да седи спокойно, да не диша, да не мърда и се опита да събере мислите си – вече без да хитрува, без да се прикрива от самия себе си, да погледне истината в лицето.

Би му било много по-леко, мислеше си, ако не чувствуваше, че е способен на повече, ако ролята на лош пример за жителите на Милвил беше за него предел, ако с това се изчерпваха всичките му възможности.

По-рано беше така, припомни си той. Именно така стояха нещата по онова време, когато се съгласи на тази работа и подписа контракта. Но сега това е изминат етап. Вече е узрял за изпълнението на по-сложни задачи.

Защото е станал по-възрастен, така както малко по малко, по някакъв необясним начин, постепенно, роботите стават по-възрастни.

На нищо не прилича, че трябва да изпълнява такава служба, в същото време, когато много по-сложна работа е по силите му, а такива задачи има доста. Само че нищо не може да се промени. Положението му е безизходно. Няма към кого да се обърне за

помощ. Невъзможно е и самоволно да напусне поста си.

Та нали за да не работи напразно, има правило, според което само един-единствен човек, задължил се да пази това в най-строга тайна, знаеше, че той е робот. Всички останали трябваше да го вземат за човек. В противен случай целият му труд би изгубил всякакъв смисъл. Като безделник и пияница, но човек би свършил работа, но като негоден, пършив пияница-робот цената му нямаше да е и пукнат грош.

Затова всички бяха в неведение, дори общината, която, трябва да се каже, твърде неохотно плащаше всяка година членски внос на Обществото за Прогрес и Усъвършенствуване на Човешкия Род, без да знае къде отиват тези пари и въпреки това не смееше да се откаже от плащанията. Тъй като не всяка община беше удостоена с честта да се ползува от особените услуги на ОПУЧР. Достатъчно беше да не се плати вноската и навярно Милвил ще трябва да чака и да чака, докато щастието го огрее отново да стане член на Обществото.

И ето че затъна тук, помисли си Тобиас, вързан през ръцете и краката с десетгодишен контракт, за чието съществуване градът не се и досещаше, но това съвсем не променяше нещата.

Знаеше, че няма дори с кого да се посъветва. Нямахме човек, пред когото да може да изложи цялата истина, тъй като ако се разкриеше пред някого, цялата му работа отива на вятъра и най-подло ще подведе града. А на такова нещо не ще се реши ни един робот. Това не е порядъчно.

Опитваше се логично да обоснове причината за този непреодолим стремеж точно да изпълни предписаното, да обясни причината за своята неспособност да наруши поетото задължение, зафиксирано в контракта. Но логиката тук няма място – всичко това си съществуваше само по себе си в него. Така са устроени роботите: това е един от множеството фактори, от чието съчетание се определи и тяхното поведение.

И така, нямаше изход. Според условието на контракта, предстоеше му още десет години да пиянствува, като ненужна вещь да се подмята из улиците, да играе ролята на затъпял от всекидневното пиянство, напълно пропаднал човек, за който всичко на света няма значение. И трябва да играе тази комедия, за да не би някой от гражданите да стане такава отрепка.

Колко е обидно да се раздаваш така на дребно, след като знаеш, че си способен да изпълняваш и по-квалифицирана работа, знаеш че сегашният ти разряд дава правото

да се заемеш с творчески труд за благо на обществото.

Положи ръката си върху масата и усети, че под нея нещо зашумя.

Писмото, съвсем беше забравил за писмото.

Погледна плика и види че няма обратен адрес, веднага съобрази от кого е.

Извади от плика сгънатия надве лист хартия и се убеди, че интуицията му не го е подвела. Отгоре на страницата над текста стоеше печатът на Обществото за Прогрес и Усъвършенствуване на Човешкия Род.

В писмото пишеше следното:

Драги колега!

Навярно ще ви бъде приятно да научите, че въз основа на последния анализ на Вашите способности, установено е, че сега Вие сте най-подходящ за изпълнение на задълженията на Координатор и експедитор при организиращите се колонии от хора на някоя от усвояваните планети. Уверени сме, че след като заемете такава длъжност, Вие ще допринесете повече полза и сме готови, ако няма никакви други съображения, да Ви предоставим такава работа незабавно.

Обаче, известно ни е, че още не е изтекъл срокът на сключения по-рано с Вас контракт и може би в дадения момент Вие смятате, че е неудобно да поставяте

въпроса за преминаването Ви на друга работа.

Ако ситуацията се промени, бъдете любезни и незабавно ни уведомете!

Под писмото се мъдреше неразбираем подпис.

Тобиас внимателно сгъна листа и го мушна в джоба си.

Много ясно си представи как там, на другата планета, където слънце наричат някоя друга звезда, помага на първите заселници да основат колония, труди се заедно с колонистите, но не като робот, а като човек, истински човек, пълноправен член на обществото.

Свършено нова работа, нови хора, нова обстановка.

И ще престане най-накрая да играе тази отвратителна роля. Никакви трагедии, никакви комедии. Никаква разпуснатост. С това ще бъде веднъж завинаги свършено.

Стана от стола и закричи назад-напред из стаята.

Колко е объркано всичко – помисли си. – Защо трябва да кисна тук още десет години? С нищо не е задължен на този град – нищо не го задържа тук... освен само задължението по контракта, което е свещено

и ненарушимо. Свещено и ненарушимо за работа.

И се получава така, че е жив прикован за тази мъничка точица на картата на Земята, докато можеше да стане един от онези, които сеят по далечните звезди семената на човешката цивилизация.

Преселниците бяха малко. Отдавна се бяха отказали от организирането на многолюдни колонии – те не оправдаха създаването си. Сега за усвояването на нови планети изпращаха малки групи хора, свързани със стара дружба и общи интереси.

Тобиас си помисли, че такива преселници по-скоро приличаха на фермери, отколкото на колонисти. Само хора, които добре се познаваха на Земята, се отправяха към Космоса да опитат там щастието си.

И той би станал един от тези смели търсачи на приключения, ако можеше да наруши условията на контракта, ако можеше да избяга от това градче, да се избави от тази бездарна и унижителна работа.

Но този път е затворен за него. Оставаше му само да изживее мъката от напълно разбитите надежди.

(Следва)

Дезидерата

Научно-фантастичен разказ

Наталия Соколова

Дамата с червен плащ

– Той е тук, у вас... Вие го криете, аз зная!

Това бе казано от красива, стройна жена, която Писателят по-рано никога не бе виждал. Тя внезапно се появи в стаята и рязко се приближи до бюрото му. По яркочервения ѝ непромокаем плащ се плъзгаха дъждовни капки, ботушите оставяха отчетливи следи по пода.

Трябва да се каже, че Писателят бе привикнал към странни посетители. Той живееше в покрайнините на града в едноетажна стара къща, заобиколена от запусната градина, където бяха живели дядо му и працядо му, вратите на къщата никога не се затваряха, всеки можеше да влезе и да започне с него разговор за каквото си ще.

– Той е тук, у вас. Знаем със сигурност. Да не сте посмели да отричате! – каза властно непознатата, отмятайки назад качулката, червена с черна подплата. Тежката маса на тъмните ѝ коси беше забодена небрежно, отделни кичури се виеха и падаха върху бузите и върху шията, и въобще изглеждаше,

че се е приготвяла набързо и много се е вълнувала.

– Щом е тъй... Търсете моля! – Писателят, който знаеше, че е сам в старата къща, едва забележимо сви рамене. – Чувствайте се като у дома си, госпожо. – И като се надигна от стола си, се поклони вежливо. – Надявам се няма да ви попреча, ако продължа работата си? Не се безпокойте, мога да работя при всякакви условия.

Той беше винаги вежлив с красивите жени. Сам некрасив, с груб нос и рунтави вежди, той дълбоко ценеше и разбираше красотата, считаше, че красотата е своего рода талант, важен принос в живота на обществото, защото красивият човек озарява и краси земята.

Жената не отвърна на поклона му, не каза името си, само нетърпеливо и презрително вирна глава. И започна да обикаля из стаята, повдигаше безсрамно завесите, надникна зад библиотеката, блъскаше с някакво ожесточение столовете, които ѝ се изпречваха на пътя. Червената дама. Разгневената червена дама. Какъв маскараден костюм би ѝ отивал? Коломбина?

Не, не такъв. Разглеждайки крадешком изваяния профил на непознатата, Писателят най-после налучка това, за което мислеше: „Медеея? Или Медуза-Горгона? Не, тя е била страшилище. Именно Медеея, служителката на черната богиня на нощта Хеката.“ И той неволно се замисли над това, че античната литература, макар и достигнала до нас с отделни откъси, ни дава завършена галерия от образи, към които ние непрекъснато се връщаме, без да можем да добавим почти нищо.

...Непознатата гостенка правеше вече обиск в коридора, след това в съседната стая, където нещо трещеше и се сгромолясваше. Писателят стоеше и спокойно пушеше лулата си, само понякога леко се намръщваше при мисълта, че може да не е чисто някъде под дивана или зад вратата на кухнята. Той се стараеше да изпрати колкото се може по-скоро старицата, която идваше да готви и да чисти; грижливото ѝ чистене му пречеше да мисли. А прахът не пречеше, той се държеше много тихо.

Наведе се над чистия лист хартия и написа: „Беше ранно, много ранно утро...“

Вратата зад гърба му скръцна. Писателят не завърши изречението и се обърна. Непознатата поразително се бе изменила.

Това бе друго лице. Блестяща усмивка играеше по ярките ѝ устни, горчивата бръчка над носа се бе изгладила, присвитите очи гледаха лукаво, кокетливо – предизвикваха.

– Е, изглежда дойде време да ви оставя на мира... Хванах се на бас с един приятел, че ще вляза във вашия дом. „Но как ще влезеш?“ – „О, по най-ексцентричен начин“. И нима не удържах думата си? Не, не е нужно да ме изпращате, благодаря, знам пътя. Сега аз отлично познавам целия ваш стар смешен дом... от тавана до...

Отиде си. Излезе. В тесния коридор като за прощаване се мярна нейният червен плащ с черна подплата – дяволският плащ от средновековната легенда. Входната врата хлопна в далечината. И всичко стихна. Зад полуотворения прозорец ръмеше ситен дъждец, шумолеше в листата на храстите.

Какво беше това? Какво собствено се бе случило? Той стоеше и пушеше лулата, поставил лакти върху листа хартия с недописан ред, свършващ с дълга учудена завъртулка. Гледаше съборения на килима стол, следите от мокрите ботуши по паркета. Начало. Да, начало на една история без край. И още едно начало на чужда история, което за него се прекъсва с многоточие. Ще узнае ли някога продължението? Едва ли.

Да ѝ повярва ли, или да не ѝ повярва? Лулата угасна, но не му се искаше да я пали отново. А ако ѝ повярва, то кога – в първата фаза, или във втората? Тя несъмнено играеше, но в началото или след това? Дяволски красива жена. Макар че в това лице като че имаше нещо неприятно. Може би тънко изрязаните ноздри... или твърде близко разположените очи... Ами ако тя се е скарала с приятеля си и е дошла тук, за да предизвика ревност? От нея може да се очаква. И сега току-виж изсвири куршум в прозореца за нищо и никакво, без да си съгрешил нито с дело, нито с помисъл. Би било обидно.

Хората с чадъри

През прозореца долетя куршум. Той разби стъклото на библиотеката, по което звездообразно се проточиха начупените линии на пукнатините, по килима се поръсиха парченца стъклен прах. Куршумът изглежда беше рикоширал в един от дебелите, подвързани с кожа старинни томове, удари се о края на бюрото, одраска го, шлъопна меко на килима, търколи се някъде в ъгъла зад мебелите. „Да легна ли на пора? – съобразяваше Писателят. – Или не си

струва?“ Някакво вътрешно чувство му казваше, че стрелба повече няма да има.

Да, денят наистина започна странно, не приличаш на нищо. И продължава в същия дух. Сюжетът се развиваше стремително, динамично, като че ли даже твърде динамично.

В стаята нахлуха хора. Много хора. Нахлуха? Не, по-скоро влязоха с бързи делови крачки, наредени един зад друг. Те действаха удивително сръчно, организирано, съгласувано. Двама останаха на пода – от двете страни на вратата. Един спусна пердетата на прозореца – така ловко, без ни най-малко запъване, като че познаваше тези пердета от детството си. И сам застана с гръб към прозореца. Никой за нищо не питаше, нищо не приказваше, всичко се вършеше мълчаливо, без излишни движения и суета, нито един от тях нито веднъж не погледна към Писателят. Писателят отбеляза в себе си високата степен на професионализъм и одобри майсторството, с което се вършеше операцията – в нито една работа той не обичаше домораслото любителство.

Хората бяха някак еднакви, с твърде приличен вид, незапомнящи се и съвсем не жестоки хора, прилично и скучно облечени, с шапки, тъмни палта, с черни и сиви чадъри.

Оръжие не се виждаше никъде. Изразът на лицата беше еднакъв – незаинтересовано-скупаещ, такъв израз има човек, останал сам със себе си, когато сутрин решава преди кафето или след него да се обръсне. Всеки от пришълците би се изгубил в градската тълпа, би се разтворил в нея, както леопардът се слива с петнистата от сенки земя на джунглата.

„О! Нима правителството се е научило най-после да подбира с вкус хората за своите нужди? – помисли учудено Писателят. – Какво означава всичко това!“ За всеки случай той се стараеше да не мърда, седеше облегал на стола, сложил ръце пред себе си на бюрото. Нека видят, че имат работа с човек, който разбира.

Главатарят на бандата погледна счупеното стъкло на библиотеката, където от малкия кръгъл отвор се разсейваха лъчите на пукнатините и съкрушено поклати глава. Явно не обичаше безпорядъка.

– Ние няма да ви причиним зло. Не се бойте – все така подкупващо и меко говореше Главатарят.

– Аз не се боя – каза Писателят сърдито, без да сменя ръце от бюрото, оставяйки ги по прежнему да бъдат виждани от всички.

– Но той е у вас. Това ни е известно съвсем точно... Той ни е нужен.

– Ами търсете. – Но този път Писателят не се надигна и не се поклони. – Бих се радвал да можех да ви изпъдя, но изглежда няма да мога да сторя това безнаказано. – Той никога не изпускаше случай да бъде неучтив с полицаите или с цивилните полицейски хрътки. – А да ви дам възможност дълго и с удоволствие да ме ритате с обувки по главата, не е ли много, шефе?

Оня, явно шокиран, се намръщи.

– Вие какво? Защо да се предполага... – С ръка, все още в ръкавица, докосна облегалката на стола, който току-що беше изправил на мястото му. – Разрешете да седна. Имам разширение на вените.

Ах, ето какво било! Вени на краката. Професионално заболяване на детективите, които стоят с часове в чуждите парадни входове и под чуждите прозорци, край праговете – „мокрици“, както ги нарича народът.

– Професионално заболяване – констатира Писателят на глас. – Значи почнали сте отдолу. Не сте станали веднага шеф. – И завърши рязко: – Сядайте без разрешение. Щом сте могли да влезете без него...

Главатарят се усмихна. И седна на стола, като акуратно прислони до него своя чадър, сиво-черен на ситни каренца. Останалите

трима стояха в свободни пози, очите им блуждаеха. Те нищо не виждаха, не чуваха и не забелязваха. Отлична школовка. Виж, Главатарят понякога си обръщаше главата, оглеждаше стаята. Може би тя го учудваше. Вероятно той да считаше, че известният писател трябва да има модерна лакирана мебел, със заоблени ръбове, на тънки извити крачка, с огледални врати, на пода – кожа от бяла мечка.

Стаята, в която седеше Писателят, беше мебелирана твърде просто със старинни мебели. Върху еднокрака тежка дъбова маса, която не беше така лесно да бъде помръдната от мястото, стоеше пишеща машина и хартия, притисната с камъни и гири. Ъглите на хартията се бяха леко приповдигнали и извили, през полуотворения прозорец (въпреки спуснатите от гангстерите пердета) се чувствуваше течение, явно стопанинът обичаше това. В далечния ъгъл на стаята имаше старинен дървен креват, застлан небрежно с провиснато одеяло. Писателят спеше в своя работен кабинет, останалите стаи в къщата бяха почти необитаеми, занемарени.

Понякога в живота на Писателят се появяваше някаква жена, която му се струваше по-малко неприемлива, отколкото останалите, тя обявяваше война на

уродливите стари мебели, затрупващи къщата, ругаеше столовете с високи, твърди, украсени с резба облегалки и с протрит, раздърпан до конци бродат на седалките, библиотеките от черно дърво, проядени от червеите, тесния ковчега на спрелия в коридора часовник, с отдавна вече неподвижен меден диск на махалото. Но жените идваха и си отиваха, а мебелите оставаха. В този двубой те неизменно побеждаваха.

Прииска му се да пуши. Писателят се надигна от креслото и с привичен жест се насочи към рамката на прозореца, където стоеше кутийката с принадлежностите за чистене на лулата. Той направи това машинално, без да се замисля. И в същата минута картината се измени: всичките четири фигури в стаята оживяха, измениха положението си, към него се насочиха четири чадъра. И там, където на скромния кариран чадър на Главатарят, трябваше да има острие или топче, Писателят ясно видя кръгъл тъмен отвор. Дуло. Веднага всичко стана ясно. Всичко отиде на мястото си. Разбира се, това не е полиция – в случай на нужда полицаите биха извадили пистолети-автомати от установения образец. Не, това бяха честни гангстери, изпълняващи свято своите задължения срещу заплащане от

някоя корпорация, или даже от отделен политически деец.

Писателят зае предишната си поза. Насочените срещу него чадъри се отпуснаха веднага, станаха пак обикновени чадъри, всички се успокоиха.

Неправителствено мероприятие. Съвсем частна акция. Е, какво, нека бъде така. Но интересно е само – за кого се води играта...

– Килимът ви е много прашен – забеляза Главатарят, загледан замислено в краката си. – Мога да ви препоръчам прехосмукачките на фирмата „Хамлет“. Няма да крия, че аз обслужвам понякога тази фирма, макар че днес не работя за нея – иначе, разбира се, не бих я споменавал. От вас все едно фирмата няма да вземе никакви пари. Как не, авторът на „Смеещите са шепнешком листа“! И на „Седемте цвята на дъгата в капка вода“... Те ще бъдат щастливи да ви изпратят безплатно опитния екземпляр на новата прехосмукачка „Полоний-6“ с двадесет и един сменяеми наконечника. Стига само да им намекна... – Писателят, мръщейки се, си спомни идиотските скъпи реклами, които вече бяха започнали да се появяват в списанията: „Ако Хамлет беше пробол Полоний през килим, изчистен с нашата прехосмукачка, то раната не би била смъртоносна. Пълна гаранция –

нито грам прах, нито един бактерии или бацил!“

– А, вие сте чели мои книги? – обърна се Писателят към странния посетител.

– Литературата е моята слабост – отвърна честният гангстер – моето хоби. Провървя ми, оказвам понякога услуги на една къща, която търгува с книги. И благодарение на това имам всички ваши луксозни издания на гланцирана хартия и в разкошни подвързии. Вие толкова добре познавате природата... хората...

– Мисля, че и на вас не може да се отрече познаването на хората – изсумтя Писателят.

– Да, може би. – Главатарят скромно сведе глава. – Хората от моята професия, като се пенсионира, биха могли безспорно да създадат твърде интересни книги. Но, първо, ние работим в засекретена област, затова на много неща не може да се дава гласност. А второ – нас обикновено ни убиват, преди да се оттеглим от работа – добави той безстрастно. – Всяка професия си има своите плюсове и минуси.

Вратата рязко се отвори. Присъстващите издигнаха чадърите, но веднага ги спуснаха.

На прага стоеше човек на около петдесет години със солидна външност, с красиво посребрени коси и бавни, господарски

властни движения. Той беше без шапка, на неговото строго и скъпо стоманеносиво палто нямаше нито капка дъжд, значи, беше дошъл с кола. Каза късо, нехайно, пренебрежително:

– Къш!

На ревера на палтото му беше забодена значка: око, удължено човешко око в древноегипетски стил.

Това беше емблемата на Обединената компания за радио и телестереопредавания „Окото на Ра“.

Един от тринадесетте

Интелигентният вожд на честните гангстери стана от стола. Веждите му страдалчески се извиха.

Дошлият каза ясно:

– Не вървиш по нужната следа.

Шефът на гангстерите се намръщи. И с движение на веждите си отпрати от стаята всички останали (трябва да се пази авторитетът на ръководителя). Ония като че вятър ги издуха.

Писателят съобрази, че познава новодошлия. Това беше един от тринадесетте генерални директори на компанията „Окото на Ра“, който се беше издигнал от низините благодарение на

своите изключителни способности и пълно неподбиране на средствата. Той няколко пъти беше уговарял Писателят да вземе участие в предаванията на компанията, но винаги беше получавал отказ.

Генералният директор влезе в стаята, премести свойски хартията и седна на края на бюрото. Правеше впечатление на човек, който не е свикнал да иска разрешение даже в чужда къща. Главатарят на гангстерите остана прав, опирайки се на своя кариран чадър.

– Полуслепият портиер е надрънкар нещо от глупост и ти си повярвал. Зяпали сте, изпуснали сте! – каза безпощадно генералният директор. – Знаеш ли улица „Дева Мария“ зад старото гробище? – Гангстерът не промени положението си, но очите му станаха внимателни, очакващи. – Да, ето къде трябваше да бъдеш ти с твоите хора поне преди един час. Това е най-точна информация... и забележи, получена е не от тебе.

– Разрешавате ли да вървя? Да действам?

– И освен това шумите. Твърде много шум – генералният директор, с ръка в сива велурена ръкавица посочи, без да поглежда, разбитото стъкло на библиотеката. – Колко

пъти е казвано: само в случай на най-крайна необходимост.

– Неквалифицирани кадри – скучно се оправда честният гангстер. – Много новаци. Горещят се.

Генералният директор слушаше гангстера и поклащаше крак, седнал на края на бюрото.

– Е, добре, хайде – той сви устни. – Тръгвайте. Там заедно с моя шофьор стои един тип, той ще ви заведе. И всичко ще ви разкаже. – Погледна неодобрително след гангстера, който притвори безшумно вратата след себе си. Въздъхна. – А пък това е един от най-добрите.

– Не си спомням да съм канил гости за днес – каза Писателят.

Сюжетът се развиваше стремително, но все по-неприятно. И наистина, по-лесно е да се понесе загадъчно посещение на красива жена, отколкото на детектив, а след това и на бизнесмен.

Генералният директор съобрази, че наистина се е явил в къщата на Писателят без покана. Загриженото му лице стана усмихнато, любезно, почти ласкаво... той започна да се извинява, че е обезпокоил, отнел е времето на такъв ъ... ъ... известен... След това добави тихо с кадифен глас:

– Би ми се искало... ъ... ъ... да поговоря с вас. Тъй да се каже, неофициално, от душа.

Най-добре на чашка коняк, като мъж с мъж. Ако разрешите, в колата ми... френски, истински „Фол бланш“.

– Говорете без пиячка.

Бизнесменът наведе послушно своята господарска, благородно побеляла глава. Той беше удивително послушен, внимателен. О, та той не иска Писателят да му отговаря непременно, не му са нужни отговори, не му е нужно нищо въобще, никакви твърди обещания или гаранции. Достатъчно му е, ако просто го изслушат. Забеляза ли Писателят, че той отстрани всички от къщата му, даже постове не остави – толкова уважава той Писателят, неговите прекрасни произведения... ъ... ъ... (Бедният бизнесмен, колкото и да се натягаше, не може да си спомни нито едно произведение и остави тези опити.) Цялата шайка е отпратена в района на старото гробище, там на улица „Дева Мария“ са видели подобен човек, облечен по подобен начин: черен чадър, дебел кариран шал, тъмни очила, биеща в очи голяма бяла чанта с каишка за през рамо и метален монограм. Нека да потичат, да се помокрят под дъжда! Той направи всичко, което може, и той наистина няма нищо против Писателят да знае за това и другите... приятелите на Писателят... (Бизнесменът погледна към вратата и леко повиши глас.)

Разбира се, това е дребна работа, услуга – повече от скромна, но все таки... Ъ... Ъ,... с една дума той ще се радва са бъде полезен. Ако някога, след време Писателят и неговите приятели придобият голяма тежест в страната, станат сила (бизнесменът пак погледна към вратата и стана още по-доверителен и по-любезен), то тогава, възможно е, един от тях да си спомни този малък епизод... дребната мъничка помощ на доброжелателя...

Писателят изслуша бизнесмена. Отговор не се искаше. Той и не отговори.

– Добре би било, ако все пак напиша нещо тази сутрин – измърмори той навъсено, под нос, като въртеше писалката с пръсти.

Чуждите работи с тяхната неразбираема обърканост започваха вече да уморяват Писателят. Искеше му се да се изключи изцяло, да започне да работи. Да потъне в работа! Замисълът на новата повест не е чак толкова лош, макар че контурите едва се набелязват... героят не е банален, в него има...

Все със същата покорност бизнесменът си отиде. Входната врата хлопна шумно след него. Писателят стана, дръпна с облекчение пердетата, разтвори по-широко прозореца. (Той не понасяше сумрака, задухът, обичаше ярката светлина, свежия въздух, теченията).

Лъхна влага, хартията на масата зашумоля силно, ъглите, които вятърът усукваше и огъваше, замърдаха. Изведнъж се почувствува уютно, добре.

Писателят седна по-удобно, разкърши рамене. Придърпа хартията към себе си, препрочете написаното: „Беше ранно, съвсем ранно утро, все още без багри, като току-що родило се дете, на което...“

Зад гърба му плътен мъжки глас каза тихо:

– Не се плашете! Не ви заплашвам с нищо. Не съм въоръжен. Само не се обръщайте.

Този, когото търсеха

Нещо твърде често днес му казваха: „Не заплашвам“, „Нищо не ви заплашва“, „Не се плашете“. Не беше ли твърде много. Когато на човек за стотен път му кажат: „Не се бойте!“, може би е време да започне да се бои?

Той седеше, не се обръщаше и чакаше. Гласът излизаше като че ли изпод кревата.

– Само не се обръщайте. И сега не разговаряйте с мен, не ми отговаряйте. Затворете прозореца, ако не ви затруднява. И дръпнете пердетата. Така. Благодаря. Аз не се боя. Но просто ми се иска да довърша работата докрай. А могат да ни попречат.

Когато Писателят се обърна, след като затвори прозореца, човекът вече беше излязъл изпод кревата и изгърсваше праха от колената си.

Той не познаваше този човек. Никога в живота си не беше го виждал.

А ако го беше виждал – вероятно не би го забравил. Външността му се запомняше.

Непознатият беше великолепен мъж в разцвета на силите си с широк гръден кош, широки рамене, сини, наивно-сериозни очи и тъмноруси коси, къдрите на които се виеха около кръглото му изпъкнало чело. Беше с някакъв обикновен вълнен пуловер, с кърпа завързана на врата и се държеше свойски. Погледът му беше добър, леко блуждаещ, но нещо в очертанията на устата, в извърщането на здравата шия говореше за сила, упорство, може би даже за упоритост, която много трудно се преборва.

– Да затворим ли входната врата? – предложи Писателят. – Наистина никога не правя това. Но при такива обстоятелства...

– Като че ли е разумно.

Писателят отиде да затвори вратата, издърпа с мъка ръждясалата кука до увисналата халка. След това се върна в стаята.

Непознатият стоеше до рафтовете, разглеждаше заглавията по гърбовете на книгите.

Когато Писателят влезе, той се обърна. Каза приветливо:

– Вие сте Писателят? Драго ми е да се запозная.

– Аз също – отвърна Писателят, поддал се неволно на обаянието на непознатия, като сам се чудеше на това.

И стисна протегнатата ръка.

– Пристъпвам веднага към работата. За съжаление могат да ни прекъснат. – Непознатият седна на кревата, пружините под него жално изскърцаха и се огънаха. – Аз съм изобретател.

Изобретател? Така ли? Писателят разочаровано се облегна на гърба на креслото. Така банално ли трябваше да завърши тази необикновена ярка и интересна история... От време на време през постоянно отворените врати на неговия дом проникваха непризнати, несретни изобретатели. По-голямата част от тях – изтормозени, много разсеяни хора, обвиняваха в неблагодарност целия човешки род, разваляха електрическата инсталация на къщата, като пъхаха в контактите щекерите на някакви странни прибори и устройства, изгаряха пода с киселини, забравяха в кухнята и в антрето

малки пакети, увити във вестници, които след това неочаквано се взривяваха, изплашваха до смърт старата чистачка. Един изобретател предлагаше да удвои продължителността на човешкия живот с микродози арсеник, които трябваше да се вземат от ранно детство. Друг, имаше идеята, че ако се загрее Саргасово море чрез свръхмощни плаващи уредби, би се предизвикало невиджано размножаване и миграция на водораслите и че флората на Световния океан ще се измени основно, а следователно и храната на животните и хората. Трети търсеше състав, с който, ако се намаже човешката кожа, може да се създаде невидима, непроницаема ципа, която да прави човека практически неуязвим и за хладно, и за огнестрелно оръжие. Четвърти по разработена от него специална методика искаше да повиши процента на раждащите се гениални деца чрез облъчване на всички младоженци...

Но този изобретател не беше нито жлъчен, нито раздразнителен. Напротив – беше спокоен, замислен, вглъбен в себе си. Той внушаваше доверие. Може би си струваше да бъде изслушан, преди да бъде направен окончателният извод.

– Виждате ли, аз съм физиолог. И мога – чрез открития от мене способ – да

въздействам върху определени клетки на главния мозък. Мога да възбудя тяхната дейност или, обратно, да я подтискам, без да се ровя из мозъка, без да вмъквам там електроди, въобще без да го докосвам... Впрочем специалните подробности вас не ви интересуват – прекъсна се той сам. – Достатъчно ще бъде да кажа, че след дългогодишни търсения аз намерих „Лъчи на въздействие“, стабилизирах ги и ги зафиксирях, научих се да ги получавам, овладял съм ги. Много трудно беше да се увеличи радиусът на въздействието им, отначало то трудно достигаше от единия ъгъл на лабораторията до другия, а след това се научих от бараката, където беше моята лаборатория, да насочвам снопа лъчи към къщи, и безкрайно се радвах. Но скоро това разстояние ми се стори детска работа... Задачите станаха инженерни, наложи ми се да се откъсна, да изуча това-онова. При проектирането и конструирането на „апарата за въздействие“ – а него аз правих и монтирах сам с ей тези ръце, с малката помощ на жена ми и на тъста ми, ах, наистина отделни, особено сложни и свръхточни детайли поръчвах по свои чертежи навън... Така например наложи се да отделя особено внимание на размера и на тежината на апарата. Първоначалният

вариант беше шкаф, а след това с габарити на неголям куфар, а после и на кутия за пури...

Писателят слушаше и простичкото делово изложение лека-полека го грабна. Цели години труд. Дълги години търсения. Имало неуспехи, грешки, понякога изглеждало – край, стигнал е до задънена улица и толкоз. След това отново лумвало примамливото пламъче на надеждата, което увлича изследователите. Непознатият разказваше за това пестеливо, с достойнство, седнал на небрежно застланата чужда постеля, опрял лакти на колене и сложил глава на юмруците си. Добре че беше имал възможност още съвсем млад да изостави преподаването, да напусне провинциалния институт, където се готвели да му присъждат някакви степени и го заставяли да работи върху задължителни теми. Да вървят по дяволите! В течение на петнадесет години той беше имал на разположение помещение за експерименти, където никой не си пъхал носа, беше имал средства да купува, или да поръчва лабораториите съоръжения... и работел, работел, колкото му се искало – и денем и нощем.

– Частна благотворителност! – опита се да изясни Писателят.

Но другият само махна с ръка. Не искаше да се отвлича от главното.

– Апаратът действа безотказно. Ето сега вие сами ще се уверите.

Стана, закрачи към коридора, изчезна на завоя и, веднага се върна с чанта в ръка. Чантата беше от бяла кожа с каишка, за да се носи през рамо, върху нея проблясваха медните плетеници на сложни инициали. Някой днес вече беше говорил на Писателят за бяла чанта с медни инициали... Но сега не си струваше да си спомня, не му беше до това.

С най-голяма предпазливост изобретателят извади от чантата пакет, обвит с някакви меки парцали, а от пакета – кутия от обикновена пореста пластмаса, малко по-голяма от табакера, с някакъв избелял сив миши цвят (кофите за смет по улиците на града бяха от такава пластмаса). Отвори я, показа монтирания на вътрешната страна нещо като пулт за управление, редици от малки копчета, лостчета, клавиши. Попипа клавишите, докосна копчетата. Затвори пак кутията, издигна я на равнището на очите си. Писателят се обърна към него. Там се откри отвор – твърде тесен, удължен прорез, просто като че бяха разсекли с нож сивия порест материал – краищата едва се бяха разделили. Прорезът чернееше като

тънка черта, прилична на случайна пукнатина, на одраскано.

* * *

...Някой ме води за ръката и това е баща ми – колко е голям, колко високо са шапката, рамената му... трябва да отметна силно глава, за да ги видя, там горе вятърът е друг и въобще всичко, разбира се, е друго. Баща ми вижда много по-различно, отколкото аз далечни ширини, а може би това са страните, където има лъвове и пясъци, както е нарисувано в книжките (макар че за това си мисля, разбира се, като на шега, та аз вече мога да чета и зная, че палмите и пустините са много далеч от нас, за там трябва дълго да се пътува). Затова пък ако погледна надолу, колко близко е асфалтът, стъпканият мокър сняг и колко големи изглеждат обущата на минувачите, които крачат уверено и газят снега – и редом през цялото време са моите ботинки: кафяви, тъпоноси, мокри, поодраскани тук-таме. Ботинките стъпват чевръсто и бързо по черния мокър асфалт, по останките на неприличащия на себе си сив сняг, който се топи, силно опънатата ми нагоре къса моя ръка държи пръста на баща ми с твърд жълт пръстен, а аз виждам и своя пухкав анцуг и края на коженото си яке... А защо в книжките няма такива картинки: с улици, къщи и да се вижда

рамото или коремът, кракът или бедрото, коляното или част от палтото, та нали винаги виждаш част от самия себе си, макар малка, без това не може, остава някак си несвързано.

Устните ми се усмихват от само себе си, усмихват се през цялото време. От щастие. Аз вървя и чувствавам: днес е щастлив ден, баща ми току-що ми е купил от магазина за играчки великолепен голям самолет, за какъвто отдавна мечтая, яркосин, с въртящ се прозрачен пропелер, приличащ на крилата на живо водно конче, с прибиращо се шаси и отмятащо се кормило за височината. Аз дълго избирах (имаше всякакви цветове самолети: червени, небесносини, зелени, сиви, виолетови, черни, оранжеви) и все пак избрах синия цвят, цвета на небето.

Вървя с бърза, подскачаща походка, старая се да не изоставам от баща си, който носи под мишница кутията с моя самолет, а мен в това време неусетно ме налягат съмнения. Все си спомням ослепителния оранжев самолет, който пренебрегнах заради синия... и вече започва да ми се струва, че синият цвят е гаден, отвратителен, мрачен, избледнял, че е неприятно да се гледа моя самолет, че всяко момченце трябва да завижда на собственика на оня яркооранжев самолет, който остана на рафта в магазина.

И аз вече зная (ние приближаваме към завоя), че зад ъгъла ще взема и ще кажа на баща си за оранжевия самолет. И в същото време разбирам, че не бива да се говори за това, че баща ми търпеливо беше чакал в магазина, не ме притесняваше, предостави ми да избирам. И щом само кажа тези думи, ще стане нещо ужасно, страшно за мене, непоправимо! И все пак аз зная, чувствавам, че непременно ще кажа, не ще смогна да мълча, не ще успея да се удържа, по плъзгавото, стръмно ледено хълмче... че вече започвам да се плъзгам, пълзя бавно към неизвестното, колкото по-неотвратимо се приближаваме до ъгъла на къщата, зад който трябва да свърнем.

– Татко – казвам бързо, набрал отчаяна решителност. – А оранжевият беше по-хубав. По ми се иска оранжев...

Говоря това точно на ъгъла, бързам, задъхвам се, гълтам краищата на думите. На същия оня ъгъл, зад който (аз твърдо зная това) ме очаква беда. Очаква ме възмездие.

Аз говоря и баща ми, навел се над мене от своята висина, се спира. Неговата голяма топла ръка с твърд тежък пръстен прави някакво нерешително движение в моята ръка.

– Знаеш ли... – баща ми като че нещо претегля, съобразява. – Работата е там... че

аз май забравих да си купя цигари. – Той взема решение. – Е, хайде, тъй да бъде, да се върнем. Ти ще получиш своята оранжева машина, а аз – цигари. – Кашля. И прави мъничка педагогическа добавка: – Само че следващия път бъди по-умен. – Смее се. – Особено когато ще си избираш жена.

Връщаме се обратно. Така и не завих зад страшния ъгъл на къщата, така и не узнах какво собствено ме е заплашвало. Баща ми и аз вървим обратно, бързаме дружно и весело към радостта, срещу новия огнен самолет, на който утре ще завиждат момченцата от нашата...

* * *

Всичко се върна на мястото си. Върнаха се стените на работния кабинет, прозорецът, слабо просветващ през плътните пердета, небрежно застланият креват и човекът със сини очи на любопитно дете и изпъкнало чело на мислител. В ръцете си държеше пластмасова кутия.

Върна се равният монотонен ромон на дъжда през прозореца, приглушеното сънно шумолене на капките по листата.

Писателят седеше, прилепил гръб на облегалката на креслото, опитвайки се да събере мислите си. Кой би могъл да знае такова нещо за мене, да надзърта, да подслушва. Никой, никому не съм разправял

въобще за това, нима такова нещо се разказва, нима може да се разкаже с всички подробности за тази съществуваща само в миналото улица, с косо стесняващите се нагоре стени на нейните кафяви къщи, кафявият леко кълбящ се въздух на миналото, с топлите ръце на покойния баща? Това е неповторимо, невъзпроизведимо, всички тези усещания, аромати, примесени вкусове, мимолетни душевни движения, почти неизразими с думи, та аз и самият не помнех това, не знаех, че го помня, че го нося със себе си...

Писателят потърка силно лицето си с длани. И започна не така уверено, както обикновено, и малко несвързано:

– Но вие знаете, че в живота... че в живота се случва другояче, а тук... – той се затрудни как да нарече това, – във вашето предаване...

Изобретателят, смутено-горд, се усмихна с добрата усмивка на победител.

– Та аз не зная какво сте видели! Това е чисто лично, субективно, на всекиго – неговото. Вие трябваше да видите желаното, изпълнението на желанията... даже ако те някога наистина не са се изпълнили. – Обясни. – Така настроих апарата. А на какъв материал, е, това вече не зависи от мен! Вашият живот, вашият опит подсказват

материала. – Той щракна капака на кутията, пак се появиха лостчетата и копчетата на микропулта. – Но може да се настрои и по съвсем друг начин. Ето например... – Започна да докосва клавишите, да премества предпазливо лостчетата. – Въздействието може да бъде и обратно, дразнещо. Може не да се отстраняват, а да речем, да се изострят и да се оголват противоречията, конфликтите. – Той каза тихо, замислено: – Понякога това е важно за по-доброто опознаване на живота. За активизиране на човека за борба със злото. – И като отрони мимоходом тази мисъл, мълча цяла минута и гледа сивата кутия, която обещаваеше толкова много, беше включила в себе си толкова, все още неразкрита неизвестност. След това решително хлопна капака, сложи апаратурата настрана. – Добре, не са нужни повече демонстрации, ще успеем. – Махна с ръка. – Сега работата не е в това. Важно е да се изучи новият процес, да се изяснят природата и закономерностите на въздействието. Огромно поле за научна дейност... разкриват се много интересни научни въпроси...

Но Писателят не бързаше да се задълбочава в чистата теория.

– А вие как правехте опитите? Изглежда само върху себе си?

– Главно върху себе си – потвърди изобретателят. – А ако бяха върху жена ми или върху баща й, тогава ги молах да разкажат... по възможност по-точно, по-подробно. Но това беше по-късно, към края. А в началото – само върху себе си – та аз не знаех какво се рискува и не можех, няхах право да въвличам и други. – Той говореше за опасностите спокойно, без превземки... – Аз бродех слепешком. Действието на лъчите върху мен беше силно и най-непредвидено. Ту пълна загуба на паметта, класическа форма на амнезия – вероятно от претоварване на мозъка. Ту съвсем ранни, едва ли не бебешки спомени – неестествено ярки и ясни, с подробности, чак до завъртулката на някоя глупава дрънкулка. Не можех да се избавя от тях, беше много уморително. А веднъж цял месец бях в странно състояние... в духовна анабиоза, що ли, на ръба на бодърствуването и съня, на живота и смъртта. Ядях, ако ме хранеха, разхождах се, ако ме разхождаха, но струва ми се не мислех, не съзнавах своето съществуване. Странна работа! – Лицето му потъмня, той сви юмруци и упорито наведе чело. – Знаете ли, сам се докарах до това състояние, а да изляза...

Добре че той винаги разказвал, за всеки случай, на жена си всичко най-важно от

своята работа. И водел подробни записки. Тя, макар и много трудно, в края на краищата го извела от анабиозата. Търсела, опитвала, грешала, била се вече съвсем отчаяла, че не ще може да го върне в нормално състояние. И изведнъж неговите блуждания в света на неизвестното свършили, той се върнал при хората, станал отново самият той. Сега това е вече изминат етап – той знае как за накара някого да изпадне в анабиоза и как да го извади от нея.

– Тихо! – каза рязко Писателят. – Спорен мен някой ходи под прозорците. Та всеки от оная шайка може да се върне. Трябва да бъдем нащрек.

Двамата замълчаха и се ослушаха. Но не чуха никакви странични звуци – само равномерното доверчиво ромолене на дъжда – успокояващо, приспиващо.

Телефонът звънна неприятно рязко. Писателят взе слушалката. Сребрист женски глас каза с мека подмилкваща се настойчивост:

– Обажда се ваша читателка. Поклонничка на вашия талант. Така ми се иска да ви видя...

– Зает съм.

– ...да ви видя. Днес, веднага. Вие вярвате ли в предчувствия? Моята интуиция ми говори...

– Извинете, при мене има хора. Някой друг път. – Писателят, без да се вслушва в настойчивото сребристо чуруликане, сложи слушалката на мястото ѝ.

Само глупави поклоннички са му притрябвали сега!

– А как все пак съумяхте да се скарате с телевизионната компания? Какво общо имате с нея? Не бих искал да имам такъв враг – каза Писателят, – а пък аз уж не съм от страхливите.

Изобретателят започна да разказва. Той е непрактичен, неделови човек, откъснат от реалния живот. Когато настанело време да действа, решил да се обърне към някой вестник, който би могъл да даде веднага гласност на изобретението, да го рекламира. Но след това си спомнил за компанията „Окото на Ра“ – у тях, в къщи имало старичък телестереоприемник от тази марка. И ето веднъж дошъл в столицата (а не му е така лесно да се измъкне, това се случва рядко), научил в справочното бюро адреса и намерил многоетажната сграда... е, такава кула в египетски стил с фигури. Писателят сви зиморничаво рамене. Той знаеше този уродлив безвкусен небостъргач с претенции за оригиналност, където през пищния декор от обелиски, роби. скарабеи, лотоси, пилони, прави фараони и седнали фараони

надничаше скелетът на безпощадно съвременно делово зрение, зрение-гешефтар. Изкачил се с асансьора на двадесет и четвъртия етаж, там – в кабинета стои жена. Казват, един от директорите може да реши въпроса... как я наричаха... някакво име от света на природата... Не искали да го пуснат, той вдигнал скандал, излязла тази жена, погледнала го и казала: „Нека влезе!“

– Красавицата Флора? – досети се Писателят.

– Да, да, именно тя.

Преди много години млада дебютантка с безукорна фигура изигра в едно от предаванията на компанията, направено по мотиви от картините на Ботичели и други художници от италианския Ренесанс, ролята на прекрасната Флора, богинята на цветята и младостта. Тя имаше голям успех. Телезвездата, която в чест на своята първа роля продължаваше да играе под името Красавицата Флора, направи грандиозна кариера. Години наред играеше Клеопатра, Савската царица, Месалина, Леда с лебедите, Владетелката на планетата Венера, дете на джунглата, възпитана от горици, и много други роли, за които не бяха нужни дрехи. Играеше и във вариете, снимаше се в киното. След време стана един от тринадесетте генерални директори на

компанията, вече почти не играеше, превърне се в делови човек, натрупа състояние. Тя имаше нюх, предугаждаше безпогрешно кое ще има успех, славеше се със своето разбиране на „средния човек“. Тя и себе си наричаше с гордост „среден човек“, излетял до двадесет и четвъртия етаж, казваше на репортерите, че не знае нищо повече от онова, което печатат вечерните вестници и илюстрираните списания и че през целия си живот не е прочела нито една „умна книга“.

Тук разказът на изобретателя не беше вече толкова свързан. Писателят разбра – Флора заключила вратите на кабинета си и не искала да чуе за изобретението. Тя обаче била много мила с посетителя и му предложила да вечеря с нея в нощния закрит клуб „Окото на Ра“, който в града се считаше за много луксозен и където мнозина се мъчеха да попаднат. Когато той се отказал, като наивно забелязал: „Аз, знаете ли съм женен. Защо да идвам с вас?“, в настроението ѝ настъпил забележим прелом. Тя казала доста тъжно, че той очевидно е авантюрист, шантажист, че ако само разкаже на съвета на директорите за неговите дяволии, сигурно ще го пхнат в затвора или в лудницата. Тогава той не издържал, хванал я здраво за ръцете, хвърлил я на кушетката,

извадил апарата, настроил го по определен начин, насочил лъча към нея... Той не знае, не може и да знае какво е видяла тя, та това е строго индивидуално, но тъй или иначе тя била потресена, подтисната, така и останала да лежи, със затворени очи. А той бързо си излязъл – първо, омръзнало му това разтакаване, второ, трябвало да хване влака, той бил обещал да си бъде в къщи в определен час, а кому се нрави да не държи на думата си, неприятно е.

– В къщи веднага се вдигна паника, тревога, знаете жените, даже да е най-добрата от всички жени, светица, предана...

Изглежда Красавицата Флора все пак беше изпълнила своята заплаха – разказала в Съвета на Тринадесетте за изобретателя, знаменитият съвет на генералните директори на компанията „Окото на Ра“, който винаги заседаваше на двадесет и четвъртия етаж на „египетския небостъргач“. Така или иначе, когато днес рано сутринта той пристигнал в столицата и научил в справочното бюро адреса на Писателят, започнали да го следят, стреляли срещу му... той се опитвал да се измъкне през дворовете, изкачил се по пожарна стълба, но на балкона го чакали в засада някакви хора, твърде хилави, хленчещи... налепили се по него като тесто, той не бил виновен, но изглежда че някой от

тях е полетял през перилата, той съвсем не бил искал това, добре че не било високо. Удивително неприятна сутрин, толкова щуротии.

– А вие през цялото време ли се крихте под кревата?

Изобретателят отвърна безгрижно:

– Не, в началото в часовника ви... който е там до входа. Знаете, колкото е по-просто, толкова е по-трудно да се открие... – Той неочаквано се усмихна с дяволита момчешка усмивка. – Това не е мое откритие, за него има великолепен разказ от Едгар По.

– И как си представяте нещата по-нататък? – попита Писателят.

– Първият етап в вече изминат. Сега е нужна широка гласност, открито обсъждане. И с него да се заемат мнозина. Нужни са разгърнати експериментални работи, сравняване на резултатите, анализи. Нужно е сътрудничеството на психолози, физици, физиолози, учредяване на специални лаборатории, институти, международни връзки.

Вие не сте специалист, аз разбирам... Но на мен ми трябва съвет от независим, незаинтересован, абсолютно порядъчен човек. И аз избрах вас – с уважение и с някаква детска доверчивост каза изобретателят. – Ще направя това, което ме

посъветвате. Във вашия „Дневник на интелигента“ аз прочетох: „Отдавна е време авторитетът на властта да се замени с властта на авторитета.“ Този, който е написал това, не може да излъже дове... – И изведнъж се спря на средата на думата, послуша се. – Както щете, но по моему, чукат.

Да, чукаха. Някой чукаше на входната врата. Сега и сам Писателят чу.

– Няма как, ще се наложи да отворя. – Писателят стана. – Надявам се, че е моята чистачка. Иска ми се да вярвам, че авантюрната част на историята вече е минала-отминала.

Изобретателят каза сериозно, важно:

– Вие ще ме извините, но е нужна разумна предпазливост. – И привично се пъкна под кревата.

Главата му беше вече изчезнала, смешно извити, стърчаха само краката. Изведнъж краката спряха неподвижно. Изобретателят говореше нещо изпод кревата – трудно беше да се разбере какво, долавяше се само: „а... а... а...“ След това краката отново замърдаха, задърпаха се, заопъваха се (всичко би било смешно, ако не беше общата напрегната ситуация), изобретателят изпълзя обратно.

Ето, показва се къдравата му глава, ясните детски очи.

– Дайте чантата тук! По-бързо! Тя се набива в очи... може да ме издаде.

Притиснал към корема си бялата чанта с монограма, той пак се шмугна под косо увисналото одеяло и този път изчезна съвсем. Писателят си подсвиркуваше през зъби, когато отиде да отвори.

Пак тя

Това беше тя. Дамата с червения плащ. Разсърдената Медея, с коси, извиващи се като живи змии, които сега, когато тя стоеше на площадката на стълбището, вятърът измъкваше изпод качулката, червена с черен кант. Тя наистина би трябвало да кара магьосническа колесница, със запрегнати дракони. Но, ако се съдеше по ботушите ѝ, силно изцапани с кал, днес доста беше ходила пешком. Какво пък, драконите навярно също имат свободни дни.

– Вие порядъчно дълго ме държахте под самия капчук! У вас тече точно над самия вход. – Тя блъсна Писателят настрана (блъскането беше силно, съвсем не женско) и решително тръгна по коридора. Опря гръб о дървения калъф на часовника, изправена, надменна. – Започнали сте да затваряте вратата? Очарователно. – Ярката ѝ усмивка преливаше от яд... – Вероятно след моето

сутрешно посещение? Е, хайде, поканете ме в стаята. Вие, какво? – подвикна тя на Писателят. – По-живо!

Писателят сви рамене и я поведе към стаята. Като смъкна от гърба си мокрия черен плащ, Медея вървешком го хвърли небрежно върху бюрото. Тя остана по тесни панталони, напъхани в ботушите и в тъмен пуловер с висока яка без всякакви бродерии и украшения. Калните ѝ ботуши цапаха безжалостно килима, тя отиде до прозореца и седна в креслото. Писателят си отбеляза, че даже в продъненото кресло гостенката седеше твърде изправена, цялата съсредоточена, напрегната – изглежда въобще не умееше да се отпусна.

– Благодарете ми. Всичко е свършено, всичко е уредено. Аз всичко оправих – каза тя, подчертавайки думата „аз“. – Специално се поразходих един-два пъти по улица „Дева Мария“, зад старото гробище. Тези глупаци – агентите – клъвнаха веднага и тръгнаха по следата! – Тя изглежда все още преживяваше упоението от борбата, очите ѝ святкаха, нервна руменина покриваше бузите. – Бях с черен плащ, като него, ръстът ми го бива, почти мъжки, косите не се виждат, ако качулката е добре закопчана, прикрива лицето си с шарф и с тъмни очила, е, и чантата, разбира се, точно същата като

неговата, почти същите букви. С плаща, ясно ви е, разбира се, какво съм направила...

Не. Писателят не разбираше.

– О, господи – каза тя с ярко подчертано презрение. – Всички мъже са бавно мислещи... Те трябва специално да развиват наблюдателността си към дреболиите, докато ние, жените, сме дребнави по природа. Всяко селско девойче, когато ревнува, вижда такива неща у съперницата си, които не биха се присънили на никой детектив по света!

Тя посегна към плаща си, който лежеше като червено петно върху разпилените хартии на Писателят.

– Ето така... – И с жест на фокусник тя обърна плаща наопаки. – То от само себе си се натрапва.

Сега върху бюрото лежеше наситено-черен плащ, само някъде зад маншета на ръкава едва се подаваше тясна червена ивичка.

– Да, от просто по-просто – каза замислено Писателят, като издигна ръкава и кой знае защо надникна в неговите червени недра.

Ех, че жена! Излъгала честните гангстери, объркала ги, замаяла ги. Току-виж, че ще си имат сериозни неприятности в службата! А след това, когато вече не е било необходимо, тя вероятно е изхвърлила чантата в канала,

като я е напълнила с камъни, в някой вход е обърнала плаща си откъм червената му страна. И следата на мъжа с черния плащ, който се разхождал по улица „Дева Мария“, се прекъснала, изчезнала. Остроумно, няма какво да се каже.

Неочаквано, като издигна гласа си подчертано високо, Медея каза:

– Излизай, не прави глупости! Чуваш ли? Та аз прекрасно зная, че си тук.

Възцари се тишина. Никой не се отзоваваше.

Тя стана, пъкна с решителен жест ръцете си в джобовете на панталона, отметна надменно глава.

– Хайде! По-живо! Слава богу, не съм сляпа. На най-лично място стои... а аз вчера го търсих... ръкава от моето плетиво. – На бюрото на Писателят лежеше парцалът, в който беше загънат апаратът на изобретателя. – Стига! Доста си поигра! – В гласа ѝ се дочуха резки нотки. – Ела тук!

Изпод кревата бавно, без желание, се измъкна главата, показаха се рамената... Широкоплещестият мъжествен човек се изправи, смутен като ученик пред учителка, запристъпва неловко от крак на крак.

– Е, понаправи ли глупости? За един ден толкова изпоразвали. Добре, че избързах. Ти си като дете, та ти не познаваш живота, не те бива да действуваш сам. Ето какво се

получава – тя показва разлетелите се по стъклата на библиотеката пукнатини, – когато ти самичък ходиш из града. – Тонът ѝ беше снизходителен, майчински, покровителствен. – Сега ти разбра, нали, че аз и само аз те спасявам от грижи и неприятности? Пазя те от самия тебе? Че само с мене си в безопасност?

Той слушаше мълчаливо, без да протестира, но и без да се съгласява. Лицето му беше някак си тъмно, уморено, в къдравите коси се беше заплела перушина. Сините очи гледаха встрани и беше трудно да се разбере кое в тях бе повече: покорността или упоритостта.

– Е добре, за това после. – Тя премина към делови разпоредби. – А сега вземи плаща...

Той видимо беше свикнал да се вслушва в този глас, да му се подчинява по всички житейски въпроси. Обърна се, за да отиде в коридора и да намери скрития си там плащ, но тя го спря.

– Но не, не оня. Моят, разбира се. Ето го, И не от черната страна... Та те търсят

именно в черно. Обърни го! – Той обърна плаща от червената страна, но тя пак беше недоволна. – Дай тук! Аз два пъти влизах в къщата в червено, може би все пак някой от тях... Не струва да се рискува!

Дръпна с рязко движение черната подплата, тя се отдели от червената (копчетата, които ги съединяваха, щракнаха, когато се отделяха). Черното на свой ред са оказа подплатено с жълто, тя го обърна наопаки и пак закопча грижливо копчетата, само че сега в ръцете ѝ беше съвършено неузнаваем, новороден, жълт като канарче плащ.

– Обличай се! Като излезеш, си свивай малко колената, ще изглеждаш по-нисък. Ето зад този ъгъл – тя се приближи до прозореца и показа с ръка – има кола, на кормилото е баща ми. След три часа ще бъдеш в къщи... в пълна безопасност!

– Но аз бих искал още... – Той се насочи към Писателят. – Необходимо ми е...

– После. За всичко после. Друг път.

(Следва)

Лошият пример

Научно-фантастичен разказ

Клифърд Саймък

(Продължение от бр. 8)

На вратата се почука и поразен, той замря на мястото си. Вече много години никой не беше чукал на вратата му. Чуването на вратата, каза си той, можеше да означава само приближаваща се беда. Можеше да означава само, че са го познали, а вече започваше да свиква с мисълта, че все пак е успял да се измъкне сух от водата.

Тобиас бавно приближи към вратата и я отвори. Бяха четирима: местният банкер Херман Фробишър, мисиз Хелворсен, съпругата на баптисткия свещеник, Бад Ендерсон, треньорът на футболния отбор и Крис Ламберт, редактор на милвилския седмичник.

По вида им веднага разбра, че работата му е лоша – толкова сериозна неприятност го чака, че от нея няма къде да се дене. Лицата на влезлите изразяваха искрена преданост и благодарност с оттенък на някаква неловкост, каквато изпитват хората, когато осъзнават своята грешка и са готови света да обърнат, за да я поправят.

Фробишър така решително и с такова преувеличено дружелюбие протегна на Тобиас своята пухкава ръка, че направо беше смешен.

– Тоуб – каза той, – дори не знам как да ви благодаря. Нямам думи, с които да изразя колко дълбоко сме трогнати от вашата днешна постъпка.

Тобиас се опита да се отърве само с едно бързо ръкостискане, но афектираният банкер беше стиснал ръката му и не желаше да я пусне.

– А след това сте взели, че сте избягали! – довърши мисиз Хелворсен. – Не сте почакали да дойдат другите, да видят какъв чудесен човек сте! Убийте ме, не мога да разбера какво ви е прихванало!

– Дребна работа – измънка Тобиас.

Банкерът най-последно пусна ръката му, но треньорът веднага я грабна, като че ли само чакаше да му се представи тази възможност.

– Благодарение на вас Ренди е жив и във форма – заговори той. – Та утре е мачът за купата, а пък ние без него по-добре да не излизаме на терена.

– Трябва ми вашата снимка, Тоуб – каза редакторът. – Нямате ли някоя снимка? Впрочем какво говоря – откъде ще имате? Нищо, още утре ще ви фотографираме.

– Но най-напред – каза банкерът, – ще ви преселим от тази колиба.

– От тази колиба ли? – попита Тобиас, изплашен не на шега. – Но мистър Фробишър, та това е моята къща!

– Не, вече не е вашата, стига толкова! – намеси се мисиз Хелворсен. – Ще се погрижим да ви дадем възможност да се поправите. Такъв шанс още не сте имали в живота си. Имаме намерение да се обърнем в АОБА.

– В АОБА? – с отчаяние повтори след нея Тобиас.

– Анонимно Общество за Борба с Алкохолизма – надутото поясни съпругата на пасатора. – То ще ви помогне да де излекувате от пиянството..

– Ами ако Тоуб въобще не иска да стане трезвеник? – предположи редакторът.

Мисиз Хелворсен раздразнено скръцна със зъби.

– Иска – заяви тя. – Няма човек, който да не иска.

– Хайде стига – намеси се Фробишър. – Не всичко изведнъж. С Тоуб ще обсъдим това утре.

– Аха – зарадва се Тобиас и придърпа вратата към себе си. – Да отложим нашия разговор за утре.

– А, не, така не може – каза банкерът. – Сега ще дойдете с мен. Жена ми ви чака за вечеря, за вас сме приготвили стая и докато всичко не се уреди, ще живеете у нас.

– Че какво има да се урежда? – запротестира Тобиас.

– Как така – какво? – възмути се мисиз Хелворсен. – Нашият град и пръста си не е помръднал поне малко да ви помогне. Винаги сме се държали настрана, спокойно наблюдавайки как вие едва ли не на четири крака се мъкнете наоколо. А това е много лошо. Сериозно ще поговоря с мистър Хелворсен.

Банкерът дружески прегърна Тобиас през рамото.

– Да вървим, Тоуб – каза той. – Ние сме с неизплатен дълг пред вас и ще направим всичко, което е по силите ни.

* * *

Лежеше на леглото, постлано с белоснежен шумящ чаршаф, със същия такъв чаршаф беше покрит, а когато всички заспаха, беше принуден тайно да отиде в клозета и да хвърли всичката храна, която го накараха да изяде на вечеря.

Не му трябваха белоснежните покривки. Въобще не му трябва легло. В неговата съборетина наистина имаше легло, но само за заблуда. А тука – лежиш си върху бели чаршафи, пък и Фробишър го накара да вземе вана, което впрочем му беше твърде на място, че как да не го развълнува всичко това!

* * *

Животът ми се изпорти, мислеше Тобиас. Работата все едно, че е хвърлена в канализационната тръба. Всички изпорти, и то така глупаво. И сега вече няма да замина с шепа смелчаци два усвоява нова планета: дори тогава, когато окончателно се раздели с днешната си работа, няма да има никакви шансове за нещо, което наистина си струва. Ще му поръчат още някаква забутана работица и той ще тъпче на едно място още двадесет години и възможно е отново да сбърка – щом имаш някаква слабост, от нея не можеш избяга.

А той си имаше слабо място. Днес вечерта се убеди в това.

Но от друга страна какво му оставаше да прави? Нима трябваше да се изсули покрай тях и да остави онези двамата да загинат в горящата кола?

Лежеше на чистия бял чаршаф, гледаше влизащата през прозореца в стаята чиста,

бяла лунна светлина и си задаваше въпрос, на който сам не можеше да отговори.

Наистина беше му останала още една надежда и колкото повече мислеше, толкова по-оптимистично гледаше на бъдещето: малко по малко на душата му олекна.

Все още може всичко да се обърне, казваше си той, трябва само отново да се напие до безобразие, по-точно да се престори на мъртво пиян, та нали истински не е бил пиян. И тогава така ще се разпусне, че подвизите му ще влязат в историята на града. В негова власт е непоправимо да се опозори. Може най-демонстративно, нахално и просташки да се откаже от предоставената му възможност да стане порядъчен. Може на всички тези достойни хора с техните добри намерения да им удари такава звънка плесница, че да им се стори сто пъти по-отвратителен, отколкото досега.

Лежеше и мислено си представяше как ще изглежда. Идеята беше отлична и непременно ще я претвори в живота... но май че има смисъл с това да се заеме малко по-късно.

Така хулиганските му постъпки ще направят по-силно впечатление, ако малко почака, да мине, да кажем, една седмица, през която ще се прави на светец. Тогава неговото грехопадение ще ги удари по-силно.

Нека се погреят малко на лъчите на собствената си добродетел, да вкусят от висшата радост, като смятат, че са го измъкнали от калта и са го поставили на истинския прав път; нека да укрепне надеждата им и тогава той, смеейки се издевателски, пиян до смърт. спъвайки се, ще се помъкне обратно към своята колиба над блатото.

И всичко ще се уреди. Отново ще се включи в работа, и дори по-голяма полза ще има от него, отколкото до произшествието.

След една-две седмици, а може и по-нататък...

И изведнъж като че ли прозря: порази го една мисъл. Опита се да я прогони, но тя, точна и ясна, не си отиваше.

Разбра, че лъже самия себе си.

Не искаше отново да става такъв, какъвто беше до днешната вечер.

С него се беше случило именно онова, за което мечтаеше, призна пред себе си. Отдавна мечтаеше да завоюва уважението на своите съграждани, да ги предразположи към себе си, да почувствува най-последно някаква вътрешна удовлетвореност.

След вечерята Фробишър поведе разговор за това, че Тобиас трябва да се настани на някаква постоянна работа, да се залови за честен труд. И сега, легнал в леглото, разбра

колко му е домъчняло за такава работа, как жадува да стане скромнен, уважаван гражданин на Милвил.

Но знаеше, че това няма да стане, че нещата се наредиха така, че по-лошо не можеше да бъде. Той вече беше не просто мърляч, а предател, при това напълно осъзнаващ това.

Каква ирония на съдбата: излиза, че провалът в работата е бил негова заветна мечта, а сега, когато тази мечта се е сбъднала, е загубил.

Ако беше човек, щеше да заплаче.

Но той не можеше да плаче. Напрегнал цялото си тяло, лежеше на снежнобелия колосан чаршаф, а през прозореца струеше снежнобяла, като че ли също колосана лунна светлина.

Имаше нужда от нечия помощ. За пръв път през живота си изпита нужда от другарска подкрепа.

Имаше само едно място, където можеше да се обърне – и то само в краен случай.

* * *

Почти безшумно Тобиас намъкна върху себе си дрехите, плъзна се през вратата и на пръсти се спусна по стълбите.

С обикновена крачка мина една пресечка и реши, че вече може и да не бъде толкова внимателен и полетя с всички сили,

преследван от страх, който го гонеше по петите като обезумял конник.

Утре е мачът, онзи решаващ мач, в който ще покаже от каква класа играч е спасеният от него Ренди Фробишър и вероятно Енди Доновън работи до късно, за да се освободи и да може утре да отиде до стадиона.

Интересно, колко ли е часът, помисли си Тобиас, през ума му мина, че навярно вече е много късно. Но Енди сигурно още се занимава с чистенето – не може да си е тръгнал.

Когато стигна целта, Тобиас побягна по извитата пътечка към тъмното, с неясни очертания здание на училището. Изведнъж в главата му се мярна, че ще си отиде от училището ей така и че напразно е тичал дотук. Почувствува внезапна слабост.

В този момент забеляза светлинка в едни от прозорците на полусутерена – в прозорчето на склада, и разбра, че всичко е наред.

Вратата беше затворена, заудря с юмруци по нея, след това малко почака и заудря отново.

Най-после чу как някой, тътрузейки крака, бавно се качва по стълбата и след една-две минути зад прозорчето на вратата се мярна някаква колеблива сянка.

Чу се дрънкането на ключове, щракна ключалката и вратата се отвори.

Нечия ръка бързо го издърпа навътре. Вратата зад него се затвори.

– Тоуб! – извика Енди Доновън. – Колко хубаво, че дойде.

– Енди, забърках ги едни!...

– Знам – прекъсна го Енди. – Всичко ми е известно.

– Не можех да допусна те да загинат. Не можех да ги оставя без помощ. Това нямаше да е човешко.

– Но щеше да бъде в реда на нещата – каза Енди. – Та ти не си човек.

Пръв заслиза по стълбите, държеше се за перилата и уморено тътрузеше крака.

* * *

От всички страни ги огради звънката тишина на опустялото здание и Тобиас почувствува колко неизразимо неприятно е нощно време в училището.

Влязоха в склада и чистачът седна на някакъв празен сандък, с ръка посочи на работа към друг.

Но Тобиас остана прав. Нямаше търпение по-скоро да оправи положението.

– Енди – проговори той, – всичко премислих. Ще се напия по такъв начин и...

Енди поклати глава.

– Това до никъде няма да доведе – каза той. – Неочаквано за всички ти извърши добро дело и в техните очи стана герой. Гражданите ще ти прощават, защото ще помнят това. Каквото и да направиш, на каквато и отрепка да се преструваш, те никога няма да забравят какво направи за тях.

– Значи излиза... – произнесе Тобиас и в главата му се почувствува въпрос.

– Ти излезе от играта – каза Енди. – Тук от теб вече няма да има никаква полза.

Замълча и внимателно се вгледа в разстроения робот.

– Прекрасно се справяше с работата си – отново заговори Енди. – Време е да ти го кажа. Трудеше се съвестно, не жалеше сили. И повлия благотворно на града. Нито един от жителите не се реши да стане такава измет като тебе, такава презряна и отвратителна твар...

– Енди – страдалчески проговори Тобиас, – престани да ме кичиш с медали.

– Искане ми се да те поободря – каза Енди.

И тук въпреки цялото си отчаяние Тобиас почувствува, че го обзема смях – неуместен, заплашителен смях от мисълта, която внезапно му дойде в главата.

И този смях ставаше все по-неудържим. Тобиас се смееше над гражданите: какво ли

щеше да им бъде, ако научеха, че своите добродетели дължат на две такива нищожества – на училищния прислужник с тътрузещата се похода и на пропадналия пияница.

Самият той, като робот, в такива случаи, нямаше значение. Но човекът... Изборът падна не върху банкера, не на някой търговец или върху пастора, а на прислужника – на онзи, който мие прозорците, чисти пода и пали парното. На него довериха тайната, той беше определен за свързка. Той беше най-важното лице в Милвил.

Но гражданите никога нямаше да научат нито за своя дълг, нито за своето унижение. Те ще продължават отвисоко да се отнасят към прислужника. Ще търпят пияницата – или по-точно онзи, който ще заеме неговото място.

Защото с пияницата вече е свършено. Той се провали. Така каза Енди Доновън

* * *

Тобиас инстинктивно почувствува, че освен него и Енди в склада има още някой.

Рязко се обърна на токовете си и видя пред себе си непознат.

Онзи беше млад, елегантен, с вид на хитрец. Имаше черни, гладко вчесани коси,

във вида му имаше нещо хищно, като го погледнеш, ти ставаше неприятно.

– Твоята смяна – усмихвайки се, каза Енди. – Виж, той е истински негодник, можеш да ми вярваш.

– Така като го погледнеш, не можеш да кажеш...

– Външността му да не те заблуждава – предпази го Енди. – Той е къде по-лош от теб. Това е последното изобретение. Той е по-гнусен от всичките си предшественици.

– Нищо не разбирам – объркано промълви Тобиас.

– Той ще открие кантора в града, нещо което е тъкмо за такъв като него, млад и енергичен бизнесмен. Застраховки, сделки от различен характер, покупко-продажба на недвижимо имущество, кредитни операции – накратко, всичко, от което може да се забогатее. Без да нарушава законите, ще ги обере до стотинка. Жестокостта си ще замаскира с лицемерие. С обаятелната си искрена усмивка ще пленява всеки, като при това свято ще спазва буквите на закона. Няма да се подвоуми да извърши каквато и да е низост, няма да се гнуса и от най-подлата постъпка.

– Но нима е възможно така?! – извика Тобиас. – Да, аз наистина бях пияница, но все пак бях честен човек.

– Наш дълг е да се грижим за благо на цялото човечество – тържествено заяви Енди. – Позор за Милвил, ако някога в него се роди такъв човек като него.

– Вие по-добре знаете – каза Тобиас. – Аз си измивам ръцете. А с мен какво ще стане?

– Засега нищо – отговори Енди. – Ще се върнеш при Фробишър и ще се подчиниш на естествения ход на събитията. Ще постъпиш на работата, която той ще ти намери, и живеи мирно и тихо като порядъчен, достоен за уважение гражданин на Милвил.

Тобиас се вледени.

– Искаш да кажеш, че окончателно сте ме отписали? Че повече не съм ви нужен? Но нали с всички сили се стараех! А пък днес вечерта не можех да постъпя по друг начин. Не можете просто така ме изхвърлите!

Енди поклати глава.

– Ще трябва да ти открия една тайна. Щеше да е по-добре да научиш малко по-късно за това, но... Виждаш ли, в града се говори да изпратят част от жителите в Космоса да усвоят една от наскоро откритите планети.

Тобиас се поизправи и замря: в него отново пламна надеждата, но тя отново помръкна.

– А аз какво общо имам с това? – попита. – Та те няма да изпратят такъв пияници като мен.

– За тях сега ти си нещо по-лошо от пияница – каза Енди. – Много по-лошо. Когато беше просто пропаднал човек, всички те виждаха и знаеха какво представляваш. Предварително знаеха всичките ти номера. Винаги им беше ясно какво могат да очакват от теб. А когато спреш да пиеш, ще им объркаш картите. Те непрестанно ще те наблюдават и ще се мъчат да отгатнат каква изненада можеш да им поднесеш. Ти ще им нарушиш спокойствието и те ще се измъчват от съмнения дали е правилна позицията,

която са заели. Ще обременяваш съвестта им, ще станеш причина постоянно да си късат нервите и те ще живеят във вечен страх, че в един прекрасен ден ти така или иначе ще им покажеш какви глупаци са излезли.

– С тези настроения те никога няма да ме включат в числото на бъдещите колонисти – произнесе Тобиас, прощавайки се и с последната сянка от надежда.

– Мамиш се – възрази Енди. – Уверен съм, че ще полетиш в Космоса заедно с останалите. Порядъчните и със слаби нерви жители на Милвил няма да пропуснат случая да се отърват от тебе.

Дезидерата

Научно-фантастичен разказ

Наталия Соколова

(продължение от брой 9/1982 г.)

В дома на Писателят се случват странни неща. Низ от неочаквани посещения от неканени гости. Първо в кабинета му брутално нахлува млада, красива жена с червен плащ, която Писателят мислено кръщава Медея. Държанието ѝ е нахално – тя търси, рови се в нещата му и накрая излиза, казвайки му, че идването ѝ се дължи на един бас...

После долита куршум и строшава прозореца. Нахлуват хора, много хора. Те също търсят – търсят определен човек. За Писателят става ясно, че това са частно наети гангстери. Идва и човекът, който ги е наел – един от тринадесетте генерални директори на телевизионната компания „Окото на Ра“. Гангстерите си отиват. След разговор с Писателят, от който нещата за него не стават ясни, отива си и директорът.

И тогава се появява човекът, който всички търсят. Това е един изобретател, който през цялото време се е крил в дома на Писателят. Дошъл е при него, за да му разкаже за своето изобретение – „апарата за въздействие“ – и да поиска съвет. Изобретателят демонстрира своя апарат, при което Писателят се озовава в своето детство. В халюцинациите си вижда една стара, почти забравена случка. Когато действието на апарата спира, изобретателят му обяснява, че той може така да го настройва, при което халюцинациите биха могли да бъдат и приятни, и отблъскващи.

Но разговорът им е прекъснат, първо, от едно, телефонно позвъняване, а после и от ново посещение. В стаята отново нахлува Медея. Този път тя не симулира – търси своя съпруг, изобретателя. Намира го и след като му помага да се преоблече, го отправя от дома на Писателят.

Ненавистта на любящата (Посещение пето – продължение)

– Да поговорим? С удоволствие. –
Писателят съсредоточено тъпчеше лулата с

тютюн. Най-после това можеше да бъде направено спокойно, без да рискува да получи куршум в челото. – Ако не ви затруднява, госпожо, моля, оставете прозореца отворен, тук е душно. Трябва да

ви кажа, че рядко ми се случва такъв оживен сутрешен прием... Впрочем, госпожо, вие забравихте да се представите. Вие сте така необикновена, така мило пренебрегвате общоприетите условности, но все пак бих искал...

Тя не го удостои с отговор. Седна на предишното си място в креслото, постара се да срещне разрошените си коси, забодее ги поздравено на тила си с голям фуркет. Сега на лицето ѝ изплува нов насмешливо-тържествуващ израз, ъглите на устните ѝ потрепваха, като че ли отвътре напираше дръзка безочлива усмивка, ноздрите на тънко очертания нос потръпваха. Много красиво лице. Ярко, смело, силно. И все пак в него имаше нещо неприятно – може би очите бяха разположени малко по-близо, отколкото трябва? Или надменната чупка на веждите? Да, опасно лице.

– Разрешавате ли да запуша? – Писателят взе запалката.

Тя нетърпеливо помръдна рамо – пушете, какво ме интересува. Заговори бавно, тежко:

– Така... той не е шарлатанин, не е измамник... никога никого не е лъгал съзнателно. Но той е със засегната психика. Разбирате ли? – попита тя със звънтящ глас. – Той е маниак... Във всеки случай от време

на време става именно такъв. Когато го прихване.

Писателят разпали лулата и се обви с кълба дим. Той не бързаше да отговори. Явно беше се приготвил да слуша по-нататък.

– У него възникват налудничави, натрапчиви идеи: всеки път някакво изобретение, откритие със световно значение, което уж бил направил. – Застанала нащрек, тя следеше какво впечатление правят думите ѝ. – Съумява да говори за това толкова свързано, логично, че в началото човек може да си помисли... Но вие сте писател, психолог, вие, разбира се, веднага сте разбрали с кого имате работа, вас – аз съм уверена – не могат да ви излъжат.

Без да изпуска лулата от устата си, Писателят попита:

– Отдавна ли се познавате с него?

– От преди десет години. – По лицето ѝ се плъзна някаква сянка от спомен, чертите ѝ леко се смекчиха. – Бях студентка, съвсем младо девойче. Но още тогава можех да взимам решения. И аз веднага, в оная първа вечер... – Тя замълча. Писателят не я подканваше, търпеливо чакаше продължението. – Той беше самичък, нещастен, болен... Аз го отведох и го скрих в

своя собствен дом, в малко глухо селце, което не може да се намери на картата. Достатъчно богата съм и мога да си позволя разкоша да задоволявам всичките му хрумвания. Оборудване, прибори... Нищо не му отказах. Нека това да са само играчки, но ако тези играчки правят живота му по-лек, прогонват скуката, то не ми е жал за никакви пари. Той вярва, че е изобретател, чувствата се истински човек, щастлив е по своему...

– Вие затваряхте ли го? – попита Писателят направо, като разгонваше дима с ръка и се вглеждаше в красивото непроницаемо лице. Тя сви неопределено рамене. – Не сте го пускали в града? Криели сте колата, не сте му разрешавали да я ползува?

Тя започна да обяснява:

– Той е твърде нервен, за да може да стои зад кормилото. А градът му действа възбуждащо, лекарите...

– Така. Ясно... По-нататък! Богатство; текуща сметка, средства за неговите прищевки... – Той неочаквано опря гърди о бюрото и здраво сграбчи нейните дълги гъвкави пръсти, стисна ги. Тя се опита да се измъкне, но не можа. – Е, стига, стига, нищо не искам от вас, само мъничко обследване.

Тя изпръхтя негодуващо. Той преодоля съпротивлението ѝ, разтвори юмука ѝ,

попипа тясната ѝ длан. Както си и мислеше, на дланта ѝ, там, където започват пръстите, можеха лесно да се напипат мазоли, каквито нямат богатите капризни дамички.

Той пусна ръката ѝ, тя рязко се отдръпна назад, сви се в креслото като подгонен звяр. И завика, бляскайки с очи:

– Да, работя в зеленчуковата и в овощната градина... И никак не се срамувам!... Копая, без да изправам гръб. Возя и продавам плодове, пазаря се за всеки грош. Може да спя и четири часа в денонощието, но от това не се умира – каза тя с безпощадна насмешка. Трябва да ѝ се отдаде дължимото – тя можеше да бъде жестока не само към другите, но и към себе си. – Цял месец работих като прокълната и ето той има възможност да поръча поредния безсмислен куп тръбички, кабели и епруветки, на които ще се радва като момченце. Нека се радва! А това, че аз жертвувам себе си, погубвам своя живот, живота на баща си... Какво значение има това?

Има разни фанатици. Тази беше фанатик в любовта. Любов, която, много приличаше на ненавист, любов – страстна, неистова, оцветена мрачно, безрадостна, която носи само болка. Сляпо предана на своя идол, тя се бичуваше ежедневно, ежечасно в името на този идол, без да пита нужно ли му е това

или не. И всичко е помнела, за всичко е търсела отплата – за всеки удар с бича, за всяка драскотина. Какво да се прави, най-преданият жрец обикновено е и най-деспотичният. Фанатизмът и деспотизмът така често вървят ръка за ръка.

– Вие сте учили... – започна Писателят.

– Във Висшата школа по музика и музикознание – каза тя предизвикателно – при най-добрите професори на страната. Вдъхвах надежди. Струва ли си сега да си спомняме за това? „Погребях се в затънтения край“, както пише в благопристойните романи на деветнадесетия век. – Като подражаваше на гласа на продавачка от пазара, тя проточи напевно с жесток смях: – Отлични аспержи, отбрани ангинарии, салати, марули, сладка цикория. Не искате ли френска целина, червено савойско зеле, лук шарлот с дребни главички... – Като прекъсна своя фарс, каза строго, без усмивка: – Ето как става, драги Писателю! Нарича се: живот! В романите на деветнадесети век такова нещо няма да срещнеш.

– Е, и деветнадесетият век си е имал своите противоречия. Стигали са му – каза Писателят. – Не са били само рози и разнежени елени...

Но тя не слушаше. Тя въобще не умееше да слуша другите.

– И не съжалявам. Нито за секунда, за нищо не съжалявам. – Тя свъси вежди, горчивата гънка над очите ѝ се очерта рязко. – А всички вас, чистичките, благополучните, аз презирам... И вашите мнения за моя живот не ме интересуват, не желая да ги слушам, дръжете си ги за вас. Както и вашите въздишки и съжаления!

Писателят разбра, че тя спори не с него, а през него – с някакви бивши приятелки, които сега, когато я срещнат, едва ѝ кимат... със стари познати на семейството, които поклащат тъжно глава, когато говорят за нея „в минало време“ като за „окончателно пропаднала“.

Тя стана и започна да ходи напред-назад из кабинета, като затворник в килия.

– Нека да работи в лабораторията си! Нека да се утешава с илюзии. Светът не бива да забелязва това. Какво го засяга света? Той е безвреден. Разбира се, само когато е до мене и под мое наблюдение. – Поправи се. – Тоест, под наблюдение на лекар. Ние го наблюдаваме, аз и баща ми... стараем се никога да не го оставяме сам. Това стана случайно – баща ми работеше в далечния край на градината, а аз бях отишла за щайги за ябълки. През последния месец той вече за втори път бяга така в града. Тогава се хвана с телекомпанията, а сега с вас. Това негово

бръщолевене за някакъв апарат, е, не апарат, а магическа кутийка... – Тя явно се опитваше да разбере какво точно е известно на Писателят, какво е успял да му разкаже изобретателят. – Та това е просто мираж... своего рода халюцинация. Така му се привижда, така му се струва. Натрапчива идея, която няма нищо общо с действителността.

– Той ми показва кутийката – каза Писателят между две всмуквания от лулата, без да откъсва поглед от лицето ѝ.

– Показал? – Тя се задъха. – Той значи... О, боже! – Тя веднага се опомни: – Та това са празни дрънканици. Приказки! Легенди! Аз никога не ще повярвам...

И замълча. Защото видя под хартиите на бюрото подаващия се ъгъл на познатата сива кутия. Взе я в ръце, повъртя я. Не можеше да има съмнение – това беше той – „апаратът на въздействие“.

– Откраднал го. Изнесъл го...

Тя се отпусна на креслото и продължаваше да разглежда апарата, който лежеше на коленете ѝ. След това вдигна очи към Писателят, реши се и каза:

– Е добре. Нека бъде така. Сега ще ви кажа всичко. Той е просто хипнотизатор. И наистина блестящ хипнотизатор, забележителен, много талантлив. Лично

надарен... плюс метода, който разработи. Той го разясни и на мене, аз съм негова ученичка. Ето сега ще се убедите!

* * *

...говоря. Баща ми ме слуша и не се спира, върви по-нататък, ние заобикаляме ъгъла на къщата, завиване зад него.

– А, тъй ли? – Баща ми като че ли претегля, преценява нещо, обмисля. – На тебе не ти харесва синият? Червеникавият ти харесва повече? Ти си променил решението си? Е, какво пък!

Аз разбирам, че сега ще стана нещо ужасно, искам да попреча на баща си, да увисна на ръцете му, искам да плача, да моля за прошка, да викам, че няма вече да правя така, че харесвам синия, много го харесвам. Но не успявам да направя нищо, вкаменявам се, ръцете ми са притиснати до бедрата, гърлото ми е свито.

Баща ми спокойно, бавно, без да променя израза си, отваря кутията. Хвърля на тротоара синия красавец-самолет, самолетът изтраква, баща ми вдига крак и го настъпва... веднъж, втори път... искам да замижа, да не гледам, да не виждам нищо, но не мога, гледам и горещи, горчиви сълзи...

* * *

Всичко се върна. Стените, кабинетът, лицето на чуждата жена... Какво става? Та

първия път беше друго, съвсем друго. Ах, да, изобретателят измени настройката на апарата, пред мене движеше лостчетата. Онази настройка беше идеализирана, а тази очевидно...

Писателят попита:

– А вие можете ли да повторите това без кутията?

И протегна ръка да вземе от нея апарата.

Но не успя.

Тя се развика:

– Назад! Не пипайте!

И Писателят неочаквано видя право пред себе си насоченото дуло на малък дамски револвер. Откъде го беше измъкнала Медея, той не беше успял да забележи. От джоба на панталоните, може би?

Не е твърде приятно, когато красива жена с решително лице държи с твърда ръка мъничък дамски револвер, насочен в корема ти.

Не ти е до шегите.

– Ръцете горе! – изкомандува Медея.

– Според мене, това в излишно – каза Писателят, без да вдига ръцете си. – Разбира се, ако вие продължавате да настоявате, госпожо...

Тя не настоя. Хапеше устни и размисляше – за какво? Него естествено го интересуваше хода на мислите ѝ. Какво ли не би могла да

измисли, без да отдръпва пръст от спусъка. Той, старият войник знаеше добре, че понякога оръжието подсказва на човека най-странни и ненормални постъпки. Та нали оръжието е направено за унищожение и, като всяка вещь, помни за какво е направено.

– Знаете ли, да вдигаш ръце е някак си глупаво – каза Писателят, загледан отблизо в черния отвор на цевта. – В това има нещо театрално. В смешно положение изпада и който вдига ръце... и който командува.

Тя каза бавно, като че размисляваше на глас:

– Истината за апарата знаете само вие. Единствен само вие сте го пипали... значи, ако аз сега...

Дулото на пистолета, насочено преди това в гърдта му, се издигна на равнището на челото. Сега то беше насочено между очите на Писателят. По гърба му полази неприятен студ. Ръката на Медея се позабави и започна полека, но твърде нерешително, да се спуска надолу, след това пак се издигна...

Писателят се ядоса. Той не обичаше да бъде играчка в ръцете на другите. Беше свикнал сам да решава съдбата си.

– Е; стреляйте! – каза той през зъби, като я гледаше внимателно в очите.

Стана от стола и като заобиколи бюрото, през цялото време гърбом към него, бавно се придвижи насреща ѝ.

Внезапно тя изтърва револвера на килима. Раменете ѝ се затресоха от ридания.

Той вдигна спокойно револвера от пода, постави предпазителя, сложи го за всеки случай в джоба на куртката си. Такива нервни особи понякога доста бързо променят решението си.

– Успокойте се. Елате на себе си. Искате ли да ви сваря силно кафе? Нищо страшно не е станало. Как се чувствувате сега?

Тя седеше в креслото и както преди не отлепяше ръце от лицето си. Писателят реши, че трябва да ѝ даде време да дойде на себе си и престана да ѝ задава въпроси.

Той отиде в кухнята, наля чаша вода и я донесе. Медея седеше, отпуснала уморено ръце в скута си. Очите ѝ бяха пълни със сълзи, но когато той влезе, тя бързо, раздражено се обърна към стената. Не пожела да пие, отблъсна ръката му с чашата.

– Виждате ли, госпожо, що се касае до вашата версия с полудяването... – каза Писателят, като отърси капки вода от ръкава на домашната си дреха. – Не бих ви съветвал да настоявате на нея. Явно за апарата зная не само аз. Известен е да речем и на сътрудниците на компанията

„Окото на Ра“. Иначе компанията не би преследвала така настойчиво изобретателя. Та там не обичат да хвърлят пари на вятъра, а преследването струва пари – и то не малко. Съветът на генералните директори очевидно счита, че вашият мъж е напълно нормален, а апаратът – реалност. Да, той ми каза, че Флора, знаете тази бивша...

От всичко, което Писателят каза, тя изглежда чу само женското име Флора. И скочи, невероятно яростна, като пантера, която се хвърля върху жертвата. Писателят даже се изплаши.

* * *

– Ето на... щом излезе. Жените му се обесват... Той ще заеме видно положение, ще бъде уважаван, ще си има свой самостоятелен живот. Аз го откраднах от всички, скрих го... Никога не съм мислила, че от това може да излезе нещо. Че той ще открие... Давах му пари, жилите ми изскачаха, за да може той да изследва, нека изследва, ако ще цял живот, щом това му доставя удоволствие. Но да не открива!

Румени петна аленееха по бузите ѝ, косите ѝ бяха разрошени, беше даже малко страшничко да я гледаш.

Юмруците ѝ бяха притиснати о гърдите, тя стискаше пръстите си толкова силно, че кокалчетата им бяха побелели. И говореше,

говореше, като че сама се възнаграждаваше за многогодишното мълчание, за постоянната потайност:

– Когато ние се запознахме... той имаше тетрадка, озаглавена „Дезидерата“. Е, всички знаят, че това означава „Желаното“. Така пишат в библиотеките върху списъците на книгите – желано, тоест това, което нямаме, но което искаме... А той записваше в тази тетрадка своите идеи, замисли... онова, което мечтаеше да открие, да осъществи. Пишеше за тези проклети „лъчи на въздействие“, за бъдещия апарат. Помня аз, смеейки се, сложих длан върху тази тетрадка. И казах уж на шега: „О, как бих желала да стана ваша Дезидерата!“ Това беше отдавна. Тогава бях наивна и мислех, че животът, това е осъществяване на желанията... търсене на идеалната хармония, която е постижима.

Тъмните ѝ очи гледаха покрай Писателят. Дали помнеше къде се намира, с кого разговаря, защо е дошла тук?

– Аз тъй и не станах негова дезидерата. Дезидерата си остана ето това – поразклати апарата в дланите си. – Това го привлече изцяло. – Усмихна се. – Да, той не ми е изменял, та той е порядъчен, честен човек, добро момче. И кога ли пък би могъл да ми измени? Той ме търпеше до себе си, свикна да му помагам да живее, да работи, понякога

даже забелязваше, че съм жена. – Обърна се поривисто към Писателят – Искате ли да знаете кога бях истински щастлива? Месец. Един месец за всичките тези години. Когато след едно неуспешно облъчване...

– Той изпаднал в състояние на полусън?

– Да. – Тя не се учуди, че Писателят знае, не обърна внимание, не ѝ беше до него. – Страшно е да го кажа, но аз нощем понякога мечтая... какво би било, ако той пак стане такъв, какъвто беше през този месец... или пък да ослепее. Колко щях да съм му нужна, как би чакал моите стъпки, как би се слушвал...

Тя замълча. Нещо я накара да застане нащрек. Писателят сложи двете си ръце на раменете ѝ, накара я да клекна, да се скрие зад масата.

Изад полуотворения прозорец питаха:

– Писателят... тук ли живее Писателят?

Гласът беше женски. Сребрист, необикновено чист и ласкав. Писателят помръдна леко пердето, погледна в градината. Очарователно създание, младо и женствено, се луташе между храстите. Чадърът не можеше да опази от дъжда нейното елегантно бяло палто с пухкава черна кожа по ръкавите и по полата. („Шикозен модел на парижка фирма“ – помисли бегло Писателят:) Старата къща

пръхтеше и плюеше сърдито, и злорадо излизаше върху ѝ буйни потоци кална вода, като че ѝ отмъщаваше за нахлуването.

– Сега ще дойда – каза Писателят, – ще ви посрещна. Чакайте ме там.

И спусна пердето.

– Но аз не искам да се крия – съскаше Медея възмутена, когато той я влачеше за ръката по коридора. – Аз от никого и от нищо не се боя. Какво ми...

Без да се церемони, Писателят я бутна към тесния дървен калъф на часовника. Отвори вратата.

– Мълчете! Омръзнаха ми вашите глупости... Ами ако тази новата е също от шайката? Видът ѝ е прекалено невинен. Чрез вас е твърде лесно да се доберат до вашия мъж, миличка. Благоволете да помислите за мъжа си.

Споменаването на мъжа ѝ я направи послушна. Тя влезе в калъфа на часовника и затвори вратичката зад себе си.

Ангелът; който лъжеше без мяра

(Посещение шесто)

Отблизо очарователната жена се оказа не толкова млада. Би могло да ѝ се дадат около тридесет. „Четиридесет и пет“ – констатира спокойно Писателят, оценил като познавач

равнището на грижите, майсторството на обработката на материала. Умело гримирана, изискано и с вкус облечена, тя цялата беше скъпоценно произведение на изкуството, създадено от ръцете на първокласни шивачи, фризьори, козметици, масажисти, парфюмери, бижутери.

Ако се вгледаш, не можеше да не познаеш тези присвити нагловато-невинни очи с подсинени блестящи клепки и голяма сочна уста, тази платинена къдрица, спускаща се до самите вежди. Всичко това толкова пъти се беше мяркало в списанията, на стереотелеекраните, в киното... Красавицата Флора! Да, разбира се, това беше тя.

„Днес при мене изглежда ще дойдат всичките тринадесет заместник-директори на компанията „Окото на Ра“ – помисли си Писателят. – Интересно.“

Тя се представи. Сне ръкавицата си, протегна като за целувка ръка, огъната като лебедова шия. Той пое тази ръка, изви я малко, постави я вертикално и без да я целува, просто я стисна.

– Тук може ли да се пуши? – тя извади от чантичката си предълго цигаре и съвсем тъничка цигара.

– Моля. Чувствавайте се като у дома си. – Писателят бутна пепелника към нея. – Това би поласкало всеки: да посрещне у дома си

известната актриса, гордостта на нацията... прелестната жена... а главно видния деец на нашия делови свят.’

Трябва да бъдем справедливи към нея: тя бе житейски умна. Присвитите ѝ очи погледнаха Писателят и тя веднага се отказа от ролята на съблазнителка.

– Извинете, че така нахлух при вас. Вашият талант... – Писателят с мъка изобрази усмивка. В такива случаи той винаги изглеждаше глупаво, не знаеше как да се държи. – Донесох ви билети. Искам да ви помоля да ме видите в последната ми роля в спектакъл-ревию. Вашето внимание ми е така скъпо! – Щракна закопчалката на чантата си, извади билетите, притисна ги с един от камъните, които бяха разхвърляни по цялото бюро. – Две места в директорската ложа. Ще дойдете ли?

– Може би.

– Разбира се, аз няма да поискам от вас никаква реклама, както другите звезди. Никакви рецензии не са ми нужни, да вървят по дяволите! – Когато беше увлечена от разговора, тя изпускате вулгарни фрази, правеше просташки жестове. – И тъй, значи утре...

– Ще се постарая. – В себе си Писателят беше решил, че ще даде билетите на своята

стара чистачка и на нейния син. Нека поседят в директорската ложа.

– Ще ви чакам, ще гледам през процепа на завесата като младичка дебютантка. – Тя се усмихна мило на Писателят. – А у вас навсякъде се разпръснати камъни? Обичам безумно камъните, въобще всичко просто, твърдо, грубо. Аз не съм украшение от тюл, не съм се родила в дворец. – Вероятно тя считаше, че това би трябвало да се поправи на Писателят. – Да, произходът ми е прост, вкусовете – груби. Обичам народните празници, танците по улиците... карнавала в моите скъпи Плевки, откъдето съм родом. – Плевки се наричаше най-подозрителният район на бордеи, вертепи, лумпени. – Знаете, да ви заливат с вода... де ви засипват от прозорците с брашно, със стърготини. Много е весело!

Тя се настани удобно в креслото, ронеше нищо незначещи думи, явно печелеше време и с остър поглед опипваше стаята, края на коридора. Колкото повече време минаваше, толкова повече в нея се проявяваше нещо нахално – пробивно, безцеремонно, улично, което рязко контрастирало с парижкия ѝ тоалет, с добре обмислената прическа и грижливо направената маска на лицето. Той неволно сравняваше тази преуспяваща дама с онази, която седеше в същото кресло преди

нея. Онази, овладяна от страсти, не умееше и не искаше да се погрижи за себе си, за своята външност, вероятно месеци не беше се поглеждала в огледалото. Фуркетите и фибите не се държах, изплъзваха се бързо от нейните упорити, еластични коси, живите капки дъжд се стичаха по естествена, ненамазана с нищо кожа и тя не ги избърсваше от лицето си, даже като че ли не ги забелязваше...

Те и двете бяха опасни. И двете бяха съсредоточени само в себе си, в своето „аз“; в своите желаня, и двете бяха егоистични, макар и да се различаваха, и двете не биха се спрели пред чуждия живот, за да постигнат своето. И в двете имаше нещо от звяра-хищник и не им достигаше нещо човешко.

Тази, с купеното с пари младежко лице и не младата шия, искаше удоволствие (вероятно, от доста ниско естество), пари, власт. И търсеше борба и интриги, силни усещания, задоволяване на самолюбие, търсеше острата радост от победата над жертвата, оная радост, която е така необходима на хищника. А на другата – какво беше нужно? Какво искаше Медея, свита в тесния дървен калъф на часовника, за какво мислеше тя сега? Какви планове се раждаха в упоритата ѝ глава? Какво ще прави дамата

с плаща, когато се върне в къщи? Бяха възможни най-разнообразни варианти, най-неочаквани решения. Ще държи ли мъжа си под дулото на револвера? Или наопаки – след няколко дни сама ще го доведе в града, като вземе предпазни мерки и го брани грижливо от всякакви опасности? Кой знае, кой би могъл да знае?...

– Вие сте дошли заради изобретателя – тихо, без всякакъв израз каза Писателят.

– Какво-о? – учуди се Красавицата Флора.

Той пак повтори израза си, все така бавно, без всякаква интонационна украса.

– Не разбирам за какво говорите – каза тя. На лицето ѝ беше изразено естествено недоумение.

– Не лъжете, ангеле мой – каза Писателят и получи малко удоволствие от това, че някога с тези думи Д’Артанян се беше обърнал към Миледи. – И в края на краищата колко още ще стоите така? Рано или късно щеше да ви се наложи да кажете...

Тя се защитава.

– Но, аз не познавам никакъв изобретател... Аз заради билетите... Искаше ми са сама...

– Лъжа! – той повиши глас. – Не вярвам на нито една дума! Вие прекрасно знаете, че аз за нищо на света не бих отишъл на вашето

идиотско ревю. Престанете да ме будалкате, чувате ли? Какво искате? Хайде!

Той нарочно се изпусна, разреши си да вика. Да види как ще ѝ подействува това.

Та стана, изтърва дългата ръкавица, която той не вдигна. Настъпи я.

– Не искам да разговарям с вас. Вие сте грубиян! Аз...

– Не, сега вие вече няма да си отидете. – Той ѝ прегради пътя. – Благоволете да обясните защо дойдохте. Омръзнаха ми загадките, достатъчно...

Той стоеше разкрячен, стиснал юмруци.

Внезапно Красавицата Флора се предаде, отстъпи. Тя безволно се отпусна обратно в креслото, облегна глава на облегалката му.

– Какво пък... Добре. Ще кажа. Тежко ми е, но все едно. Пет пари не давам! И тъй, знайте: не мога да го забравя от мига, в който го видях в канцеларията. Като че ли трън ми се е забил... Като че са ме омагьосали, урочасали. – Тя бързо сплете пръсти, както правят селянките в глухите планински селца, прогонвайки злия дух, нечистата сила. – Аз не съм коя да е, о, не! Бях обичана. Търкаляли са се в краката ми, заради мен са се стреляли, бесили са се, тровили са се. – Тя си припомняше не без удоволствие този дълъг списък, както опитният служещ си припомня поощренията и наградите. – И

изведнъж... Той влезе и знаете ли, внезапно ми се прииска да пратя всичко по дяволите и да започна живота си отначало. Да му бъде скромна другарка, да пера чорапите му, да правя вместо него тези... чертежи. Да живея в мансарда. И като си помисля само, че това съм аз, Красавицата Флора! О, какви само прозвища не са ми давали журналистите: „Флора Великолепната“, „Флора Непобедимата“...

Писателят я прекъсна:

– Вие, какво, готвите се да го откриете? И очевидно с моя помощ?

– Да – тя отпусна сини клепки. – Не мога да живея без него... не мога да дишам.

Тя беше актриса. Но отвратителна актриса. И изигра ролята си лошо, неправдоподобно.

Работата си е работа

(посещение шесто – продължение)

Писателят каза твърдо:

– Значи сте се влюбили! Така, така. Колибка, хляб и вода... Идилія. Отива ви чудесно. А парижкия парфюм „Шанел“ ще благоволите ли да вземете на мансардата си, мадам Флора?

Лицето ѝ изобрази невинна жертва.

– Вие не ми вярвате, нямата доверие в мен?

– Не.

– Но това е оскърбително!

Той се ядоса сериозно.

– Потърсете си други простаци. Аз съм стрелян заек. – Неволно хвърли поглед към пробитото от куршум стъкло на библиотеката и се усмихна. – За мене е съвършено ясно...

– Какво ви е ясно? – попита с видимо неподправена тревога тя, като се повдигна от креслото.

– Ясно ми е, че вие искате с този спектакъл тук, у дома, да ме разчувствате – каза рязко Писателят. – А самата се готвите да измъкнете на всяка цена адреса на изобретателя и да го предадете на компанията „Окото на Ра“. Тай ли е? Отгатнах ли какво мислите?

Колкото и да е странно, но тя се успокои съвсем. Седна по-удобно в креслото. Отвори бавно чантичката си, поправи старателно платинените къдри на бретона си пред кръглото огледало на голямата пудриера от костенурка. Прекара пухчето по носа си.

– Вие изпаднахте в глупаво положение, Писателю – гласът ѝ звучеше насмешливо. – Какво да се прави, даже умните хора понякога грешат. Не, нека компанията да си

наема агенти и сама да се оправя с тях. Аз съм намислила друго.

Сега изглежда тя говореше истината.

– Този тип вече е бил у вас – тя огледа паркета, изпоцапан с отчетливи следи от кални ботуши. – И очевидно пак ще се появи. Той иска да повери своята съдба на порядъчен човек. Той сам ви каза това. – Тя презрително издаде напред долната си устна. – А такива кротки момчета, както ви е известно, в съвременното общество...

– Не се срещат често.

– Точно така. Тъй че той не може да се дене никъде. Все едно, ще се домъкне при вас. Няма къде другаде да го търся, само тук, във вашата грохнала колиба.

Писателят се поклони.

– От вашите мили думи аз изглежда трябва да направя ласкаещия ме извод, че вие ме считате...

Красавицата Флора не му даде да се изкаже, изглежда бе свикнала да има работа с подчинени, които може да прекъсва, когато си ще.

– По дяволите! Тогава се разпалих. Бях обидена. Беше ме яд на него. И така побеснях! Глупаво е да даваш воля на чувствата си. Кой от нас може да си позволи такъв разкош? Не размислих, не пресметнах... Е, както и да е, трябва да го

намеря. Това не е каприз, а делова необходимост. – Гласът ѝ стана властен. – И вие сте длъжен да ми помогнете!

Чувстваше се, че няма да е така лесно да се отърве от нея, че тя с всички достъпни средства ще се стреми към своето.

Писателят попита:

– Кажете, вие ли ми звъняхте днес?

Поклонницата и всичко останало.

Тя сви рамене.

– Ами, да. Трябваше да разбере дали сте в къщи. Дойдох дотук пеша. Колата си оставих до магазина за шапки. – Предупреждаващо добави: – Никой не трябва да знае за моето идване. Това е във ваш интерес.

– Вие ме заплашвате? – попита Писателят лениво. Интересно дали в чантичката и на тази няма револвер.

– Би било просто непредпазливо да ви заплашвам – каза твърде спокойно Красавицата Флора. – Вие сте смел, силен човек и заплахите само биха ви подтикнали да се съпротивлявате. Не, с вас човек трябва да се разбира, и то само с добро... и без хитрини, честно.

Писателят се усмихна.

Тя като че ли размишляваше, обмисляше нещо. Най-после изглежда се реши. И попита бързо, кратко:

– Той показа ли ви онова?

Писателят отговори, че да, показал му го е.

– Вие разбирате ли на какво намирисва това? – попита Красавицата Флора, наклонила се към него през облегалката на креслото, като щракаше пръсти. – Мирише на големи пари!

Писателят се намръщи.

– Това е голямо научно откритие. Теоретически, даже на самия автор не е ясно още какъв характер носи това въздействие и до какво може да доведе...

Тя го прекъсна:

– Но аз не за това! Нима наистина трябва да имаш делова хватка, организаторски опит, за да си представиш веднага практическите последици!...

Очевидно Писателят се досеща, че тя не е чак толкова сляпо предана на своята компания, че тя си има и свои интереси. Да, и въобще глупаво е да се уловиш за нещо, без да гледаш, със затворени очи. Така правят само дребномащабните, безволеви хора. Тя и когато се гмурка, пак е с отворени очи... Разбира се, не е хубаво сама да си прави реклама, но тя има напълно солидна делова репутация, тя е администратор от голям калибър. И може да бъде полезна... много полезна... работата може да се разгъне

широко, мащабно, глобално! Ако ще говорим открито, тя през целия си живот е чакала това глобално дело, което би ѝ позволило да изяви своя необикновен делови темперамент. Не, тя не се готви да завърши живота си като един от тринадесетте генерални директори, тези рамки отдавна вече са ѝ станали тесни. Тя все още може да покаже на света на какво е способна. Готова е да рискува всички свои налични капитали и при първа необходимост да ги вложи в работа. Който не рискува на едро, който се бои да рискува, той е заплашен да остане завинаги един от тринадесетте. Никога няма да стане първи!

– Но в каква работа се готвите да влагате капитал? – попита Писателят. Тя говореше с него така, сякаш те двамата бяха единствените притежатели на акциите и отдавна: намерили общ език, отлично се разбират помежду си.

Нима Писателят не е разбрал досега? Апаратът на изобретателя ще нарекат „Излъчващ блянове“, „Идеализатор“... „Утешител“. Та малко ли са имената, с които би могло да го назоват? Ще бъде създадена международна фирма „Илюзия“... Или междуконтинентален концерн „Идилия“. В края на краищата това не е важно. Важно е друго. На всеки човек ще му се прииска да

има такъв апарат. И ще бъде готов да продаде и последния си парцал, за да си го набави. Векът на радиоприказките и стереотелекартините свърши. Компаниите на телебизнеса ще рухнат с трясък, ще се разсипят на пух и прах, като колоси на глинени крака. При това много гръмки имена ще се забравят, много огромни състояния ще загинат в тази катастрофа. Горко томува, който не е гъвкав и не е могъл да предвижда! Горко на победения!... А на деловия небосвод ще изгреят нови ярки светила. Ни един, па бил той и най-пошлият и най-разкошният приключенски филм, ни един, па бил той и най-евтиният евтиният детективски филм, не ще могат да издържат конкуренцията с бляновете на фирмата „Илюзия“. Ти самият да си винаги героят! В къщи, достъпно, евтино, просто! Никой досега не е имал възможност да угажда на личния вкус на човека, да работи по индивидуална поръчка. Грандиозни перспективи. Това ще бъде по-хубаво от всякакви таблетки-транквилизатори, към които така се е прирастил съвременният свят, по-упойващо от алкохола, тютюна, наркотиците. И къде-къде по-евтино! И свършено безвредно! Най-касовият предмет, най-търсеният, най-необходимият. В страна, в която правителството се опита да

забрани апаратите „Илюзия“, дребните хорица ще сменят правителството.

Красавицата Флора сипеше готови фрази за рекламни проспекти, остри вестникарски заглавия. Нейното фалшиво неестествено гладко лице светеше от искрено и чисто увлечение. „Ето я, на, нейната Дезидерата – помисли Писателят. – нейната мечта. Всекиму своето...“

Той попита:

– А компанията какво иска? Защо е целият този шум, гангстери, преследване?

– Компанията е в паника – каза с недобра усмивка Красавицата Флора. – Съветът на Тринадесетте е смъртно изплашен. Че как инак – такъв конкурент. Те са хора на бизнеса и умеят да предвиждат в перспектива, не е нужно нищо да им се обяснява.

– Искат да му предложат крупна сума, за да не вземе патент? Или смятат да го принудят?

Тя сви рамене. Вероятно съдбата на изобретателя просто не я интересуваше. Интересуваше я друго.

– Всички те са отрепки. Те се боят. Аз пък не се страхувам. Всичките те, са жени в гащи, но аз пък съм мъж!

Тя каза, че ако се наложи, още утре ще получи частна аудиенция от министър-

председателя. И ще му разкаже за незаконната интрига на Съвета на Тринадесетте. Той ще се ядоса ужасно, когато разбере от какъв патент искат да лишат страната, от какви доходи и възможности. Какво пък, това е може би началото на края на „Окото на Ра“. Така да бъде! Амин.

„Кой кого ще глътне?“ – се питаше Писателят. Другите също не са овчици, те също имат зъби и нокти. Борбата ще бъде жестока. Какъв парадокс обаче: получава се, че изобретателят, този непрактичен, откъснат от реалния свят човек, е направил най-търговското откритие на ХХ век. И около това голямо постижение на човешкия интелект вече кипяха дребни и кални страсти, водеше се борба на лилипути, винаги готови да омотаят Гъливер с невидими и здрави въжета. Нима всичко голямо, истинско, непременно стига до трагична низост, завършва с пошла нота?

Красавицата Флора повиши глас:

– Знаете ли какво видях, когато той насочи апарата към мене? Но, не, откъде ще знаете. Видях своя първи любим. Тогава бях на четиринадесет години. Той беше „бандит“, „ловец на слонове“, както наричат ония, които обират банките. Славеше се в Плевки със своята отчаяна храброст, а там е трудно

да учудиш хората. След година го обесиха – беше убил двама стражари, един касиер и беше надробил разни други работи. И ето миналото се върна. Бих дала луди пари, за да преживея това още веднъж... да стана пак четиринадесетгодишна, боса, безумно щастлива... – Издигна ръка като за пророчество: – Казвам ви – това е като опиум. Ще пълзят на колене и ще просят, ще молят. С помощта на наркотиците винаги може да се властва над хората!

– Но идеализацията е само един от възможните варианти за настройка на апарата – каза Писателят. – А би могло още...

– Не, не! – запротестира енергично тя. – Само това: Останалото не ме интересува. С останалото изобретателят ще се занимава колкото си иска в лабораторията си – това си е негова работа. Та той ще получава огромни суми пари – да си ги харчи за научни изследвания. А ако говорим за настройка, регулировка на апарата... Как мислите – тя започна делово да се съветва – ако помолим изобретателя... Да може винаги да се настройва на определен стил. По желание! Днес исторически мечти, блянове в духа на Дюма. Утре уестърн с мустанги и каубои. Източен стил, харем. Или Космос, планети.

Средни векове, рицари. Свръхчовек лети във въздуха и това е възможно за него.

Писателят я слушаше и мислеше с горчивина, че индивидуалният свят на дребния човек, и без това стеснен през последните години, става съвсем беззащитен, без прегради срещу външна намеса, срещу натиска на духовния стандарт. Комикси, отпечатани в мозъка, без да са нужни нито печатарски бои, нито кинолента, нито екран, ще завоюват света – та те ще бъдат достъпни и за най-ленивия, за най-тъпия и неразвития. За да четат (нека да е боклук, кич), трябва все пак да движат погледа си по редовете, за да гледат картинките, трябва поне да разлистват страниците – а тук не е нужно нищо. Ще се приспива мисълта, ще се убива волята!

– Извинете ме – каза Писателят (все пак шест посещения за един ден, шест неканени гости), но аз наистина трябва да работя. И си вървете! За съжаление, имам определена среща. Ако бъдете така любезна и съкратите мъничко вашето посещение... то след това...

– О, разбира се – тя стана. – Но вие разбирате, нали? Няма да забравите? Той ми е безкрайно нужен... А къде е другата ми...?

Той вдигна от пода ръкавицата ѝ. Бялата дълга ръкавица беше изцапана, стъпкана. Тя я пое гнусливо с два пръста.

– Трябва да ми обещаете, че с никой от тринадесетте, освен с мене... с нито един от тях...

Писателят кимна машинално с глава, без да се вслушва в думите ѝ. Кога най-после ще се махне, кога ще престане да му пречи? Той мислеше за Медея.

Епилог (Посещение седмо)

Щом Красавицата Флора излезе на мокрите плочи на стълбищната площадка, Писателят пъхна за всеки случай куката в халката, за да не се намъкват повече при него. Отиде до часовника, откряна вратичката.

Вътре нямаше никой.

Там беше празно.

В кухнята или в съседната стая се беше скрила? Но дълбоко в душата си той вече знаеше, че не е така. И че не е нужно да лъже себе си, не си струва. Отишла си е. Отишла си е съвсем и никога няма да се върне. Несъмнено. Точно така. Излъгала го е. Изчезнала е.

В тесния калъф на часовника миришеше на нещо гнило, неприятно – може би на нафталин, може би на молци. На дъното в ъгъла бяха паднали счупени очила с тъмни

стъкла (вероятно ги бе настъпила в тъмнината.)

В сумрака върху неподвижното, спрямо преди много години медно махало, проблясваше неясна светлина. Кой знае защо беше тъжно да се гледа.

На вратата почукаха. Писателят отиде и с мъка измъкна тежката ръждива кука, отвори вратата. Пристигна – с кошница във всяка ръка – старицата, която му чистеше.

– Ох, господи! Извинете ме, че идвам късно. – Тя бързо и весело отри краката си о изтривалката. – Забавих се. Реших да отида на далечния пазар, оня, който е на източния пристан, много ми го хвалеха. – Той се опитваше да вземе тежките кошници, но тя ловко го отклоняваше. – Казват, че след моста има само квартал и половина, а се оказаха цели пет, мъкнах се просто цяла вечност – тя се опита да плесне с ръце, но кошниците ѝ попречиха – а освен това лее като из ведро, и защо лъжат, че телешкото е евтино, когато...

Тя не остави кошниците, тръгна с тях към кухнята и продължаваше да говори.

Писателят откряна още веднъж вратичката на часовника (като че ли това можеше нещо да помогне). Все същият спарен дъх на мухъл, все същите парчета тъмно стъкло и начупени рамки.

И именно в тази минута на него кой знае защо му стана ясно, че той вече няма да види изобретателя. Че Медея никога повече няма да пусне мъжа си в града. Ни-ко-га! Тя ще вземе мерки. Не, това няма да бъде нито револвер, нито въже, нито даже белезници... Всичко това е остаряло, несъвременно, примитивно, всичко това е в края на краищата преодолимо. Не. Медея на двадесети век ще пусне в ход апарата, ще използва „лъчите на въздействие“, за да угаси светлия разум на оня, който беше съумял да открие тези лъчи. Тя ще държи изобретателя в полусъзнателно, полубудно състояние, на ръба на съня и бодърствуването, на живот и смъртта, ще го извежда на разходка, ще го храни, ще му сменя мръсните ризи, загрижено ще го

лекува от простуда. Но само едно няма да му позволи – да мисли, да твори, да бъде самият той. Колко зловещо! И нима не е възможно да се попречи? Не, не може да се отгатне в кое именно от малките селца в страната, в коя именно от приличащите си чисти къщички с керемидени покриви протича тази трагедия. Сега не може да се намери нито тя, нито той, колкото и да ги търсиш. Безнадеждно е.

А то, това бавно убийство може да трае много, много дълго. Та той е още млад, организъмът му е здрав, сърцето и белите дробове – в отлично състояние. Това може да продължава години и години. Десетилетия. Това може да се проточи цяла вечност...

